

3

136-

137.

ВЪЗНЕСЕНІЕ КЪ СВЯТЫМЪМЪ
СВЯТЫМЪМЪ СВЯТЫМЪМЪ

ВЪЗНЕСЕНІЕ КЪ СВЯТЫМЪМЪ
СВЯТЫМЪМЪ СВЯТЫМЪМЪ

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 136-7.

גורו נכון

תקון מדות הנפש

להחכם רבי שלמה בן

יודא גבירול זל

עם ספר סוסי

הפלוסופים

וספר התפוח

לארקטוטלים

נדפס פה ריווא דמליכסן

שנת כ"כ לפ"ק

ואתה הקורא

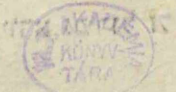
פקח עיניך וראה * כמה כח גדול * ספר הקטן הזה * שמה חבריו * כמה
 מוסרים ראויים והגונים * מאנשים שונים * ראיזה כראיזה * החכם השלם
 רבי שלמה גבירול * נודע בשיתויו * חבר ספר תקון מדות הנפש * בו שבת
 וינפש * ומעות יוכל לתקן * תפין לך הדרך * לעלות ולהזות בנועם ה' *
 ואחריו בא יבא התכם רבי הנביא אהן וחקר ותקן מלשון ערבי ללשון עברי
 ספר מוסרי הפלוסופים * אשר מותר הגוף ינתק * לא יערכס זהב וכתם
 אופיר * יאוחו לתקון הנפש והמדות * ואחריו טפח טפוח * ספר התפוח
 לארסטוטלים * אשר הכין מבני ישראל לזכך הנפש * אשרי כל הקורא
 בם * ויעלם לזכרון על מצחו תמיד * ואת והב בסופו * לוח לעמוד
 על כונת פרקיו * חובר על יד צורבא מדרבנך ורב יוקף
 שמו * כאשר עין בעין יחזו כל המבקש *
 גם מראה מקום ופרטי הכללים *
 ושלשת חרד מאוד * לקחתו
 ואל תקפוץ ירך *

בה דברי הרופא ולא לו

יעקב מרקריאה

במסגרת חזקה וקשה

החומר הזה

מספר 10

מספר 10

מספר 10

מספר 10

מספר 10

מספר 10

איש תי רב פעלים כמד

עשאהל הנקרא דיאו פענו

מבלוגיאה יצ

בראותי

עושר כבוד מלאכת הספר * ואת יקר
 תפארת גדולת המחבר * ימסר בים שפסתי
 שפט לשום אות ותיו אלה בקרב העם
 אשר אנכי בקרבם ואת מעשיו כי נורא הוא *
 עד כי אין בית אשר אין שם
 מתחדש מעשי ידי אלה להתפאר * וכאשר הורדתי הואלי ואשימה עיני
 עליו למען היסוף קדושה על קדושתו במראה מקום ויתר הדברים הונחו
 לי להתגדר בהם כמנהגי * אלאהו יושב על כסא רם ונשא * יורד עפ
 מדותיו * מלא על כל גדותיו * גולות עליות * ותחתיות * יגעתי ולא
 מצאתי בו און * כי מרוב אונים ואמיץ כח המחבר לא נעדר בו חזיקת
 מועט את המרובה * עד כי הרואה פניו ותוך תוכו אשר טעמו כצפחית
 בדבש * יאחו בו ולא ירפנו בלי ספק * לכד זה מצאתי אמרה נפשי
 כירע עלי המעשה בעיני עמי הארץ * אשר למראה עיניהם ישפוט *
 לא יראו ארץ פניו וראו את אחוריו וברו * אשר לגובה כמותו הקטן
 לעינים * אולי יזוהו כי יאמרו מה ישוענו זה * והיה כלא היה שנותו
 את טעמו לשבח * כי האדם יראה לעינים * והאלדים יראו לבי ללב
 אדוני אשר בלב האריה המס ימס ללב הקונה ואזלו * אז יהלל שם
 הספר עת יעלה ויבא ויגיע ויראה בראש הקוראים * וכי יודע כל שער
 עמי כי איש חיל אדוני הפץ בדברי ספר ונקרא בשם טוב כמעלות המדות *
 אמרתי לצארי ידי שניהם * להקריבו תשורה לאדוני לא לשם ממון
 כמשפט המיחסים * רק כי בקבל פרס וחלק גבוה בהמצאת דרכים להעיר
 לב הקונים למען זכות הרבים * ומאת אדוני על ידי גלגול אתיקורי הוא
 דאיתקרי ביה * בראות כל איש כי שם אדוני נקרא עליו ממנו יראו וכן
 יעשו * והיה אם לא יצאו בנין המחבר והספר * יצאו בנינו * ומי
 יראה את אלו יוצאים ולא יצא * והיה ככואם פתח אהלו ישתחו אפים
 ארצה אז ינוח לבם * ודיו שיפקיע את עצמו * וזאת ועוד אחרת *
 לזאת ועד אחרת * חברתי עליו ומופרד * ספר מוסרי הפילוסופים * אשר
 כן המחבר הביא ממנו רוב מוסריו * שקולים הם ויבואו שניהם כרצון
 איש ואיש * כי טובים השנים מהאחד * וערבה לאדוני מנחתי כרית

תקון סדות א ב א II

4
נתח • כי מעולם שמי נקרא עליו • בראותי מעשני ולדותי אלה בקרבו
אשר בשלימות המחבר • המחובר • ובשלימות המיוחס המעשה
רב אשר חדשתי בו • כולם כאחד עונים ואומרים הכא נתחכמה
ונקרב לגבי דהנא • וכל מקום אשר יפגע שור
שלימות אדוני • שלימות אחר קולטתו •
ריקות נמצא • כה דברי
חולת אהבתו •

תעלא בלא ערניה

תעלא

יוסף בכמר יעקב שליט דיר

הוא נתח • כי מעולם שמי נקרא עליו • בראותי מעשני ולדותי אלה בקרבו
אשר בשלימות המחבר • המחובר • ובשלימות המיוחס המעשה
רב אשר חדשתי בו • כולם כאחד עונים ואומרים הכא נתחכמה
ונקרב לגבי דהנא • וכל מקום אשר יפגע שור
שלימות אדוני • שלימות אחר קולטתו •
ריקות נמצא • כה דברי
חולת אהבתו •

הוא נתח • כי מעולם שמי נקרא עליו • בראותי מעשני ולדותי אלה בקרבו
אשר בשלימות המחבר • המחובר • ובשלימות המיוחס המעשה
רב אשר חדשתי בו • כולם כאחד עונים ואומרים הכא נתחכמה
ונקרב לגבי דהנא • וכל מקום אשר יפגע שור
שלימות אדוני • שלימות אחר קולטתו •
ריקות נמצא • כה דברי
חולת אהבתו •

מדות הנפש על דעת החכמים הקדמונים אשר חבר החבר רהגול הפילוסוף המובהק רב שלמה בר יהודה לל הידוע בן גבירול ספרדי במדינת סרקסטא בחדש ניסן שנת ה'ת' .

אמר

מחבר הגל • האל העוז • הנכבד והקרוב • העונה • האחד • הקדמון • הראשון • הבורא ית' לאין קץ • ואחרי כן נאמר כי מפני שאנו רואים את האדם מבחר ברואי הבורא יתברך שמו • ידענו שהוא ענין הכוונה בכריאור כל הגופות וההוויות • ועוד כי הוא שוה ומכוון במזגו מכל בעלי חיים • והוא שנברא בתוקן בצורתו • ונאה במלאכתו • ושלם בעל נפש כדברת פניניה חכמה קיימת לא תפסד • ולמדו כל זה מפתחים הנראים שמורה עליהם השכל והכתוב אשר אינם נסתרים מכל החכם לבי • ואומר מכלי הטורח כי הגדול שברבים המצריכים אלדיות להורות כי הוא מבחר הברואים • מצאינו אורו משתתף עם המלאכים כדבורי ובשכל • ואלה שתי המדות המר אלדיות רוחניות • ועם זה אנו רואים שהמלאכים משתמשים בצרכי האדם הצדיק כמו שידענו מאברהם אבינו בבשרם והזהרתם אותו • וכך יצחק ויעקב אמר בתפלתו מלאך הגואל וגומר • והכתוב אמר וישר אל מלאך ויכול ודניאל אמר שלח מלאכיה • וכעזרת הצדיקים ובנגיפת שנאייהם אמר ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך השם ויך במחטה אשור • ורבים מעניינים אל זה לא אאריך בזכרם • וכבר ידענו כי יש אדם שיש לו יתרון על אדם אחר מכלי ספק • ועל אדם שוה במנין • ורבים מבני אדם כן אף על פי שהם מפורד אחד והרבה אחר • אלא שנפש זה עלתה על הסעלה האנושית מעזרת הגרמי הפלכים אותם ובהרו במוסר • ושהחלק השפל אשר בו נמשך אחרי החלק העליון • ורוצה לומר שמשל שכלו כטבעו • וכשהיה נפשו שפלה ונדודה • ואין מעלתו להשיג אל הסעלה ההיא לא יוכל רעלות אל מרה שלא זמנודו גרמי אותיותיו ולא יעזרהו המוסר • ועל כן צריך לאדם החכם הנלכב שישהדל בכל כחו להגיע אל התכליות אשר יוכל להשיגהן המעלות • ויהיה כמו

סלס מחבר סכרואי וענין סכונס

יש לסלס יתרון על האחר

שאמר

נראית מח קוטע יב דיאל ו מלאכים ב יש

כראה מקום
יעזרו הכתובים
פסלונים ככנס
כעזור עבודת
מלמדו ללמד

בעולם הגדול והקטן

פרט הכללים

שאמר אחד מן החכמים עזרו הדברים הפלכיים בנפשותיכם כאשר העוזר
החרישה וההשקיה בגדולין והוא שבעו במצוה הארץ ושומרה להגות
מעדת החסידים ולהתנהג במנהגם בכל יכלתו ועוד צריך שתחכם למדותיו
עד שיתקנו ואל ישמש בחושני אלא בדבר הצריך עד שיהיה מן הידועי
בחשובים והמפורסמים בחסד כי זאת תכלית הכונה העולמית אשר אם
יגיע אליה תכלה עינו תמיד עליה להגיע אל מה שלמעלה הימנה והיא
הש"ת בה תמידה אשר היא התכלית אשר יגיע אליה בעולם השכל והי העולם
הבא והיא טובת האלדים שהטיבה להם לעכר אחרי הטובה הכלולת אותם
בהמצאם ברורים שכבר שאל דוד המלך ע"ה להגיע אל טוב העולם באמרו
מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך ירמיהו מדשן וגומר והמעלה הזאת לא
יגיע אליה אלא הראוי לה כמו שאמר מ"גור באהליך ומי ישכון בהר קדשך
הולך תמים ופועל צדק ושאר העניין :

פסלונים ל"ט
ס"ט

וכיון

שהגענו דברינו עד הנה מדבר מעלת האדם נשיב דברינו
לזכור ספרנו זה ואז תהיה השגתו עלתם ואומה כיוון
יהיה אחרי שנכר דברינו בכל ענינו כראוי ואחר כך יגיע אל תועלתו
ודומה למה שאמר שלמה ראה זה מצאתי אמרה קהלת אחת לאחת למצוא
חשובין רוצה לומר כי בהתחברות יהיו ראויים שפיל עליהם המניין לכן
בסידור הדברים יחובר ענינים

קס"ט

ואומר

כי האלדים ברא את העולם הגדול ההולך על
ארבעה טבעים להיות הוויית תחילתו מארבע
היסודות הידועים ולעומת זה ברא את האדם
על ארבעה טבעים השם בו הדם לעומת האוויר והלית הלבנה לעומת
המים והמרה השחורה לעומת העפר והמרה האדומה לעומת האש
זכראו יתברך שלם בצורתו ובכל כליו לא יחסר דבר וברא בו חמשה חושים
כמו שאנו עתה לכאדם זכר רמז אותם שלמה באמרו עבתי וראה תחת
השמש כי לא לקלים המרוץ ולא לגבורים המלחמה ולא לנכונים עושר וגומרי
מה שאמר שבת וראה תחת השמש הוא ענין בחינתו והוא כלל שהוציא
כעין הפרט מפני שאמר תחת השמש רצה לומר כל שהוא תחת הגלגל
הסובב ומה שאמר כי לא לקלים המרוץ רמז בו אל חוש הריח אשר
הוא באף מפני שהמרוץ יהיה בשאיפת האויר מחוץ לנופף על החושים
הטבעיים אשר הוא בתוך גוף האדם והשאיפה תהיה בחוש האף ולולי האף
לא היתה הנשימה שהיא סביבה לידי התנועה ומה שאמר לא לגבורים
המלחמה רצה לזכר חוש השמע כאשר אמרו ואים שהמלחמה לא תהיה
כי אם כשמע ובהמית קול כמו שאמר קול מלחמה כמתה ומה שאמר
גם לא לידועים הן רצה לזכור על חוש הראות שלא תהיה דעה כל אם
בהארכת עיניך כספרים והתמדת הלמוד והגורסא בהם ולולי שאין אנו
רוצים להאריך היתיימביא על אילו החכמים ראיות גלויות מן הספרי
השכלית והכמת הקבלה עד שיהיה הכנתם והשגתם קרובה ומי שהיה
מאנשי הלבבות הזכים והנפשות היקרות המזער מספק לו למופת כי
שלמה ע"ה לא רמז בפסוק זה כי אם לחושים הגלויים ורמזה זכרון
החושים

קס"ט

ספולס סנדול
הולך על ד
טבעים וכן
ספולס סקמן
ספולס ספולס

קס"ט

כחושים ואופני תועלתם

שאלה ישלים
חושיו כרופא
שכני מקו

החושים הצפונים * וכשיהיה האדם חכם ישמש בעניניהם וימנעם ממר
 שאז ראוי להם * אבל יהיה כרופא הבקי אשר הוא חושב על הנכונה *
 ומשים מכללם שיעור ידוע * והיו הסמנים חלוקים במשקלותיהם * כמו
 שישים מזה משקל גרה * ומזה כאסר * והדומה לזה בשיעורו בהם מן החום
 והקר והלחות והיבש * והוא מפיק בשיעורו כמותם * ואינו מספיק עד שישים
 ביניהם מסכים מסכים מבדילין להציל מרעתם על זה במחשבת החכמה *
 וכיון שהוא כן * צריך אדם שישער מדותיו אשר הם חושיו * ולא ישמש בהם
 אלא כדבר הצריך * מפני שהאלדים הרכיב * להאדם על הצורך לתקן הנהגתם
 מפני שבהם מתקן תוכן תיותו * כי כהנה רואה המראות ושמע את הקולות
 וטועם את המטעמים * ויבחן בין הקשה לרך והדומה לו מה שהוא מגיעו אל
 החיים כל ימי חייו * והרבה יש בהם מדרכי התועלת אשר אני עתיד לזכרם *
 ואני מזכיר עתה החושים ואופני תועלתם מהשתמש בהם
 בדרכי הרע *

ואומר

כי ראש החושים זה וחשוב שבהם הוא חוש העין מפני
 שמעלתו מן הגוף במעלת השמש בעולם * והחוש
 הזה אינו פוסק מהשיג מוחשו תמיד מכלי זמן * ואני
 ר' ל בזה שהוא משיג הקרוב אליו * והרחוק ממנו בעת אחת * ואין בין
 השיגות הקרוב והשגתו הרחוק זמן כמו שאר החושיו * והעין מפלת על מוחשה
 בעודה פתוחה * ועל כן לא יתכן השיגה ער תחיה סתומה * ומה נפלאו דברי
 הפילוסופים כחוש העין * באמרם לנפש צבעים רוחניים והן נראין בתנועת
 עפעפי העין * ואמרו השמר מחוש העין * בי הוא מכיח אל מיני
 הכים * והיא מעידה עליך בקצת התנועות כגאון ונובה * ובמקצתם בענוה
 ובשפלות * על כן הדבק אליה מחר התנועות והרחק ממנה המנונה שבהם
 ואמר איך החברה להנאת העין כי אם להנאת הכונה * ותחת הדברים האלה
 פירוש אינו נעלם מאיש ויבין * ומה טובה העתקת הדבר הזה לדברי הכתוב
 לא תהוורו אחרי לבבכם ואחר עיניכם *

א
ראש וחשוב
כחושי כו' חוש
סעין

מזכיר מ

וסמוך

לו חוש הש' מע ביקר מעלתו * ואם החוש הזה פעולתו כנפש
 קרובה לפעולת העין * אין אדם מסכית ליה כאשר הוא
 מסכית אל העין * ומן המנהג הטוב כחוש הזה להטותו מהדברים המגרים
 ולא יגזור על מה שהוא שומע וטעם הקול כמה שהוא דומה לו * אך במרה
 שהוא דומה לענין ולכונה * ואל יהי נעור בשומעו כעוף אשר לבו נוטה לקול
 העורב * וצריך שידע ויקום אשר ראוי בהם להאזין כלל * ודומה למרה
 שנאמר עליו אוטם אזנו בשומע דמים * ישעים ל

ב
חוש סמך סמוך
לחוש סמך

וחוש

ה' ית הוא סמוך לחוש השמע מפני שזה מוחשו הקול
 החונה באויר * ומלחש זה האיד המתמיד באויר *
 ומעלתו פחותה כחוש השמע * ועל כן הנהגת שימושו מעטה ממנו מפני
 שאין בו עבודת מצוה ולא עבירה *

ג
חוש סמך סמוך
לחוש סמך

א

בחושים ואופני תועלתם

פרטי הכללים

אך חוש הטעם

ואם הוא כמעלה פחותה מכל החושים דרך
הנהגת השימוש בו מעולה מכולן * מפני
שלא יוכל הנוף לעמוד זולתם * ודרך הנהגת שימוש
ויתירוהו למותר * ויגבר בכמה השכל על התאוה *
ממשלת שכלו על תאוותו במאכל ובמשתה * כמו שהוא
תחלת מרה שהטמא האדם *
האדם

חוס הטעם פחות
מכל החושים

וחוש המישוש

סמוך לחוש הטעם * והוא טמינו והנאתו ממדות
האכרס השוים במזג * ואין צורך לנפש
המופתית בו חוץ מהנהגת הנוף בו * ודרך הנהגת
שימוש שתדע כי התאות חוס חוליס כגוף *
ומדויים שאתה צריך לרפאם * ולא תחשוב שהם
ממדות הנפש המשכלת ואל יעלה בלבך כי השגתם היא
השגת הטובה השלמה * כמו השגת המעלות
הטובות אשר בהנהגה יהיה האדם ראוי לכבוד
כדין שכל .

חוש המישוש
סמוך לחוש
הטעם

ואחר

שהשלמנו לכפר על החושים נאמר כי שמנו אותם
כמו הסוג * ונזכר אחריהם מה שתחתם מן המינים
אשר הם מדות האדם * ונזכר אחריהם שם כל
איש מן המינים * ונספר אופני תועלתיהם
והיוקן * והואך נגיע אל אופני תקונם *
הואך נגיע אל אופני תקונם *
הואך נגיע אל אופני תקונם *

ונאמר

כי כאשר יחסנו המדות אל החושים על דרך
המספר יעלה מהם לכל חוש ארבעה מדות *
ויחסנו בתחילה חוש הראות * ומדות *
וכן לשאר החושים * והגיע המספר עשרים מדות *
לחוש העין הנאווה * והשפלות * והבשת *
והעזות * ומה שאנו רואים מן הנאווה לחוש
העין הוא דבר גלוי * וכמו שהקדמנו לדבר בו *
ועוד כי אתה רואה נבהור עיני הנאים
ואשר נפשותם גבוהות * וכהפך זה בשפלי נפש
ובענוים * ויאמר הכתוב עיני נבהות אדם
שפלי * ועוד עיני נבהותם תשפלנה והדומה
לו * ומה שאמר ועיני הוא מורה כי מדת
הנאווה מיוחסת אל חוש העין * ובעני זה
אמר טהור עיני מראות כרע והדומה לו *
ומי שהוא עז פנים תראה אותו כרוב הענינים
מסקר עינים * לא יחדר לבושת * כמו שאמר
בהם הכרת פניהם ענתה בס' * וכן תראה
עיני הרשעים אנשי העזות המיות ואינם נהות
ודומה למי שנאמר בהם ועיני רשעים
תכלינה * וזאמר בעזים חזקו פניהם
מברע * ובהפך זה תראה שהביישן כופף
עיניו כדי שימצא חן בעיני ארדום ואדם
נזק * כמו שנאמר ולענוים יתן חן * כאשר
אני עתיה לפרש ארת הכל בשערות המיות
הם כאר היטב בעזה * והמעלה הזאת
מגיעים אליה במציע הראות מן המביט
והמוכט כמו שנאמר על משה רבינו ע"ה *
והאיש משה ענו מאד * והקדים לעומת
זה גם האיש משרה גדול מאד בארץ מצרים
בעיני עבדי פרעה ובעיני העם :

לכל חוש דמיון
לעין גלוס
ושפלות נוסף
ועוק

ישעיהו טז
הכקוק
ישעיהו ג
איוב יא
ירמיהו כו
משלי ג
במדבר טו
יש

וחוש השמע

הוא סוג שישי תחתיו ארבעה מינים
שהם ד' מדות והם השנאה * והאהבה * והרחמיים *
והאכזריות * ואומר

לשמע סכסכ
סכסכ והגיס
סכסכ

ואומר כי צריך לדרקק העיון כדי ליחס אלו ארבע מדות אל חוש השמע * ואם לא נראה דברנו זה מכוון היטב אנשי לבב יספיקו להם הרמזים * ואין צריך להאשים מה שהובא קצת מן הדברים ולא הגיעו עד הכליות ואולי הפעיון בספר הזה ידוינינו לזכור כפני שלא יכולתי להביא המופתים השכליים אשר הם מחבת הדבר וההקשות אשר מן הכתוב כמו ששמנו ידוינו בו * כי כח הכשרי חלש * כל שכן לאיש אשר כמוני * מה שאני בו מרוב ההקנטה ומיעוט השגת החפץ *

ואומר

כי במקומות באה השמע בכתוב סמוך לו האהבה * כמו שאמר שמע ישראל ואהבת את יי' אלדך * ועוד כתיב והי' כאשר שמע עבר אברהם את דבריהם וישתחו ארצה * והי' כשמע לבן את שמע יעקב בן אחותו * וסמך לו ויחבק וינשק לו * ויבא עוד השמע אל ההבטה והדבור אשר המה יסוד האהבה כמו שנאמר נעשה ונשמע ועשית הדבר יהיה באהבת האדם את הדבר * וראיה לזה מה שנאמר ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי * ועוד תבא הטבה לבבל השמע כמו שנאמר וישמע משה ויטב בעיניו * כמו שיצא הקצף בדרדר הקבול והשמע * כמו שנאמר ולא שמעו אל משה וכו' * עד ויקצף עליהם משה * והי' סמוכה לשמע השנאה כאשר ידעת מענין עשו שנאמר בוכשמע עשו את דברי אביו * וסמך ליה וישטום עשו את יעקב וגימיר * והרחמנות ידוע שהיא גם היא תהיה אחרי השמע * כמו שנאמר ושמעתי כי חנון אני * ונאמר בצדוקים החנונים ושמע לי ישכון בטח וכו' * ובהפך זה שמע ברשעים קול פחדים באזניו והדומה לו * והאכזריות הוא מעיט הקבול כמו שאמר בפרעה ולא שמע אליהם * ואמר בנוי האכזרי גו' עז פנים אשר לא תשמע לשונו *

דברים 1
בראשית 27
בראשית 28
שמות 15
בראשית 30
ויקרא 1
שמות 11
בראשית 30
שמות 22
משלי 1
איוב 20
שמות 21
דברים 25

יכל שמע אל
ההבטה והדבר
קבא הטל לנעל
השמע ככל
הקצף בהפדרו

וחוש הריח

יש לו גם כן מדות ארבע * החרוץ * והרצון * והקנאה והחרון מיוחס אל חוש הריח * כמו שנאמר ויחר אפו * ואחר ממה שנראה דחורן והבעס ורחימה באף שנאמר בארץ נבוכדנצר אתמלי חימה וצלוס אנפיהי אשתני * והרצון יהיה בכח הרעיונים אשר המה בפצח * כשלא ישנה אותה מקרי מחוש הריח אשר קרוב אליו מכל החושים הפועלים בו * ונרצון אמר באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש * והקנאה והחריוצות יש שהוא בחוש האף והקנאה מסתעף מן החרוץ שנאמר בו קנאה חמרת גבר * וכבר נתברר זה ההשתתפות החמה עם הקנאה בענין החוש * והרצויה היא תנועת האדם והי' בתקון כלי הנשמה אשר הם קוטב חוש הריח * ובאשר אמרנו קודם לזה בפרק פי ר' לקלים המרוץ *

אופני יד ושמו' 1
1 ואל ולינו 1
דניאל 1
משלי 11
שם 1

והחוש

הרביעי אשר היא בטעם לו ארבעה מינים אשר הם ארבעה מדות * והם השמחה והראצה * והחלטה * והשליטה * וזוהי שמה דלא תראה כי השמחה הגדולה היא במאכל ובמשתה אשר יגיעו איה כמצוע חוטה שלם

לחוש הטעם 1
מיני שמה דלאנס
חוטה שלם

בהישים ואובני תועלתם

מראה מקום

חוש הטעם * כמו שאמר הגישה לי ואוכלה מציד בני למען תברכך נפשי ויאכל בעז וישת ויטב לבו * ויש שמשמחים הדברים אשר הם כמלות שהם פועל הטעם כמה שנאמר שמחה לאיש במענה פיו * ובהפך זה כש עדר פועל החוש הזה תהיה הראגה כמו שנאמר וחבכה ולא תאכלי * וכמו שנאמר ביהנותן ולא אכל ביום החדש השני לחם כי נעצב אל דור וגו' * והרבה כזה בא דוד ובזולתו * ומדת החרטה הדרך אשר בני יוכל האדם ליחסה גאל חוש הטעם * היא התשובה בהתחרט על מה שעבר ומנוע הנפש ממיני ההנאות אשר תהינה * כמו שאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך * ואמר נשלמה פרים שפתינו * והדומה לו * ויחס מדת השלוח אל הטעם כמו שאמר בסנהריב * אכלו איש גפנו ואיש תאנתו ונאמר ויראו העם אשר בקרבה יושבת לבטה *

בראשית כז
דנת ג
מטל טו
שמאל טז
סס כ
סוטע יד
סס
מלכס ט יח
סוכמס יח

והמשוש

אשר הוא חוש החמישי * יש לו ארבע מדות * והם הנדיבות * והקמצנות והגבורה * והמרדך * ויהם הנדיבות אל המישוש מפני שהמשוש לא יהיה אלא ככנין הדי * והנדיבות לא יהיה כי אם בפתיחת הוד כמו שהקמצנות יהיה קביעותו * ואומר בנדיבות מתאדם ירחיבו לו * ולפני גדולים ינחנו * ובקמצנות נאמרו קובץ על יד ירבה * ויחס הגבורה אל הדי ויתבאר ממה שאנו רואים בו הפגיעה והיה ביד כמה שנאמר ירה ליתך תשלחנה * ובהפך הזה נאמר על המורד הזקנו ידים רפות * ונאמר על ידים תרפינה * והדומה לו *

לחוש סמטוס
נדיבות קמנכות
גבורה מורד
מטעם לם
סוכמס טו
סוקמל סו

ובין

שנתבאר שכל מדות הנפש הם סיוחסות על החמשה חושים נשיב אל דברינו הראשון שהוא ענין הספר * ונאמר כי לפני שראינו שרוב בני אדם שאי יודע להכנין את מדותם ולשמש בהם על דרך המוסר והשכל * ראיתי מדרך הזרקות שאהבר בהם דברים מספיקים כוללים הרבה מספרי המדות ואופני שמושם * והיאך תהיה ההגעה אל תקונם עם פה שפגעו בי קצת אוהבי * ופצרו בי על הדבר הזה להיות לי ולהם למזכרת * לעת התחלפות העינים * והשתנות הזמנים והמקומות והשנים * ופיסו אותי להיות מה שאהבר על דרך יחס המדות אל החושים וקודם שאהל לפרש עניניהם אבאר אותם בדרך הצורה השעורית המופתית הנראית לעין על כן ראיתי בתהילה צורת הטבעים הארבע אשר זכרנו קודם וחקקתי אות בתחלת ספרי זה על תכונת ציוריה כדי שיהו קרובים להכין ושהיו חרעונים מסתריים אוחם לזכור אותם מכלי טורח * וחקקתי בכל טבע שיש לו מן היסודות * ויחסנו אל כל טבע מהם ד' מדות כפי שמחייב הספר * ויחסנו אותו גאל פה שיש לו מן המדות מעשה אחד אשר הקדמנו לחלק מיניהם לפי מחלקתם להכנין בכל צורה מה שיש מהם חס ומה שיש בהם קר יופה שיש בהם רטוב * ומה שיש בהם יבש ובהתחברותם ובהפך כל זה על דרך הצורה * ומאלהים אשאל להצילני מן הטענות אשר טוענין עלינו בסבלותם ולחסום פי מקניאנו באולתם * כי אינינו בוטח * שלא תבואם קנאתם לדבר עלי * ועם כל זה לא אשוב מפניהם ולא אסנע בעבורם * ובאלקים אעזור ובו אבטח ותוא מנגן לחוסים בני * כמו שנאמר טוב ה' לקויו לנפש תדרשנו ואני

בראשית כז
דנת ג
מטל טו
שמאל טז
סס כ
סוטע יד
סס
מלכס ט יח
סוכמס יח
לחוש סמטוס
נדיבות קמנכות
גבורה מורד
מטעם לם
סוכמס טו
סוקמל סו
אכסס ז

עורה ביחס המדות אלהחושים

ו

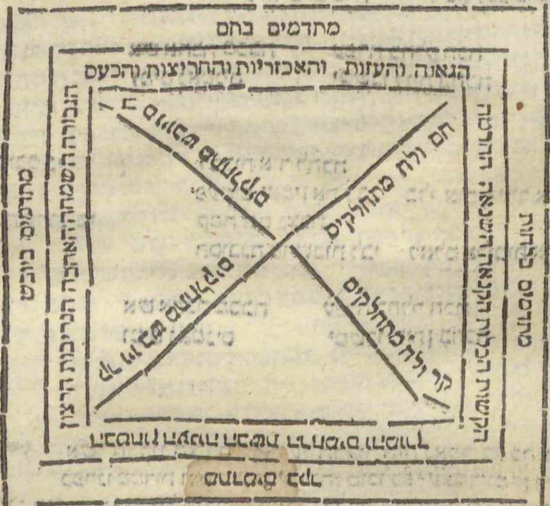
מראה מקום

ואני נקי מטענותם אם ידברו ומלחמותם אם יתגברו כי אין בידי עול אסכול
 גאורם בעבורי אלא אני אומר ישממוני תחת רודפי טוב והאלקים יודע
 כילא נתחברתי בחבור הספר הזה בזולתי רעיוני ובכתיבתי ולא נסמכתי כי
 נבלתי מחשבתי ומי שהוא מאנשי הפעולות היקרות והרמוזות
 היתרות יבין וירוח דברינו מיה שיותר עלמה שיש בלבנו ואם
 יראה בו שניאות או טענת ידיו לזכות בחסדו וכבר
 התנינו ליחס כל טבע אל יסודו וכל מדרה אל
 טבעה כפי אשר יורה עליו במפורש וכמו
 שאבאר עליו אותן בזולתי המקום
 הזה בעה

החכם חזק ונבון

החכם חזק ונבון
מאט טמאט טמאט

החכם חזק ונבון

החכם חזק ונבון

החכם חזק ונבון

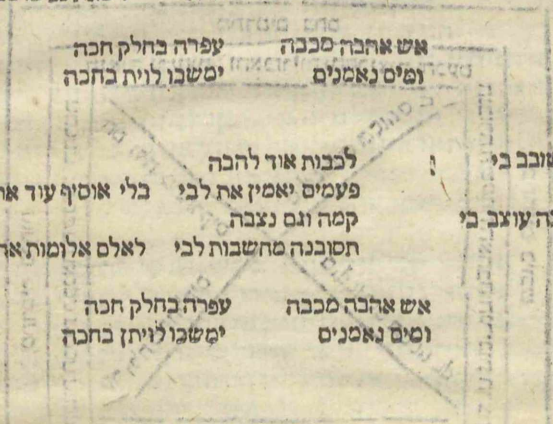
- אש ומים איך רבנו
 - ועדים איכה ישקו
 - שניהם מוסר נשקו
 - עפרות למים יוצקו
 - כנוף רצוף שלהבת
 - כלי אהבה נשלבת
 - ורוח אש נושבת
 - לכבות אוד להבת
 - עפרה כחלק חכה
 - ישכולות כחכה
- אש ואהבה וירבה
 (מים נאמנים)
- א ב ג ד

ראו לבן אדם יוכל
 ואש אהבה אינו אוכל
 פרש אהלך סכל
 לחוס אהבה סקוה
 חשך יהי לי ויאכל
 נפשי כי לא תאוה

אש אהבה מכבה
 ומים נאמנים
 עפרה בחלק חכה
 ימשכן לוית בחכה

ישופני רוח סערה
 או להיות יום עברה
 ומי יודע את תקפו
 להיות לי לעזרה
 להבעיר את אפוי
 ומי יעמוד ביום צרה
 להשיב חוס ועמי
 לשאת נפשו בכפוי

ואחרי

אשר חקקנו הצורה הזאת על הבאר הזה נאמר כי כל אשר
 ספרנו ממדות האדם עשרים. מהן טובו כפי עצמן ומהן רעות
 בפני עצמן. וצריך שנדבר על חיקוק מדותיו כדי שינהג כענין המנהג הטוב
 עד שיהיו לו המדות הטובות כמדויבן ולא יפרד מידי נעוריו וירגיל בהם
 לאט קו לקו וענין אחר ענין. וכמו שאמר החכם חנוך לנער על פי דרכו גם
 כי יזקין לא יסור ממנה. וכבר אמר הפילוסוף השכל והמוסר קנין. ולהרגל על
 כל דבר שלטון. ודע כי כל מדות האדם אשר תראינה בו כימי הבחורות
 מדות יראה ככה מדות בזקנות בפעל והזקנותי הסבו בימי הילחתי. והנעורות
 והשחרות. ואם אין בו כח להראותם אלא ככה ולא בפועל. וכמו שאת רואה
 מקצת הנערים בהם מדת הכושט. וכמקצתם העזות. ומקצת הם נוטים אל
 התאוה. ומקצתם אל המעלות הטובות. ומקצתם אל הרעות. ואלה והדומה
 להם ממדת הנפש הבחמית. וכאשר הגיעו לימי הבחורת תגבר ותראה חזקת

משלי כ
לפלטון

הנפש הדברני' כחה כפעולה ותשוב אל פעליה אל העי' הנכונה י' והמחשבה הטובה בתקון המדות מפני שאין ממנה הנפש הבהמית לתקנם י' ודברינו זה אף על פי שהוא מדרך המופת כבר נחלטה מן הקבלה מדברי שלמה ע"ה ג' במעלליו י' יתנכר נער אם זך ואם ישר פעלו י' אך הנערים אשר נברה עליהם הנבלות איפשר שיכול אדם להעתיקם אל הדרך הטובה בעוד אשר לא יעברו הנערות י' אבל אם יגיעו ימי הבחורות בעוד ימי הנערות קל לתקן המדו' וקשה בהגיע הבחורות וימי הזקנות עומדים כעיני' קשה להעתיקם אל הדרך הטובה וכמו שהביאו משל מתיקון הסעיף קודם שיגדלו ושישוב אילן גדול יקשה לתקנו ולהעתיקו ועל כן אתה רואה בני אדם בעת זקנתם אינם נעתיקים ממה שהיו בבחורות י' כאשר הם נתיקים רוב בני אדם מעת הנערות אל ימי הבחורות אל הנגה הטוב והרו' טעם הלך לנער על פי דרכו י' ואמרו רבותינו כך בן עשרים בה ימות ואמר כי מן הנמנע שיהיה פועל הרע בטבע נפשות המדברים מפני שאין זה דרך מדרך החכמה י' אך האלקים ברא הנפש התמידה וכה ונקייה י' וכמו שאמר החכם י' ראה זה מצאתי אשר עשה האלהים ישר וגו' ומה שיהיה ממנו זולתי הטוב היא הצומחת י' וכל פועל הטבע י' ואמרו מקצת הפילוסופים מי שלא החזיק במדות הטובות אלא להשיג בהם הנאות הרגשותיו וצרכי גופו אינו יודע אמתתם י' אבל אם ירחשם לדעתם ומעלותם וטובתם ושיכיר כי טוב לו שימות בהם מן החיים כשכונדם י' ומי שמסלק מחשבותיו מן המדות הרעות והיה קרבתו אל האלקים י' וכפי קרבתו אל האלהים יהיה רחוק ממנו י' ואתה דע לך י' כי באמרו אל תחזר במרעים ואל תקנא בעושי עולה י' מהם שהדברים אל פשט הפסוק י' ומהם מה שרמז עליהם כרמז בלבד י' ומהם שצורה בהם בעבודת המקום במצוע המדות הטובות י' ומהם מה שהזהיר שלא לעשותם מן המדות הרעות י' ומהם שכפר בהם גנות האנשים אשר נטו מדרך תקונם וסידורם ומהם מה ששכח בהם אנשים הלכו על דרך נכונה בהרגלים אל מנהג הטיב י' ומה שאמר אל תחזר במרעים י' רצה להזהיר שלא לאשר המרעים י' וכיון שאינו מאשר אותם ראוי לו לשנא אותם ואחר כך הזהיר שלא לחמד אותם ושלא לקנא אותם י' והוא שאמר אל תקנא בעושי עולה י' ואחר כך צוה שיהא שליו וכוננו על ה' י' והוא מה שאמר בטח בה י' ועשה טוב י' ואחר כך רמז להתנהג בדת הכשת והענוה והוא מה שאמר ורעה אמונת י' ומה שאמר תחלה י' שכן ארץ ואחריו ורעה אמונה י' מורה כי פרי הענוה אריכות ימים על הארץ כראוי למדת הכוונת והענוה אשר כחכנו י' אמונה במה שידענו בה מה שנאמר במשה רבינו ע"ה בכל ביתי נאמן הוא י' ומה שקדם ליה מספור ענותו י' ומה שאמרת כי אריכות ימים ראולה למדת הענוה והבשת הוא מה שנאמר בה וענוים ירשו ארץ ומה שנאמר והתענו על ה' למד אלקי' מדת השמחה אשר ושתמש הצדיק בעבודתו ארץ אלקי' כשהוא נהנה בה י' וכמו שאמר שפחו בה נגילו צדיקים י' ומה שאמר ויהן לך משאלות לכה רמז אל מדות התאוה אשר היא כדת האהבה כי הבורא ספיק תאות צדיקים וכמו שיעדם באמרו י' ויהן לך משאלות לכה י' ומה

משלי כ

משלי כב

קהלת ח

תפילים לז
וכל סמור

הכפש הקמול
וכה ונקיים

שאמר

בתקון המדות

תלין לו

שאמר הרף מאף ועזוב חימה. היא כאשר תראה בפשוטו שהזהיר מפניו
 וכמו שאמר הרף מאף ועזוב חימה מלמד האחד על ההנחה והשני הוא על
 החרטה על מה שעבר. ומה שאמר ועזוב חימה ירשו ארץ כפשוטו ומה שאמר
 זמם רשע לצדיק וחורק עליו שונוי. רמז אליה על מה שמתנהג בו הרשע מן
 הקעות והגבהות ומה שנאמר ה' ישחק לו. רל שמאכל אורזו רשע וישמה
 צדיק באזכרו ישמח צדיק כי ראה נקם. ומה שאמר חרב פתחו רשעים. אל
 מה שמראים רשעים מן הגבורה והיכולת ומה שאמר לנוכח ישו דרך רמז
 אל מידת האכזריות שהיא קשה שבמדות ומה שאמר וקלתיכם תשפרנה
 רמז אל מדת הנאות ודומה למה שנאמר בני עז פנים קשת וכדון יחזיקו. ומה
 שאמר כי זרועות רשעו תשברנה רל מה שיגיעו אליו בשתעש' נכרתם ויחלש
 חכם מעניין המדך כדי שלא יוכלו להגביה זרועותם. ומה שאמר ליה רשע
 ולא ישלם רמז אל מדת הכילות והציקנות. ומה שאמר וצדיק חונן הם
 שתי מדות אשר נפוש הצדיק. והם הרחמים והנדביות. וכאשר בלתי
 לזוכרם חתם אותם בזכר הרצון. כשיהיה האדם נהג המנהג בעשרים
 המדות האלה כמו שזכרנו. מהתנהגו בטובות אליהם ועזבו הרעות ואז
 ירצהו כמו שאמר מה מצעדי גבר כוננו היא מראה ההכרח כעבודת המקום
 אבל הוא מראה על הטובה הצפונה לו או על הרעה. מן הגמול העונש
 ומה שאמר מה מצעדי גבר כוננו. רל כי המקום ברא הנפש שלימה לא
 יחסר כל וכשהוא נוטה אל המעלות החשובות והמנהג הטוב. והוא שאמר
 כוננו אז יהיה לרצון הכורא יתברך. והוא מה שאמר ודרנו יחפץ.

מס

מס

מס

מס

מס

מס ירמיה ס"ב

תלין לו

מס

מס

מס

וכבר

נתברר ממה שזכרנו כי דוד המלך עלה היתה כוננתו במזמור
 זה לספר תקון מדות האדם והנהגתם מנהג הטיב. חוץ
 ממה שזכרם שלמה עלה בספריו והזהיר עליהם בכל עניני שיוכל האדם.
 וכאשר אני עתיד להביאם בכל שער משעריהם בעלה ואחרי כן נבא מדברינו
 אלה אל סיפור איכות הצורה אשר עשינו לחושים ולמדות ולבאר בה היאך
 יצאו סעיפיהם משרשי החושים ומחבר כל איש אל מינו וכל מיז אל סוגו.
 נאני רל שאכארהות המדות המסתעפים ויחוש הראות וכמותם. וכן
 מחוש השמע ושאר החושים על הסדר הזה ותהיה צורה יגדלת.
 כדי שתהיה קלה וקרובה למחגמלים ללמד העניין הזה.
 והרצים להגיע אל תועלתו הנעזרים כאלהים על
 השגרת תועלתם מן החכמות המוסריות.
 והתמיות. וזאת תכלית הצורה
 המגדלת להוציא המדות
 העשרים והמשה
 חושים בעיה:

מס

מס

מס

מס

מס

מס

הראות	השמע	הריח	הטעם	המישוש
הנאות	האהבה	הנעם	השמה	הנדיבות
הענוה	השנאה	הרצון	הדאגה	הציקנות
הבושת	הרחמים	הקנאה	השלוח	הגבורה
העזות	האכזריות	החריצות	החרטה	המורד

זכיון

שהנענו אליהם שרצינו מחקירת מדות הצורור נחתם עתה פתיחת ספרינו זה בזכרון פרקיו ושערינו ונאמר כי קראנו את כפרנו זה תיקון המדות בעבור אשר כווננו בו להשיב טבעי בני אדם מעניין הסבלות אל אהבת המוסר ושנתהכס לרב הפתאים עד שישתדלו לדעת טבעי החכמים ויבינו אותם בעניינים רבים מן הדברים והביאנו מן הטענות השכליות והסופיות מה שגודמן לנו והביאנו עוד מה שכתוב בספרים וראינו שנקיב אחיכז מעט מזער מחכמי החכמים ומוליהם ולחבר אליהם ממה שחברו אנשי המוסר בחרוזים מה שגודמן לנו מן חירות החכמה כדי שיהיו ספרינו זה שלם בכל עניינו והמעין בכפר זה ידענו בחסדו לזכות מפני שלא הגעתי אל תכלית העניין ולא באתי אל סוף תכונתו כי לא כוונתי בחכמי זה להועיל מי שהוא גדול ממני בחכמה כדורנו זה מפני שאני חושב שהנעתי אל דרך מדרכי החכמה אבל אני יודע כי הפרי הגדול אשר אריתי מן החכמה הוא הכרתי שאני חכם ושלא אמע מלשאל את חכמי ושאוהה להם שאני מקצר ואומר כמו שאומר המשורר וכן הרברים שצריך בעבורם לדוננו לזכור על מה שלא הגעתי אל תכלית זה מה שאנחנו בו בזמן הזה מן הדוחק ומן הגלות ותכיפר צרות והשתנות העניינים ואינוני כמתרעם אבל עם כל זה אינוני נמנע להודור לבוראי לשבתו על מה שקננו מן הטובה ועל מה שחאיר ענינו להמציאנו הדרך להבין מעט מן החכמות והנה חילקנו ספרינו זה על חמש חלקים וכל חלק מהם כולל ארבעה שלמים עד השלמת עשרים שערים כמו שהתנינו בצורה וחברתי אל כל חלק מה

שיש

מבא השערים

מראה מקום

שיש לו מן החושים ולכל חוש מה שיש לו מן המדות ואלה חלקי הספר והם חמשה כנגד חמשה חושים אשר הקדמנו לזכרם :

בחוש העין והוא כולל ארבעה שערים :	החלק הראשון
במדה הגאונה והגבהות :	השער הראשון
במדת השפלות ולהורות ולהתנהג בה :	השער השני
במדת הכושת והענוה :	השער השלישי
במדת העזות ולהיזהר ממנה :	השער הרביעי
אשר הוא חוש השמע' כולל ארבעה שערים :	החלק השני
במדת האהבה והיאך יתנהג אדם בה ושבת אנשיה ולהורות איך ידבק בת האדם :	השער הראשון
במדת השנאה :	השער השני
במדת החנינות והרחמים :	השער השלישי
במדת האכזריות :	השער הרביעי
בחוש הטעם ולו ארבעה שערים :	החלק השלישי
במדת השמחה :	השער הראשון
בדאגה ולרחות העצב :	השער השני
בשלוה ובטחון :	השער השלישי
בחרטה :	השער הרביעי
בחוש הריח והוא כולל ארבעה שערים :	החלק הרביעי
בכעס ובחרון :	השער הראשון
ברצון ובהסכרת פנים :	השער השני
בקנאה והחמדה :	השער השלישי

אשער

שער ראשון חלק ראשון

ט פרטי הבלים

השער הרביעי

בהריצות והזריות

והחלק החמישי

בחוש המישיש והוא מלל
ארבעה שערים :

השער הראשון

בנדיבות וגפילות חסדים :

השער השני

בכילות ובציקנות :

השער השלישי

במידת הגבורה :

השער הרביעי

במידת המורד והעצלות :

וכשלו פשרים סמדות

וכיון שהשלטנו לספר חלקי ספרינו ושערינו * נתחיל לבאר כל שערינו בכה *
ואתו נשאל שידריכינו בדרך הישרה והנכוחה כאשר שאל אותו משיחו ה'
הדריכינו באמתך ולמדיני כי אתה אלהי ישעי אותך קייתי כל היום :

השער הראשון

מן החלק הראשון הגאווה * נדבר על מידת גאווה

הגאווה * ומה טוב שנזדמן לשער הזה שיהיה

קמנא נבחורים

ומי עמונו חס

תחילה לכל השערים כפי חיוב הערך והספר :

ואומר

כי ראיתי הרבה מן החכמים מתנהגים במידה הזאת שלא

במקומה והם מעלין אותה על שאר מדות * עד שנרגו

בה הפתאים ומשתמשין בה בעניין שאין צריך להם להשתמש * עד שגברה

על טיבעם * אף אני רואה המידה הזאת נמצא הרבה בקטני אדם * רוצה

לומר על ידי הבחורות והנערות * כל שכן כשיזדמן לה מי שמזוג חס ובעל

מרה אדומה * מפני שדרך המדה האדומה שבהסייתה תעזור טבעה אדם

להתנהג במידה הזאת עד שהוא מתנהג בה בעניין שאינו ראוי להראותו בו :

ומסעיפי

המידה הזאת הנכונה והיהירות ורדיפת השררה * ואילו

נכסות יסירות

רדיפת מלכה

הסעיפים אינם סמיות החסידים הקדמונים אשר העידו

להם פירותם החמודות כי הם כנגד אלה * וכבר ראינו שיש מבני אדם

שנודעו במידה הזאת והם מתנהגים בה שלא במקומה והם מגונים אצל בני

אדם * ויש מהם שמתנהגים בה בעניין הטובים שבמידה והם משוכחים

עליהם איני מאריך לזכור את שמם מפני שהם ידועים * וכיון שהדבר כן

צריך שנתחכם להגיע אל הנהגת המידה הזאת כראוי ונמנע מהתנהג בה

כשאין ראוי לה * וכשזכור מה שיבוא לאדם טן המתנהגים מגונים שבה

ומן ההפסד :

ונאמר

כשנראה המידה הזאת גוברת בטבע האדם צריך לחשב

רפואת זאת

בדברים המופלאים המפחידים והמבהילים המחשבה

הקדס

א ר 3 י ראשית

שער ראשון חלק ראשון

פראה מקים

בראשית היצירות ובסופה * והיאך החילת ההיות ואיך י ירה הפסידים
 ותכליתם * וכשודיע כי הנמצאות כולם משתנות וחולפות כל שכן שתשתנה
 פציאותו ויכלה גופו * ותשוב מידת הנפש אשר היתה גאה בעת החיים *
 שפלה כת דרמבעת מיתה יוכשתהיה הדעת מהייכת זה מן ההקש' השכלית
 והחכמת הקבלה צריך שישתדל האדם החכם לשוב אל מידה טובה ולהניח
 זו המידה מעצמו מפני שהיא מנונה ואינה מביאה לשום תועלת * אך היא
 סיבה להקלות רבות * כל שכן אם תביאהו נאותו שלא יתייעץ עם שום
 אדם ויהיה מחזיק ברעתו * וסומך על עצמו ובדמות זה אמר החכם דרך אילן
 ישר בעיניו * וכבר ידעת מה שארע לקרה ורחבעם ורביס כמותם כשסמנו
 על עצתם * וצריך האדם שיחשב בלבו בשאינו מתודה מחטאו ושוב מדרגו
 והוא רואה לעשות כן * כי יארע אותומה שאירע להם בלא ספק * וכזה אמר
 החכם כל דרכי אישוד בעיניו ותוכן לבות יי * ואמר בנאוה לפני שברך נאון *
 הטעם כי תכף לגאווה נאון השבר והשפלות * וכמו שאירע לפרעה על אשר
 אמר מ'י' אשר אשמע בקולו * וגליות באומרו אני הירפתי ארץ מערכות
 ישראל * וסנחריב באומרו מי בכל אלהי הארצות * ונבוכדנצר באומרו מאן
 הוא אלהה די ישזנכנו מן ידי יהודומה להם אשר אמר בדבריהם אשר היתה
 אחריתם תכלית הבוז והקלון * ומי שהוא במידה הזאת אינו ניצול מן החס
 והעון * וכמו שאמר החכם זיר' יהיר לץ שמו * הזכיר בכאן הזוידים והירי
 כי הם אנשי גאווה * וצריך שיחביש הנהוג במידה הזאת ויזכור כי כפי גאותו
 תבואהו השפלות * וכפי הגבהות תבואהו הדלות פתאום * וכמו שאמר החכם
 גאות אדם תשילנו * והטעם כי הגדולה שכסכות המשפלות את האדם
 היהירות והגאווה והם ממידות הרשעים כמו שאמר רוס עינים ורחב לבב *
 ואשר גים לקצת המתנאים והמתנדים להתנהג במידה הזאת היא שהם
 פתעקשים וטוענים כי הנפש מתאוה אל הגדולה וקשה בעיניה השפלות *
 ועוד אמרו כי השררה מחזקתה והדלות מחלשתה * ולולא השררה לא היה
 העולם מתקיים * ועוד כי כל תפילות הצדיקים היו להניע אל המעלה הזאת
 כמו שאמר יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים * ובזאת המעלה כישר הק'
 נביאו בשאמר לו ומלכים סה' לצין יצאו * ובתפוך זה כשתהיה הנקמה
 בשונאי ישראל פסק מהם השררה כמו שאמר ויכרת יי מ' ישראל ראשונוכ כיפה
 ואגמון * והדומה לזה * ולא שמו אל לבם הפתאים המחזיקים במידה הזאת
 כי כאשר ינהגו בהתנהגה נפשותם משטותם * ויהגאו על קרוביהם * ויפנו
 עורף אל חביריהם * וילענו לעצת האדם * וסומכים על עצת נפשם
 וסתיהידים בה * אך אם יתנהגו בה להימנע מן העבירות והעניינים המגונים
 לעלות אל המעלות משוכחות * ושתכסוף לעבודת האל אשר היא הטובה
 שהטיב בה לעבדו מפני שהיא הסיבה להניעה אל הנעימות האלוהיות
 ולתקריבם אל המעלות המלאכותיות * ועליהם נאמר לא יגרע מצדיק עיניו
 ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו * ומהשתמש בגאווה שלא כראוי
 ומיחד בעצת עצמו דומה למי שנאמר בו בכל תושיה יתגלע * וכזה אמר
 החכם הגם עצל בעיניו משבעה משיבו טעם * ואיפשר שתביאהו גאותו
 להיכנס במה שאינו ראוי לו בבטחונו בעצתו שתהיה מצלת אותו ועל דערו
 שתפלטו

פכה לעקלת
נכות

משלי
 טס
 טס
 שמות ח כ
 שמואל א י כ
 מלכים ב יא כ
 דניאל
 משלי כא כד
 טס כט פ
 טס כל ד
 כלהטת כוכב
 טס לה א
 טענס ט י
 טיוב לו ז
 משלי יח ב
 טס כו י

שער שני חלק ראשון

שתמלטהו והיא אשר תכשילהו * וכמו שנאמר מפר מחשבות ערומים
 ולא העשיתה ידיהם תושיה * וכיון שהגענו עד כאן לספר על מידת הנאורה
 והואך אדם צריך להתחכם להנהיגה על המנהג הראוי לה ולדחות אותה
 במקום שאינה ראויה בו * נזכור עתה מדברי החכמים על המידה הזאת
 והחובריהם שהיכרו בה * אמר סקראט האלהי * מי הוא אשר לא תיפרד
 ממנו הראגה המבקש לעלות אל מעלות מי שהוא גדול ממנו * ואמר מי
 שמחזיק את עצמו בחזקת דעתן מחזיקים אותו בני אדם בחזקת שוטה *
 ונאמר סמוך לנאורה רוע מעללים * ואמר סקראט האלהי מי שמעלליו רעים
 מתמדת שנאת הבריות והנפשות נוטות מעליו * ואמר אריסטוטילס כאשר
 נעימות הצורה אור הנוף * כן נעימות המידות אור הנפש * ואמר בצוותו
 לאלכסגדרוס תלמידו אין מחשיבות שיהיה המלך מתנאה על בני האדם *
 וכל שכן קצתם על קצתם * ונאמר על אחד מן הנאים כי היה הולך יום אחד
 ונשמט מנעלו האחד מרגלו והשליך השינו והניה שניהם * ואמרו הקדמונים
 מי שרוצה להיטיב את מידותיו וירבו הקיפצים עליו * ונאמר על אזל שיר
 המלך כי נתן על יד אחד מעבריו העומדים עליו כתב ואמר לו כשראית
 אותי כועס תניה לי סיד * והיה כתוב בו שוב לך כי אינך אלוה אבל אתה
 גוף שיאכל קצתו את קצתו ובקרוכ ישוב רימה ועפר *

לגוף כ' כ
 פן ילמ
 פרטנו
 פרטנו
 פרטנו

השער השני נדבר בו על השפלות *

זה השער קרוב אל הטיבה מן הראשון מפני שמי שיש
 בו המידה הזאת כבר השיב את נפשו ומנע אותה
 מדרוש התאות * וכהגיעו אל המעלה הזאת הנכבדת ישלמו לו העניינים
 והמעללים הטובים אשר באדם * והיא מידה נחמדת מאד למי שרוצה לנחול
 שם טוב * והלא תראה כי השפלות טובה שבמעלות הטובות * והנביאים
 עה הנזכרים במידות האלהיות אמרו קצתם ואנכי עפר ואפר * וקצתם אמרו
 ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עס * והדומה לזה ושיבחוהו * וממה
 שצריך שידעוהו האיש הנלבב כי השפלות והנמיכות מביאות את האדם לידי
 הכבוד כמו שידעת מהשר השלישי אשר התחכם לאליה בדבריו העריבים
 באמרו תיקר נא נפשי בעיניך ונפש עבדיך * כי לא קרהו מה שקרה
 לראשונים * מפני שכל מי שמשפיל עצמו סוף בא לידי כבוד וגדולה * וכי
 נזכר בה הענה והכבוד * וכמו שאמר עקב ענוה יראת יי עושר וכבוד
 וחיים * והחסידים הראשונים היו מתנהגים במידה הזאת ומבטרים
 אותה על טבעיהם * ונאמר על אחד מן המלכים כי היו אצלו לילה אחד
 אנשים רבים יושבים אצלו וקם הוא בעצמו ותיקן הנר אמרו לו למה
 לא ציויתנו * אמר להן מלך קמתי ומלך ישבתי * ואמר כי כל
 מעלה מתקנאים באדם עליה חוץ מן הענוה * ואמר בזה גמלה האילוסוף
 פרי השפלות האהבה והמנוחה * ותדע כי עבודת האדם את אחיהו
 ואור רעהו מגדלתו * ויש מי שאמר כי השפלות היא
 שתתחיל בשלום מי שתפגע ורושב בשפל המושבות * ומה שדומת
 למעלה

פרטנו י' ח כו
 תלים כ כ ז
 פרטנו כ' כ' ג
 פרטנו כ' כ' ד
 נחמה
 פרטנו

שער שלישי חלק ראשון

בראה מקום

למעלה הזאת כבר הגיע למעלה גדולה * ואת מי שהננו המקום המידה
 הזאת כבר אהבו * ואמר הכתוב באדם המסתפק כמה שיש לו צדיק איכל
 לשובע נפשו * ובהפך זה אמר ובטן רשעים תחסר * ומי שהננו בוראו כח
 ובריאות וכיסחה איננו צריך שיראג * ופרי המידה הזאת הכנוחה וכבר נאמר
 כי המידה הזאת היא העושר הגדול * ואמרו קצת מן החכמים מי שרצונו מן
 העולם כמה שסמפיק לו יהיה המעט שלו דיי לו והסכלנות סמיץ המידה
 הזאת * ואחד מן החכמים היה מצוה את בנו ואמר מי שאינו סוכל דבר אחד
 ישמע דברים רבים * ומי שהוא נקל אצל עצמו יהיה נכבד אצל בני אדם *
 אך אשר צריך האדם להרחיק המידה הזאת שלא יהיה נכנע לרשעים * ובה
 אמר הכתוב מעיין נרפש ומקור משחת צדיק מט לפני רשע * והיה או' הכס
 אחד * איך בכני אדם מי שצריך לחמול עליו חמלה גדולה כחכם שנפל בין
 הפתאים * ובמסורי לוקטאן * הנדיב כשהוא נפרש יכנע * והנבל כשהוא
 נפרש מתנאה * ובספר הקוטי השכל מבלי התנכל * והסתלסל מבלי התגדל
 ודע כי הגדולה טעות * והגאווה שטות *

משלי יג כב

גורקת עמקה

משלי כב כז

לוקמן

השער השלישי

הבושת נדברו על מידת הבושת
 נשאל החכם מה הבושת אמר
 השכל אמרו לו וסחו השכל אמר

בושת

הבושת * והמידה הזאת אף על פי שהיא מעין השפלות * מעלתה גדולה
 ממנה מפני שהיא אחות השכל * וכל חכם לב יודע מעלת השכל * והוא
 סביר לין האדם ובין הכהמה בשכלו ובמכעו ומונעו את האותו * ובשכל
 מגיע האדם אל תועלת החכמה * ובו יגיע אל אמיתת הדברים * וגם בו יגיע
 להודות לייחוד בוראו ולעבודתו * ובו יוכל להיחסות אל המלאכים * וכיון
 שהמידה הזאת כמעלה הזאת מן הגדולה צריכה שתהיה חבירתה ורעייתה
 הדומה לה שהיא מידת הכושת קרובה לה במעלה * והראייה על שהיא דומה
 לה מפני שלא ראית בו ישן חסר דעת ולא דעה מכלי בושת * על כן ראוי
 שישתדל האדם להתנהג במידה החשובה הזאת ולהתחכם לה ער שתשוב
 לו בטבע ויבכיר אותה על כל טבעיו ותהיה בעיניו השיבה משאר מדותיו כי
 בה יגיע אל רוב המעלות וימנע בעבורה מכל המידות המגונות * וכמו שאמרו
 פי שיעטוהו הבורא מעיל הכושת יעלמו מומיו מבני אדם * וההוד והכבוד
 סמוכין לו כמה שנאמר ולפני כבוד ענה * והענוים מגיעין אל רצון הבורא
 יזעלה בכושתם ומשיגים הנועם הקיים ולומדים דרכיו כמה שנא' ידרך ענוים
 במשפטם וילמד ענוים דרכו * וכמו שצריך לו להתבייש מיני אדם כן צריך
 להתבייש מעצמו * ואמרו כי הכושת והאמונה דומות ושוות זו לזו ורא הגמר
 האחד מבלעדו חבירתה * ואמרו כי העזות ומיעוט הכושת כסעף מעץ * ומי
 שרוצה להרגיל בכושת ולהיטבע בו ישב תמיד לפני מי שמתבייש ממנו *
 והיה אוסר אחד מן הערב אל תראה מבני אדם אלא מי שמראה את עצמו כי
 איננו יכול לעמוד וזולתך ואם אתה צריך לו יותר * ואם תחטא לו ימחול ויראך
 את עצמו כאילו הוא החוטא * ואם תרע לו יראה עצמו כאילו הוא הירע לך *
 ואמר אחד מהם סוף מה שקיבלו מדברי הנבואה בשאינך מתבייש עשרה כל
 רצונך

משלי טו לז

תלים כס ט

שער רביעי חלק ראשון

רצונך * ואמר הפילוסוף חיי בני האדם בזכות האמונה והיראה ימים רבים *
 ואחר כך חייב במידת הכושר והענה והשפלות * ואמר אריסטו טלים בדברי
 תוכחותיו בעבור הכושר ירכו את העוהרים * והיה אומ' סימן הבנים הכשירים
 הבושת הנראה על פניהם והכושר הוא דרך החיים הארוכים * ואמרו קצת
 הפילוסופים הכושר נודעת בעת הכעס * ואמר שנאת הכושר טבה מאהבת
 לכסיל * ומי שהוא רוצה להזהר במידה הזאת אל יחל הדר פניו לשואל
 מבני אדם כי כיון שתחלל הדר פניך אי אתה מוצא מי שיחדשו לך * אך אין
 אתה מתבייש מלומר האמת ומהזהיר על הטובה * והורות ללכת בדרכי
 הטובה והעבודה והתורה כי הבושת הוא מנוה * ואין ראוי להתנהג בה כמו
 שאמר הנביא עה ואדברה בעיותיך נגד מלכים וליא אבושי * אבל צריך
 להתבייש מבני אדם ולשים על פניו מסוה הבושת * וכמו שאמר יודע
 מעניין שאלו כהתבאו כמה שנאמר הנה הוא נחבא אל הכלים בחרו האלהים
 למלכות כמה שנאמר הראיתם אשר בחר בו * * * * * וולדת הפילוסופים
 והחכמים המידה הזאת ממעלי הנפש היקרה והיא לעומת השלמת הנפש *
 וגדר הפילוסופים הבושת * כי היא הנהגת הדברים על פניהם הטובים
 והניחם על אפניהם הנעימים ומי שמתבייש תגדל מעלתו שיהיה אדון *
 ואתה תתכונן ותבחין :

מראה מקום

תלם קיט מו

שנואל יו ט

השער הרביעי

נדבר

במדת העזות * מה שסיפרנו משבחי עזות
 מידת הבושת ומעלותיה *

מעט כנגד גנות מידת העזות * ומי שהוא כסידה הזאת

הוא מנונה אצל המקום וכמו אלה שנאמר בהם חזקו

כנגד כעושת

פניהם מסלע * ואמר החכם בא דרון ויבא קלון * רוצה לומר כי כאשר תגבר

מידת העזות על האדם יקל אצל בני אדם * ואין מביטין אותו בעין חשיבות *

ואל תשורינו עין ברחמים * אפילו אם יהיה חכם כאשר עושים אל הבושן וכמו

שנאמר ואת צנועים חכמה * ואם הוא מן החסידים ורוצה להנהיג עצמו

במנהג הטוב אשר ירצה בו הבורא יסור מן המידה הזאת ויתבייש ממעשיו

וירחיקה מטבע נפשו * ובמי שיש בו מידת העזות אמר החכם זיד יהיר לץ

שמו עושה בעברת דרון * רוצה לומר כי מי שהוא עז פנים יגמלוהו הפקודים

כפעלו כשה שאמר עושה בעברת דרון והסתיר ככאן כאילו אמר יל עושרד

בעברת דרון * ואפשר שיהיה בעברת דרון שב על זה בעל העזות שהוא עושה

כמו במדת העזות עכרת דרון * ופה שרומה לזה * ובשתהיה המידה הזאת

בטבע האדם צריך למי שמתחבר עמו שישיהו ממנה במיני תוכחו ובעצמות

כפי שיוכל עד שיסור ממה שהוא בו * וכמו שאמר העז איש רשע בפניו *

אך המידה הזאת משובחת בעזרת התורה והראות העבודה ואמירת האמת *

אבל לעמוד בה כנגד הצדיקים ונביאי האלהים מנונה למאד כמו שאמר והלכנו

קשי פנים וחזקי לב * ואם יהיה האיש הזה השתמש במידה הזאת בעל סוג

אדומה * ויהיה כימי הכהרת אז תראה עליו המידה הזאת עד מאד * וצריך

שיעמוד בפניה הכהרה * וירא את האלהים ויתחרט ויניח המידה הסנוגה

גשלת החלק הראשון

סס כל כט

תחוקל ב נ

מתי שיל

מזכרת

שער ראשון חלק שני החלק השני

השער הראשון

מן החלק השני האהבה והוא השער החמישי מן הספר הזה

נדבר

ספכה
תפלה כחשמה
בכל אדם

כו על מידת האהבה כמעט שלא ימלט מן המקרה הזה שום אדם אלא מי ששכחו פושל בעצמו וברעתו וזה נמצאו מעט וכשימצא הוא מן החסידים בלי ספק והחשק מורכב בטבע האדם ופיו שרוצה להיות גביר וארון ירחיק המידה הזאת מעליו אל יתנהג בה וילעג לה וישנה בלעדיה כי היא מן המידות הגרועות וכבר ידעת כי לא יסרו מעללי החכמים עד שימסיל נפשם בתאוותם ומי שהמסיל שכלו בתאוותו ששובחים מעשו ועקב השגת התאוות ביאת המדוים והרעות ומסימני מי שתאוותו גוברת עליו שהוא הפכפך ואינו עומד על דוכורו אחר כל שכן אם יהיה גביר על מזנו טבע הדם ויטו וימי הכחרות והזמן זמן הקיץ אז תנבר עליו המידה הזאת וראוי להכנס שיתרחק מן המידה הזאת ואל יתנהג בה כי היא מביאה לידי היזק גדול ושיירע לו מה שירע לבעל המידה הזאת מן הבז והשגלות והכניעה לפני איהבו ואחר כל זה אחריתו רעה וכאשר ידעת מענין אמנון ותמר ומה שקרהו מפני שנשק אחר תאוותו אך צריך האדם להתנהג במידה הזאת בעבודת אלהיו ובתורתו כמה שנאמר כי אם בתורת יי חפצו ואמר עוד מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי ועל כל פנים מי שמתעסק בעניני החכמה והמוסר יהיו מברילים בינים ובין התאוה ואמר החכם בשתצטרך לשאול עיצה על דבר ולא תמצא מי שתשאל התרחק ממנו ואל תקריבהו אל תאוותך כי התאוה אויבת ללב ואמר מי אשר נמשך אחר תאוותו יפסיד ומי שימרה אותה ינבר והמידה הזאת כוחרים בה כסילי בני אדם מפני קרבת עריבותה ומה שכוותרים בו פן השחוק והשחמה ושמיעת הניגונים העריבים ואינם שמים על לב מרה שיהיה באחרית מן הדאגה והמדוים ועל כן הס נוטים אחרי מיבעל להשיג התאוה הנמצאה וכמו שאמר ראיה נהיה תערב לנפש והם נוטים מדרכי החכמה מפני שהשגת הנאות ונעיסותם רחוק מדעתם ובמשחבת היא רחוק ואינה רחוקה אך היא קרובה והיא רחוקה מדעתם וצריך שישתמש האדם במידה הזאת ר"ל באהבת האהים כמו שאמר ואהבת את יי אהיך ובנפש כמה שאמר כי אהבת פשו אהבו ובקרביו כמה שנוי אהב יעקב את רחל וישר אהב את יוס' וכאריך מולדתו כמ שנבי לא יצוי ולא מולדתי אף יוברתה כמה שאמר דוד ביהונתן נעמת לי מאד וכביתו כמה שנ לית אהבלי ובעלת חן' וכחכמה כמה שנ איש אהב חכמה ישמח אביו וממסר המידה הזאת שיראה אהבה לכל בני אדם ואמר מי שרוצ' להיות אהוב לבני אדם יתנהג עטם כמסור הטוב וההנאה מביא לידי אהב' כמו שהנזק מביא לידי שנאה' ומחלקי המיד' תזא בקשת הגדולו והתאוות הרחוק' וראוי לאד' הנלבב לייסר את נפשו עד שיתרחק מהם וכאשר תגבר המידה הזאת על הנפש יתבטלו החושי ואינו מרגיש כמה שהו' בו מן הטעות ובמה שנ עליו והוא במי שנ עליו היו האומרים לרע טוב ולטוב רע ואמר החכם אהבתך הרבר מעוורת עיניך ופחרשת אונקי' והכס אחד כתב אל חכם אחר בענין הכרח התאוה ואמר

תלום ס
סס קיס נז

עשוי יג י

דכריס יא א
שמואל א יז
בראשית כט יט
טס לו ב
דכריס ל
שמואל א כג
משלי ס יט
טס כט ג

פילך יסקחם
כה

יטעוס ה ג

שער שני שלישי חלק שני

י ב

פדטי הכללים

ואמר אל תגיע אל מה שאתה אוהב עד שתסבול הרבה שמה שתשנא ולא תינצל ממה שתשנא עד שתסבול הרבה כמה שאתה אוהב :

השער השני

במידת השנאה מן החלק השניני והוא השער השישי מן הספר

צריך

סגלס

השער כי מי שישנן בני אדם וישנאוהו גם כן והמיד' הוא כשתגבר על נפש האדם היא כחוקת אותה הרבה עד שמגיע עניינה לשנוא את המאכל ואת המשתה אשר בהם חיי רוחו מלבד אש' מביאה ליומן ההוק משאר בני אדם וכשתהיה אהבה גדולה שלא לשום שמים תשוב לשנאה גדולה והנה ידעת מה שנ' כאמנון וישנאה אמנון שנא' גדולה ומי שאוהב אוהך לדבר עם פנותיו יפנה' ואין צ'ל שנאמין בעצת השונא והאויב כמה שנ' ונעזרות נשיות שונא' ומסעיפי המידה הזאת ההתהפכות' וכבר ידעת מה שנ' במידה הזאת וגנ' בעליה יוכבר אמרו כי ההפכף אינו עומ' על עניין אחד ולא יהיה לו אוהב' ועניינו משתנים תמיד' ואין הדאגה נפרדת כמנ' ודומה לסי שנ' עליו לא יחרוך רמ' צידו יודע כי הרב' כני אד' מרא' האהב' במילות' ואיפשר שיהיו שונאים גמורים במצפונים' וצריך שלא תאמין בהם כמה שנ' ב' שפתיו ינכר שונא' ואע"פ שמחליק רך לשונו ומדבר רכות ל' יטה לייך אליו כמה שאמ' כי יחנן קולו ל' תאמן בו' וכמו שהרא' ואל' לאבנר ולעמשא השלום והאהב' עד שהרג' וכמו שעש' ישמע' עם גד' : ו בן אחיק' עד שהרגו יונאמר

מחולל אינו

שני כו נ

סס י כ כ

סס כו כב

סס כוכד

כעכפך

מי שזרע השנא יקצור החרט' ומי שהו' נוהג הסנהג' הזה הו' מרע הלכב כינו וכני בני אדם כ'ט מי שינהג כן בינו ובין א'היו וכאלו הו' מפתח אותו בתפילה ובתחנון וכלבו עניין אחר' וכמו שנ' עליה יפתחו ב'פיה וכלשונם יכזבו לו' ושאר העני' וס' קראת הא'הי היה מצו' תלמידיו השמרו ממי שישנאוהו לכב' כי ליבות בני אדם כמרא' כמה שאמ' החכם כ'מי הפני' לפני כן לב האד' לאדם והנפשו משתו' והרע שבמיני השנא' והקש' שבה שנא' הקנא ובספ' הקוטי אמ' הטוב שבכל מה שתחשב' על עניין שונאך שתשיבה ל' אהבת' אם תוכל' מן החלק השניני הרחמים והוא השער השביעי מן הספר :

מקלסס
מחלי כו יט

השער השלישי

מן החלק השניני הרחמים והוא השער השביעי מן הספר :

נדבר

רחמים

כו על מידת הרחמים מפני שהמיד' הוא הית' מן המידו הראויות לבור' יתעלה שמוי נבללה עם השתי' עשר' יור'ל על השלש עשרה מידו' המיוחדו' א' הק' יוכל מה שיוכ' האד' להשיג ולהתנהג בה' יש לו להשתדל בדב' כגון שיהיה ארך אפי' ורב חסד ונושא עון ופ'שע וחטא' יוראו לאד' החסיד שינהג בהם כפי יכולתו וכמו שרוצ' האד' שירחמוהו בעת צורכו כן ראוי לרחם למי שנצטר' ל'ו כמה של' ואהבת' לרעד' כמון' הוא המידה יור'ל הרחמי' משובחת עד מאד' והכורא חלק אותה לעבדיו הצדיקי' והכירה בה' יוכאשר ידעת ביוסף שנ' בו כ'י כמנר רחמי' א' אחיו וראוי א' המשכיל שתה' מידת הרחמי' והתניינה תקועה בליבו ונצט' בו כל הימי' יואמר החכם מן הנדיבו' שיעמוד האד' במידת הרחמים ובדברי שלמה ע'ה מצוה על הרחמי' והתניני' כמו שאמ' הצ'ל לקוחים לפנות' וממעלת המידה הזאת אצל הבורא שהוא מתנהג בה עם כל הברואים כמה שנ' ורחמי' על כל מעשיו ובספ' הקוטי א' תקצר מהצ'ל לקוחים למו' ככל יכולתך יואמר א' תכזה את העני' כ'י נגוא'ס חזק יואמ' אשרי מי שליבות' מרחמים ונמוכים' ועוד יש בו מי שאינו מרחם יהיה סתו' על יד מי שלא ירחם בו :

ווקלס יט יח
בראשית מו ג

משלי כד ו א

השער

שער ראשון חלק שלישי

מראה מקום

השער הרביעי

מן החלק השני • והוא השער השמיני מן הספר • נדבר בו על מידת האכזריות •

אין

סכוריות
לס תת כדוקי
ונחשונים

המידה הזאת נמצאה באנשים הצדיקים ולא בחשובים • אך תהיה בני שטבעם כדרך וכטבע הצבעים • כמו האריה שאינו מרחם ולא חונן • ואלה אשר נאמר בהם גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן • וזו המידה מגונה עד מאד מעוטה ורבה • ותהיה כשתחזק הנפש הכעסנית על האדם • והמידה הזאת תהיה בנפש שמשנת בה הנקמה מן האויבים ויאנה מגונה כל כך כשישמש בה על הדרך הזה אף על פי שאין ראוי לטשכיל להגיע כלמדה הזאת עד תכלית ולא להינקם מאויבו בכל יכולתו מפני שאין זה מדה טובה • וכמו שנאמר כנפול אויבך אל תשמוח ובכשלו אל יגל לךך • ומי שמתנהג בזה להרע לחבירו ולגזול ממנו בלא עון מגונה עד מאד • ובכמותם אמר דוד לורא יי שהיה לנו ואמר נא ישראל • אזי היים בלעונו בהרות אפס בני • והראייה שאין המידה הזאת נמצאה אלא ברשעים כמרה שאמר ורחמי רשעים אכזרי • ואפילו אפלטון אמר בעניין הנקמה • מי שרוצה להינקם מאויביו יוסף מעלה יתירה בעצמו :

משלי כד י
תלוס קח ב
משלי יב ב
ספלטון

שלם החלק השני

החלק השלישי

השער הראשון

מן החלק השלישי והוא שער התשיעי מן הספר נדבר בו על מידת השמחה •

זאת

שמחה
תחנה באכמים
אחולקים

המידה תמצ' אותה קצת בני אדם נחלקין יש ממנ' שתהיה טבעית • וזה יהיה בני שטבעו חס ורח כטבע הדם וכל שכן לאדם שתאוותין מזדכנו לו תדיר ולא עברה עליו דאג' מזמ' ארוך וניצל מן הדברים המעצביין • ודין הוא למי שנזדמנו לו כל הדברים האלה שתראינה בטבעו אותות המידה הזאת • ותהיה גיהתו טובה ונפול בריא • ואין הזקנה ממהרת לבוא עליו וכמו שנאמר לב' שמח ייטיב נהה • ומן המידה הזאת שתהיה מקרית עם השנת תאוה והגעת פשאל • וממנה שיהיה שוחק תדיר ללא עניין • ואיפשר שיצטרף זה לדעת קלה כמה שנאמר כי בקול הסירים תחרת הספר בן שחוק הכסיל • וכבר נאמר כי מאותות השוטה שחוק במקום שאינו ראוי בו השחוק • ואני אומר כי המידה הזאת ראוייה שתמצא בנפשורת הנמלטות מן החונף הזכות הברית המתייחסות אל המלכות העולות אל פעולות הרוחניות יותר משאר בני אדם ורוצה לומר נפשות הצדיקים שהם בנועם שלם בעניין עבודתם וכשמחה גדולה בפרישותם כמו שאמר שמהו בה' גילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב' • ואין ראוי למי שיש לו פוסר להתנהג בשחוק בטושבות ובפעמדות מפני שאמר מי שרב שחוק מתמעט שוראו • והשחוק מסיר הדרת פנים • וכמו שהדאגה כשהיא גוברת גורמת

משלי יז כב
קסלת
ז
תלוס לב יא

גולמת הכבי כך השמחה כשהיא נוכרת טראה השחוק וממה שראנו לדעתו
 שידעוהו כי המידה הזאת וזולתה איננה בטבע הנפש המדברת על דעת
 גלוי אנוס. אך היא כנפש הבהמית והראייה על זה שאמה רואה בשחוק
 וארע עם הענינים המשחקים ואיפשר שלא יוכל האדם למשול בעצמו
 שלא ישחק. וכן נאמר על הכעס ושאר מידות הדומ' לאילו ועל כן צריך
 האדם שישתדל עד שתסכות נפשו הבהמית לנפשו המדברת. ורוצה לומר
 שינהיג שכלו את טבעו. וכשוהיה כן אז יהי נמנה עם גדול בני אדם.
 ומזה שאמר סקראט האלהי הדבר שהשמחה כוהוא שהאכל עליו ובמסור
 ארגינאס בענין השפחה. השמחה ללב חיים ופעלה. והראנה דוחק
 ואכזרן:

מקלט
לרגילס

השער השני

מן החלק השלישי והוא השער העשירי
 מן הספר. נדבר בו על מידת הראנה

זאת

לפני

המידה היא נמצאת כנפש עם הימנע את תאוותיה. ושמה
 הכינאנו אל שערי המות כשתפקוד מה שהיא אוהבת.
 וכמה קשה המידה הזאת כשהיא נוכרת. וכמה רע ענינה כשהיא נוכרת.
 וכבר אמרו כי הראנה היא המידה טבעית.

ואני

רואה מדרך הזריות שנתעכב מעט בכאן בשער הזה אולי
 האלהים יחונינו וישים בפנינו מן הדברי הסתמים והמשעשעי'
 והמסתחים מיגונות האדם עד שיהיה הסאמר הזה סמציא לורפואה. אף
 על פי שאי אפשר שזינצא רפואה להולי הנפש אלא כרפואה הרוחנית.
 וכמו שזה הענין סניע יותר אל הנפש מכל ענין. כן רפואתה יותר קשה
 להסציא. ומאלהים נשאל להצילינו ספנה ברחמי הרבים.

ואומר

כי טבע המידה הזאת קר ויבש כטבע המרה שחורה אין
 איש נמלט ספנה ויש שמגיעים לדבר גדול עד שיחלן חולי
 הנפש כמה שנאמר ראנה בלב איש ישחנה. ודע כי המידה הזאת היא
 נראית הרבה על הפנים כמו שידעת שאמר יוסף לסריס פרעה כשראה את
 פניהם זועפים כמה שנא' וירא אותם והנה זועפים. וכמו שאמר ארתחשטא
 לנחמה מרוע פניך רעים ואתה אינך חולה. וכבר נתכאר כי המידה הזאת
 נראית על הפנים וניכרת בה הכרת נשורה. וצריך שתדע כי כשיהיה האדם
 שיכור באהבת העולם הזה שהוא עולם ההוייה וההפסד איננו ניצל מבקשת
 הקניינים הנוסעים תמיד מיד אל יד. וכשישיג אותם ויפקדם אז תקרארו
 הראנה ובהפך זה כשיפנה לבו מן העולם הזה. ומקביל אל העולם השכל.
 איפשר שייצל מן החלאים הנפשיים אשר מהם לקניינים העולמי' כשיפנה
 מן העסקים החבליים ויטה נפשו אל החכמות המוסריות ואל החוקות התוריות
 וראוי למשכיל להניח מנהגי קטני הפתאים. ויתנהג במנהגי גדולי המלכים
 וכשלא יהיה לאדם מה שהוא חפץ שיחפץ מה שיהיה. ואל יבחר בהתמדת
 הראנה. וראוי לנו שנתדל לרפא נפשותינו מן המקרה הזה כזן שאנחנו
 רואים שנסכול קשות בעבור רפואת גופים כסכל האש והברזל והדומה להן.

מלני יב כס
בראשית מו
חמוס כ כ

כריות על
סגנים

שער שני חלק שלישי

וכש שנרגיל לתקן נפשותינו בכח העיצה ונסכול סבל מעט כרי שינהגנו
 המנהג הטוב * ועוד נרע כי כאשר נעלה על רעתינו שלא ישיגינו מקרה *
 כאילו היינו רוצים שלא נחיה כלל מפני שהמקרים יהיו בהפסדת ההוויות *
 ואם לא יהיה ההפסד לא יהיה ההווה * ואם נרצה שלא יהיה הקורח
 כאילו רצינו שלא נהיה * וההווה בטבע * וההפסד בטבע * ואם נרצה
 שלא יהיה מה שיבטע נרצה דבר הנמנע * ופי שרוצה דבר הנמנע
 ימנע רצינו * ומי שימנע רצינו נקרא עני * וראוי לנו שנתבייש מהגביר
 עלינו המידה הזאת * רוצה לומר העניות ונשתדל לעלות אל מעלות טובות
 ומי שרצה שלא יאכל ידמה נפשו מן הדברים המביאים לידי האכל כאילו
 הוא חושב שקיינו עתיד שיאבר ויאכל עליו ויחשכו כאילו אבר או שפקד
 אהובו ואינו מוצא בל אל הנפשות העליונות והמזימות הנכבדות היקרות
 סימן הדאגה * וכבר שאלו סקראט האלהי מה זה שלא ראינו עליך סימן
 דאגה מעולם * אמר מפני שלא קניתי דבר שאפקדנו ואדאג עליו * וממה
 שראוי למשביל שיששוב בו כי אין בכל העולם מן הדברים הגדולים שלא
 יהא קטן בתחילתו * ואחר כך יגדיל אלא הדאגה כי הגדולה שתהיה בעת
 פגיעתה * וכל אשר היא הולכת ודלה ומתמעטת עד שהכלה לגמרי * והזויז
 החכם אשר יתאמץ בעת מקרהו כפי גדלותו * ומצאנו אלסכנדר שכתב אל
 אפו לנחמה על מותו * ואמר לה ככתבו אמי צני לבנות מדינה גדולה ובצורה
 בעת שיגיעך שמע מות אלסכנדר וזמני בה מן המאכל והמשחה וקבצי אליה
 בני אדם מכל הארצות ליום ידוע לאכול ולשתות * וכאשר יהיה הכל מזומן
 ויהיו כל העולם נכונים ומזומנים להיכנס אל הסעודה אשר זמנה המלכה *
 יכריזו בעם שלא יכנס אל המלכה אדם שעבר עליו מקרה או שמצאנו יגון
 ועשתה כן בעת שהגיע המתב אחר מותו * וכיון שצויתה שלא יכנס אל
 ביתה מי שקרהו פגע ראתה שלא נכנס שם שום אדם כביהה * מיד הבינה
 היא וידעה כי לא כיון בנה אלא לנחמה על עצמו * ושמע אלסכנדר
 פאריסטוטליס רבו כי הדאגה ממעטת את הלב של אדם ומכלתו * ורצה
 לעמוד על אמיתת הדבר ולקח מקצת מיני בהמה מרה שהיא דומה אל האדם
 בטבעו ואמר אותה במשמר ימים רבים במחשכים * וצויה לתר לדה מן
 המזון כרי חיותה ואחר כך הוציאה ושחטרה ומצא ליברה שבלה ונמס *
 וידע כי אריסטוטליס רבו אמר האמת * ומדברי גליאניוס בדאגה *
 אמר כי הדאגה כלות הלב והיגון חולי הלב * ואחר כך פירש ואמר כי היגון
 על מה שהיה * והדאגה על מה שהיה * ובמקום אחר היגון על מה
 שעבר * והדאגה על מה שעתידי על כן היה והיטמר מדאגה כי הדאגה
 חולי המות * ואמרו קצת החכמים שתיית סם המות קלה יותר מן הדאגה *
 ואם ישאל השואל מה תועלת יש בהגברת המידה הזאת בעת פגיעת המקרה
 והראותה * נשיבתו כי יש תועלת כרי להוציא הליחה אשר רחיק
 עיקר הדמע אשר נפסדה כברי * ובלאה בו הטבע להוציאה כאשר מוציאים
 הליחות המעופשות מן הגופות ברפואות המכריחות להקיא וכאשר מנקים
 שער הליחות במה שדרכם לנקותם * ובמו שראו ידוע כי קצת הילדים
 רכים

עלמה

מקלס

מקלס

מלכמדר

מלכמדר

מלכמדר

שער שלישי רביעי חלק שלישי יד פתח הכלים

רכים הקטנים לא תהנקה הליחה המופדת שבהם אלא בכבי' וזאת היא קקילת כמין שהחלאים מרדים הנפות' ומדברי בטולופיאוס פי שרוצה לתארק ימים יקדים למקרים לב אמיץ :

השער השלישי

מן החלק השלישי והוא שער אחד עשר מן הספר :

המורה

הזאת משוכחת בשינהגה האדם בכחוחו באלהיו והשענו עליו כמה שאמר להיות ביי' פנטחך וזה טבע משוכח ובעליו ראוי לטובה גדולה ולחכד גדול מאלהים' כפרה שנאמר והב' טח ביי' חסד יסוככנו וראוי לכרך מי שהוא במידה הזאת כמה שנאמר ברוך הגבר אשר יכסה ביי' והוא יי' מבטחו' והמידה הזאת יורר הוא כמצאת בצדקים וידיא אלהים וכמו שאמר בהסג' יי' כחחו ביי' וממעת המורה הזאת יתרונה כו בה ייעד בית' ועקב צעת הנאולה' בטה שאמר ואתה אל תירא עבדו יעקב נאס יי' וכמו שנאמר במי שבוטח ביי' ומאמין בו שמועה רעה לא יירא נכח לכו בטוח ביי' :

השער הרביעי

מן החלק השלישי והוא שער שנים עשר מן הספר' נדבר בו

המורה

הזאת תהיה כשהאדם שבחטאו כשירא ממנו עניין החרטה אז תהיה תשובתו שלומה עם הקדמת הנ' דברים שה' התשובה' ובקשת המחילה' וישקבל עליו שלא ישנה יוכמו שבניאר אותו רבין סעדיה ז"ל בכמה מקומות' ואחד מן החסידים היה אומ' מי שפתחט על מה שעבר באילו לא חטא' הזאת המורה משוכחת על הדרך הזאת אך העניין המנוגד שבה כגון שיאמר היום הינ' על שום דבר ואחר כך יתחרט' או יאמר וידור להתענות או לתת בצדקה ויתחרט אחר כן' במידה הזאת היא מגונה' ודרך השכל בעיני שיוחר האדם מהכניא את עצמו כדכר שיתחרט בו אעפ' שאין בכת בני אדם לששול בנפש' מהנכרת מדות' אך צרו' להם שישתדלו להרגיל עצמם לדלג מן המנהגים הרעים' המוכיבים' ומן המידו המנוגדי' המשובתו' וזה תכלית הטוב שיוכל האדם לששול ברוחו ולבלום את נפשו ולהנהיגה המטה הטוב' ופי שטיבעו נמשך אחר שכלו גבר' :

החלק הרביעי

השער הראשון

מן החלק הרביעי והוא שלישה עשר מן הספר נדבר בו על מידת הכעס :

המורה

הזאת אעפ' שהיא באה טבח נפש שמנו אות מיר' סמיו' האדם מפני הפקרת' למידותיו ואנחנו מדברי' בו עת' בתעולותיו ומנזק' אעפ' שתעולותי' אינן נחשבות כנגד נזקיה ואם כל' מדה מגונה יש לה הועלת אעפ' שחכמים ז"ל קצת

כצחק ושלום

דאמס

מקי טובה

מקי רעה

כעס

כל מדה מגונה

יש לה מושלם

כקצת טעמים

שער ראשון חלק רביעי

מראה מקום

בקצת העתי וכבר ידע כי השתיקות מידה נחמדה באדם יוכאשר מתנהג בה כשמוע הכזב תשוב מגונה והכעס מידה מגונה וכאשר משתמש בו להוכיח או לייסר או מפני קנאתו בעבור העבירות תשוב משובחת וראוי לאיש המשכיל הנלכב השלם להניח השתי קצוות וינהג במידה הבינונית אל הנכון ונלא יגיס אמר בספר מידות הנפש כי הכעס והרוגז הם שני שמות לעניין אחד ונראה על פני הכעס כאילו הוא עמוס ומתחמם גופו הרבה ומתנדר גופו נידנוד גדול ודופק דופק בחזקה ובמהירות ואמר בו מי שכעסו במחשבה יראה עליו היישוב וההדר ומי שכעסו שלא במחשבה תראה עליו השטות ועוד אמר מי שכעסו חזק ורוגזו אמיץ איננו רחוק מן המשוגעים הניכפים ובספר הקוטי אין הכעס נמצא שמה ונאמר כי שמתו לנפש הכועסת ארבע מעלות המסחר לכעוס ומסחר לרצות עניין שווה ויותר מה שימצא על זה המנהג בעל מרה אדומה ומי שהוא פאחר לכעוס ומאחר לרצות גם זה עניין שוה וזה המנהג למי שיש לו מרה שחורה ומי שהוא ממהר לכעוס ומאחר לרצות הוא עניין מגונה מפני שהוא יוצא מגדר המידה השוה אך המאחר לכעוס ומהר לרצות משוכח למאד והמעלה הזאת ממעלות האנשים הגדולים והחסידים אשר לא נראתה במידתם מידת הכעס ומי שהם מן המושלים בנפשם הכועסת ומכריחים את טיבעם לסבול אותם כבר נזכרו לטובה כמו שאמר החכם טוב ארץ אפים מגיבור וארץ אפיים מן היג מידות הנאמרות כבירא יתעלה שמו בפרשת ויעבור יי על פניו ואומר כאשר הגרב מחוליי הגוף כן הכעס מחוליי הנפש ואין ראוי לאיש בעל מוסר שיהיה גיול לכעוס מפני שהוא מביא עצמו לידי חט כמו שאמר החכם גדל חימה נושא עונש וכבר הזהיר החכם מן הכעס כאמרו אל תבהל ברוחך לכעוס כי כעס בחיק כסילים ינח וראוי למי שהוא כעסן שיקראוהו כסיל ודבר שאי אפשר הוא שינצל הכעסן מן החט הגדול כמו שאמר החכם ובעל חימה רב פשע ואתה רואה רוב בני אדם כשהוא כועס ומתחזק בכעסו אינו משים על לב מה שהוא עושה ברוב כעסו וכמו שנאמר בו כל רוחו יוציא כסיל ובהפך זה נאמר וחסד באהר ישבחנה וממה שהזהירו רבותינו זכרונם לברכה מהרבות במידה הזאת כל המקרע בגדיו בחפתו כאילו עובד עץ יולפי המאמר הזה אין ראוי לאדם חשוב שיהיה גדל חימה כטיבעת היות רעות והצבעים ולא שיהיה בלתי כעס כי זה ממדות הפתאים והפחותים ודרך הזריזות שניהג במידה בינונית וממה שאתה צריך לדעתו כי גמר שכל האדם מושלו בכעסו וכמו שאמר החכם שכל אדם האריך אפי וממה שאמר בטלמיסו בכעס בשתבעוס מחול כי אין עובד הנקמה חולשה :

נליטוס

ל' מדות

משלי יו לב
חמות לר ו

קסלק ו יא

משלי כב כא

משלי כס יא
סס

משלי יט יא
כמלשיו

השער השני

מן החלק הרביעי והוא שער ארבעה עשר מן הספר נזכר בו על מידת הרצון המידה מן המידות המשובחות מפני שאינה נמצאת ברוב העניינים אלא במי שיש לו נפש גלדיה ויקרה אשר היא פקלת העניינים כפי אשר יודטנו ואיננו מצפה את הגדולות ומן המידה הזאת

תן
שם טוב

הזאת הסתפקות האדם כמה שיש לו ושמתו בחלקו • וכבר ידעת מעלת המידה הזאת וגדולתה • וכבר הקדמנו לוזכרה ולשבתה לך בשער השני מן החלק הראשון במידת הענוה • ובשהאדם הצדיק רוצה בכני האדם ובכני האדם רוצים בו בידוע שהמקור רוצהו ועוד ששונאיו משלימין עמו • וכמו שאמר החכם בראיות יי' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו • וכמו שידעת מרצות אבימלך באברהם ומהשלים עמו • וכמו שאמר רבינו הקדוש לרבי חייה זכרונם לברכה • ומי שרוסה לזה • ומפעלת הרצון ויתרונו שייחסתו אל החיים אשר הם מוצא הטוב ומקור החסד • כמה שנאמר באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש • וזה באדם כמו שרצה פרעה ביוסף עד שהעלהו אל מעלת המלכות • וכמו שרצה אחשוורוש במרדכי • וכאשר ראית מה שהגיע אליו • כל שכן מי שרוצה בו הנורא יתעלה שמו • ודומה למי שנאמר אני • מלמדך להועיל מדריךך בדרך תלך • ונאמר החכם כל רוצה עשיר • וכל מסכית שליו וכל מיטר משתומם • והיה אומר פי שאינו רוצה בעינינו לרצונו רוצה בו על כרחו • ומן המידה הזאת מסתעפת הסליחה והסחילה • והמה סמידות הנורא יתעלה שמו • ואמר שמלך אחד קצף על עדת אנשים וצויה להורגם • אמר אתה מהם אם אנחנו הירענו לחטוא הלא אתה תיטיב שאת • ומחל להם ולא הרגם :

טליו יו כ

טס יו טו

טטס יק טו

השער השלישי

מן החלק הרביעי • והוא שער חמשה עשר מן הספר •

נדבר בו על מידת הקנאה :

המידה

הזאת היא כסעף מן הכעס ורוב נפשות מן המדברים אינן נמלטות ממנה אבל היא ככולך כי אנהנו רואין כל בני אדם הם נמשכין איש אחר רעהו • ורצוני לומר כי כאשר הוא רואה אחד שקנה מן הקניינים העולמיים • ומן המתכור והצמחים או משאר הקניינים הוא משתדל שיקנה גם הוא כמותם • והיה יכול לעמוד בלעדיהם או שיעמיד דברים אחרים תחתם ויקנה עניינים אחרים במקומם • ולא יטרה את עצמו להשיג בקניינים ההם • והדבר הזה הוא אשר רמז אליו החכם שלמה ע"ה כאמרו וראיתי את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו • ומי שהמידה הזאת גוברת על טבעיו הוא סגונה היא סביאתו לחסוד • ואין הנדיב חסדן • וכבר נמלאו הספרים מגנור החוסד ואינו נעלם מאנשי לבבמה שנאמר עליו מן הגנות • וראוי שיתרחקו מעליו ושמצא גיע ענין החסדן שיגזול כמה שנאמר והפדו שדורו וגזלו והחוסד מידה סגונה וראוי למשכיל שירחיק נפשו ממנה בכל יכולתו מפני שאינה מביאה שום תועלת אך רוב סכאובות ויגיעת הנפש בתאוות ושנאת בני אדם תמיד ומיעוט המנוחה ומירדת המחשבה ועונש המקור מפני שהיא עובר על מה שהזהיר ממנו בתורתו הקדושה • ואין ראוי למשכיל שיקנא בחטאים מפני שרואה אותם משתדלים להגיע אל התאוות ולהשיג אל ההנאות • אך תהיה כל קנאתו בעבודת האלהים • וכמו שאמר החכם אל תקנא

קסלת ד ד

קכס כ כ

קלס לו ט

קכס

קכס כז כס

קכס

שער רביעי חלק רביעי

מראה מקום

תקנה בעושי עולה והקנאה משוכחת בעבודת האלהים כמו שידעת פנינת
 שנאמר בו בקנאו את קנאתי ופה שהיה גמולו על כך מן האחרית הטוב
 כשה שנאמר לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום ומטה שנאמר
 בפקדא וחמץ אמרו תראת החמדן אהבתו רבה כשהוא פוגע כך
 ותרבה שנאמר כשאנו רואה צורך ושמו אהב וענינו שונא ואמר
 פאלול לא נכרא החומד אלא לכעס ואמר דני לחוסר שותא דואג בעיה
 שפחיתך וראוי לאדם שיעלה אל המעלה העליונה כדי שקנאו בו עליה אז
 יעוררוו מלפעלה וזאת תהיה תפירתו כמו שאמר המשרר

כמזכר כ"ט ס

השער הרביעי

וצריך

מן החלק הרביעי והוא שער ששה עשר
 מן הספר נדבר בו על מידת החריצות:

לקדם בדברי המידה הזאת מאיזה סבע היא באה ואמר
 כי היא מטבע המרה הצדופה והמדת הזאת תראה
 יותר כשהנפש פנויה מן המדות המנוונות ואין מבלבל אותה שום דאנה
 ויותר מה שיהיה כנפשות הזכות החשובות וראוי לאדם שיאנהג בה ככל
 פעשהו ובכל מה שמתעסק בו ממלאכות החכמה והמחשבה תלא תראה
 פה שנאמר בה והיו אדם יקר חרוץ רוצה לומר כי יקר שחזן האדם
 החריצות שהוא הזריות הוא שיהיה חרוץ בשני העולמות בעולם
 ההייתי וההפסד שישתדל בכקשת החכמה עם העבודה והאמונה וישתדל
 להגיע אל עולם השכל ובהפך המידה הזאת שהיא העצלה שמתעסק
 בעניינים ומה שתדל בהצלות הנפשות אמר הקרפית ביום צרה צר כחכה
 ועוד אמר לא יחרוך המייה צירי ואף על פי שהזכרנוהו בעניין הפכפך
 במדות שונא ופי שהיא מן האנשים החשובים והתרגב בענייניו בחריצות
 ובזריות יצליח בהם וכמו שאמר יד חרוצים תעשיר ורמייה תהיית לסם
 וכבר הזהיר שלמה החכם על החריצות בענייני העולם ובענייני הערב כמו
 שאמר עצלה תפיל תרדימה והמאמר הזה נראה שהוא מופתי כי על כל
 פנים מפלת העצלה תרדימה כי האיך אשר הוא מתפשט מניכבי הגוף
 בתנועת החריצות כשתנוה ואינה מתפשטת אותו יעלה אל המות ופביא
 לידו נוסה תדירה ומספר הקומי בחריצו מי שישביע אדמתו בעבוד משיכיעו
 לחס' ודרך המוסר אל המידה הזאת שלא יראנה אדם בתאוותיו ולא יהיה קל
 לבקשו כי הקלו מגונ' מפני שאינה ממידת הדעתנים ואין החסיד' מתתנגס
 בה אך צריך שיתנהג בחריצות בענייני התורה והמצוה והיראה והראייה
 הגדולה על הצלחת האדם חריצותו כמה שהו' מתעסק במעשיו ומן האמות
 הגדולות על רוע מזלו עצלותו בהם אך החריצות שהיא סביאה ומהירות
 וחקלות מגונה וצריך המשכיל להיזהר פמנה כי תכלית הרעה במהירות
 ומי שממחר מתחרט ומי שרוכב במהירות אינו מאמין שלא יכשיל ואף צריך
 האדם למהר ענייניו כי לא יתכן מן המהירות מעשה מתוקן ומסתובן ותקנו
 העניינים ויזדמנו הבקשות אבל מידת החריצות טובה בשתהיה בבת הנפש
 ולא תראה בפועל מהרה כי אז תהיה ראויה שתוקרא מהירות:

מזלי י"ב כ"ו

מזלי כ"ד

מזלי י"ב כ"ז

מזלי י"ט ט"ו

נשלם החלק הרביעי

מראה מקום
 כ"ט ס
 כ"ט ס

מראה מקום
 כ"ט ס
 כ"ט ס

שער ראשון חלק חמישי החלק השלישי

השער הראשון

פן החלק החמישי * והוא שער
שבעה עשר פן הספר נדבר בו

על מידת הנדיבות :

המידה

הזאת כשפנה יניח אותה על דרך השוה הנכונה שלא יניעו
 בה אל הפיזור וההפקר היא פשוטת למאד * וצריך האדם
 שיגביר המדה הזאת על אשר כנגדה * רצוני לומר מידת הצניקות * מפני
 שאין הגדולים בבני אדם המפורסמים בחשיבות רואים שמידת הצניקות
 פשוטת * זה לא תראה המקום יצליחך בכמה מקומות שיכח החכם הנדיב
 במקום אחד אמר כי הנדיב הגיעו נדיבותו * מעלות רבות מן הגדולה בעולם
 הזה ובבא כמו שאמר מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחמו * בעולם הזה
 מפני קרבתו אל המלכים בעבור שהוא נותן להם סתנות ושולח להם מטע *
 ובעולם הבא מי שיגיע אליו מן הגמול הטוב והנועם מפני עבודתו את אלהיו
 כמפנו במעט ובצדקה ובמעשים טובים * וכמו שאמר לכן אהלך לו ברבים *
 ופני שהיו מידות אברהם אבינו ע"ה הנדיבות והחסד נודע בהם ונתייחס *
 וכבר נזכר לו בספר התורה בכמה מקומות וכן הוא ענין פירוש נדיבי עמים
 נאספו עם אלהי אברהם * וזאת המידה משוכחת מפני שמחייבת הכבוד * וכמו
 שאמר רבים יחלו פניו נדיב וכל הרע לאיש מתן * ובה יהיה ראוי לשבח בני
 אדם כשהוא נותן ומשבחים אותו על כך * אך הענין המגונה שבמידה הזאת
 הוא שיפקיר האדם את ממנו בדבר שאין צריך אליו ומתנהג בו כשהג שאינו
 טוב כמו שפסדו בענין התאוה ומתמכר בהשת הנאות * וזהו ההפקר * ואינו
 ממעלת המשכילים ולא מגדולתם * וממה שצריך המשכיל לדעתו כי הפתק
 במקום הרצון לו מטמון ספון אינו אוכד עם אריכות הזמן אך הוא עומד כל
 הימי * וזאת היא כוונת שלמה החכם עליו השלום כללח לחמך על פני הים
 כי ברוך הימים תמצאנו ופשט הפסיק מצוה על הנדיב * שיהיה סתנה ועוש
 חסד * כי מי שזרע חסד יקצור תבואתו * ופי שהיא נהג במידה החשובה
 הזאת לא יחסר כל לעולם * אך הולך וטומף כפליים רבים * וכמו שאמר נותן
 לרש אין מחסור * ואמר דוד ע"ה באנשי הנדיבות והחסד פזר נתן לאביונים
 צדקתו עומדת לעד * ומה תאמר על מידה חשובה כזאת שהיא הלואה אצל
 הכור יתעלה שמו * כמו שאמר מלוח * הונן דל * ואמר עשה חסד לפי שהוא
 ראוי לו ולמי שאינו ראוי לו * למי שראוי לו יהיה במקומו * ולפי שאין ראוי
 לו תהיה אתה ראוי לעשותו * ואמרו בנדיבות * מן המידות החשובות לתת
 לשואל ובספר הקושי דע כי הזריות להתישב בכל הענינים * והטוב שכלו
 שתענין בו עת שתתן והמנע * יזעת שתעשה ותאמר כי הסתנה טוב מן
 הפניעה אחר הסתנה והנרבה * וטוב שתתאחר לעשות וכשתחל לעשות
 מיד משתקרים לעשות ותאחר להשלים * ודע כי יותר אתה קרוב לעשות
 מה שלא תאמר שאתה קרוב לומר מה שאתה אינך עושה * על כן היוצר
 בדבריך

שני יח ין

שנים כן יב

תלם מו י

שני יט ין

קלק יט יא

שני כס כז

תלם קיט כ

סס יט ין

כלינות
מקי טוב
ומקי רשע

לפי

שער שני שלישי חלק חמישי

פירוש נקודות

בדריך שלא תמהר בדרכך בדבר שאתה ירא שלא תוכל לעשותו ויפנה
בדריך ושעשך בצדק :

השער השני

מן החלק החמישי והוא שער
שמונה עשר מן הספר * דבר בו
על מידת הציקנות :

נקודות

בי המידה הזאת מידת סגונה למאור אין כרוכ המידות
הסגונות סגונה ממנה * מפני שהמפקיר את ממונו *
אף על פי שהוא סגונה יהיה נהנה מהנאותיו ושבת בני אדם * ואין זה
עולה לוכי אם הננות והשם רע ואיננו פגיע אל שום הנאה * ואין
הציקנות ממידת החשובים * וראוי למי שהוא מן החשובים שיתרחק מן
המידה הזאת ולא יתנהג בה כשום עניין * ועל דעת כל החכמים כי
אין חשיבות עם הכליות ולא אמונה עם הבצע * ומי שהוא במידת
הזאת כבר נואש ששם טוב ופזר טוב * וכמו שנאמר לא יאמר עוד לנבל
נדיב ורכילוי לא יאמר שוע * וזה הוסיף למה שאמר נבל ולקחתי ארז
להפי ואת סימני * וכבר ידעת מה היתה אחריתו * ואין במידה הזאת שום
טובה אלא שישמור אדם את אשר לו אם מעט אם הרבה ולא יפקירהו *
ויתנהג בה המידה הכיננית * ולא יהיה כא כרוכ שסירתו לדין הבצע כי
איננו ממידות החשובים * ואמר החכם במידת הכלי * טועה בה יקבורו
לאום * ובהפך זה נאמר ובכרה לראש משכיר * פשט המאמר והעניין
הנסתר בו בחכמה * ואין ראוי למשכיל שיהיה כילי בחכמתו כי אין החכמה
חסירה בעבור לימודה כמו שהאש אינה נכבית בעבור שמדליקין ממנה
הנר * ומן המוסר הטוב בתקנת המידה הזאת שירגיל את עצמו להתנדב
על הקרובים עד שידלג לאט עם הרחוקים עד שירגיל במידת אנדיבות
בעזרת הבורא :

ישעיהו ל ג ה
שמואל א
כס י א
עמלי יט כ ג

רעוּתָה

השער השלישי

מן החלק החמישי והוא
שער תשעה עשר מן הספר

דבר בו על מידת הגבורה :

נקודות

שנוי על מזג מכני אדם טבע הדם יש לו לב גדול
ונדינו סליאים וזרועותיו ארוכים כרוכ העניינים
תמצאהו בעל גבורה * כל שכן אם יהיה רגיל עם זה כמלחמות *
והמידה הזאת משוחרר כשהיא במקומה וכעיתיה וכפי מה שהיא
משער הצלתו ממה שייכנס בו * ואם הוא יוצא מן הדרך חסרה
הנכונה עד שישליך עצמו למקום הסכנה הגמורה והמידה זו
מידת השיגעון * והיא ממידה סגונה * ובאלה השתי מידות אמר
החכם אשרי אדם שפחד תמיד ומקשה לבו ימול ברעת * אך האנשים
הגדולים

מלכי כ ד י ז

37

הגדולים הנזכרים במדה הזאת היו להם אותות עליונות הראו בהן הכח ההוא
 כהשוע ושמשין ונדעון וישאל וידוך ויהונתן ויואב והדומה להם והיו
 ואשר היו כמותם אשר נראתה מדת הגבורה בהם והיו משובחין בעבורת
 ובהפך זה פי שנראתה כגודלת המרד והענות ולא ישתבחו עליה כאשר
 אני עתיד לזכרם בשער הסמוך הזה : האם האיש יבין

וראוי להתנהג במדה הזאת בעבודת האלקים אשר יעזר ממשנה
 הרבו על ירכו ובאשר ידעת מפנחס בענין קנאתו כמו שנאמר וירא פנחס
 בן אלעזר ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו ויבכל את היתה המדה הזאת
 רוצה לומר מדת הגבורה נכרת מנפשות האנשים האלופים הגבורים וממה שנ
 על הגבורה שיר וממה שאמר הפילוסופים כחבראות וסיפר לך היים
 והיו הערבי קוראים לגבור מלקה וממה שאמר המשורר בגבורת וצריך
 המשכיל שיתנהג במדה הזאת המנהג השווה כדי שלא יקרא משוגע
 ויתנהג בה על דרך הטובה והישרה ואמר אין הגיבור נודע אלא בעת
 הקורות ואמר הפילוסופים גדר הגבור האומץ והיישוב כפי מה שיתחייב החכם
 והאמת ושתסכול מה שתאהב ומה שתשנא ומן הגבורה העקשות
 מדברי השקר והתמיהה על השוא וסכל היגיעה כי זאת ממדות החיות
 הרעות אך הגבורה שייסכול האדם על האמת ושימשול בתאורו
 עד שיהיה אצלו המות על דרך הטובה אשר ימצאנה אחריו כן טובי מן החיים
 על שכנגדו מן הרע אשר גלה אותו מן החכמה וכספר לקוטי בגבורה
 הגבורה מנפש הנפש החשובה לעומת הכח מן הגוף

שמות לב
במדבר כה

לרסנו
ספר שמות
סס

השער הרביעי

מן החלק החמישי והוא שער
 העשרים מן הספר דבר בו על מדת
 המורד :

מורד
 תמונא בכפשות
 קפחותות

המדה הזאת יותר נמצאת בנפשות הפחותות הדלות הנמכות
 והיא מדה מגונה וצריך המשכיל לזהר ממנה ואל ירגיל
 בה וישתדל להרחיקם מנפשו ולהסירה מעליו מפני שאינה מביא שום תועלת
 אבל היא מביאה גנות להיש וגורמת הפחיתות וגריעות והאנשים החשובים
 בעלי הלבבות הם מאוסים ונגעולים אחר שמשתשים בכח הכרתם ותבונתם
 בדרכי הנהגתה במקומות אשר תהיה בהם גורמת להצלה מן הסכנות הגדול
 ומסעיפי המדה הזאת העצלה אשר הזכרנו כבר וכבר ידעת מה שנאמר
 בה מן הגנות והחריפה ומה שאמר שלמה החכם ע"ה טמן עצל ידו בצלחת
 גם אל פיה לא ישיבנה טמן עצל ידו בצלחת נלאה להשיבה אל פיו
 וזה הכלית החכמה והגנות והדבר הידוע מן העצל ורך הלבב שהוא אומר
 לא אלך מעיר אל עיר מפני פחד הלסטים והחיות כמו שנאמר אמר עצל
 ארי בחוץ בתוך רחובות ארצה ולא אתעסק בסחורה שלא אפסיד ושלא
 אתענה ושלא אחלה ולא אתן צדקה שלא אירש והדומה לזה מן
 הדברים המביאים לידי הבטלה עד שלא יתכן לו שום מעשה תאורו אך הוא
 ה א 5 שוקט

שלי כ וס
יט כב
סס ככ

חלק חמישי שער הרביעי

מראה מקום

שוקט ויושב במקומו ואינו זז ממטתו כמו שנאמר הדלת תסוב על צירה ועצל על מטתו . ואין האדם המשכיל צריך להגביר המדה הזאת ולא להתנהג בה שלא יהיה נודע בה . ויהיה כמי שחושב בלבו שיהרג קודם שימלאו ימיו והרופה לזה . אך בענין שאי אפשר להנצל ממנו או ישים כוונת עצמו הדין עמו שיראה בו ממת המורד והעצלה . כמו שאמר על אדם אחד שרצ' המלך לשלחו במקום סכנה ומאן ללכת לו וחפרו המלך . אמר לו טוב שתחפרוני ואני חי . משתפלל ואני מת . ואני רואה המדה הזאת מתנהנים בה . ואנשי התענוג והמנוחה בעולם ושאר בני אדם . ולא יבינו כי המנוחה עצמה לא תגיע להם אלא אחר הטורה הגדול . ותיקון העסקים והענינים שהם צריכים ליזהר וכמו שאמר הכתוב הכן בחוץ מלאכתך . ועתה בשדרו לך אך המנוחה הגורמת כלל עניינים העצלה והמורד . וכבר ידעת מה שקרר להאדם עצל . עד שיהיה חסר מכל תקנותיו ומעלותיו כאשר יפנהו פגע כמו שאמר מעט שנות מעט תנומות מעט חיבוק ידים לשכב . ובא במהלך רישוד ומחסוריד כאיש מגן . ועוד בי המדה הזאת גורמת חלאים ומרום גדולים ורבים כמו הכובד והגפזה בנדי הנשמה . וחולי הסוגרא . וחולי הכבד והדומה לאלה מן החללים המשופם אשר יקרו ממעות הכח המעכל עד שיהיה לו המדה הזאת שלא יוכל להעתיק ממנו . ויחשב שכנגדו מר מגונה . כל שכן אם יודמן לעצל מזה הליחה עס ימי הזקנה כי הם יום יפו לו כבוד לעצלה המקום יצילנו מן המדות המגונות וידריבנו בדרך הטובה והישרה אמן .

גורמת חללים רעים ונקעים

עזוב מדות ישנות והחדשות
 ובהם תמצא דעת קדושים
 ובית מדות קנה נא ועליות
 ופירות נפשך כגון וקבם ת
 ודע עת לאהוב ושנוא ורצות
 ועשית לחת ולמנוע ועת ל
 ואין תשכון מנוחות שאננות
 ותמצא הן ושכל טוב וכל ת אותך לך באות וחשות

תם ונשלם

תם ונשלם תם ונשלם תם ונשלם תם ונשלם תם ונשלם תם ונשלם תם ונשלם

25

ספר מוסרי הפילוסופים

אמר יודא בר שלמה הספרדי אל חריזי זל

הט

אזנך ושמע דברי חכמים * וקשור מהם לצוארי שכלך לטומים *
 ולאזני מליצתך לנזמים * כי ענייניה ערכים למאזני * וכולם נכות
 למבין * היו בלשון ערבי אבני גיד מנופצות * בדמי טומאה מתנוססות *
 והשוכותים בלשון הקדש אבני נזר מתנוססות * יחיו לב שומעיהם * ויסופו דעת
 יודעיהם ילכו מפי חכמים לרשון משבילים * ויתנחלוס האייתנים והאצילים * יורו
 לכות נבוכים * ויאירו להולכי חשיכים * כי כארץ תוציא צמחה * וכגנה תצמיח
 ציצה ופרחה * כן יל ארצי הצמיח בעולמו החכמים כי הם כציץ ערוגה כשושנה
 חכמה סוגה * רקחם ושובב הנשמות * וטוב ריחם יחיה אחרי מות * והנה מה נעי
 ומה טוב * להחביר הטוב אל הטוב * ולהוביל תשורת החסודות למכוריהם *
 והפנינים ליודעי ערכם ומחיריהם * כי לא נכון לאיש שכל להשיג הפץ נכבד כ"א
 לפני אנשיו * ומשפחת נחליו ויורשיו * ואם לא כן יהיה כעורך שלהן צלמים *
 או מקטיר קטורת לפני אלילים אלמים * ומיום דעתי בינתי * בערך שכלי שמת
 בחינתי * שמתו כל מאודי להתאבק כרגלי החכמים * כיהם חלק אלד ממעל
 ונחלת שדי ממרומים * כי ממזרח שמש יצאתי * ועד אפסי ארץ באתי * ודרכת
 הרים ובקעתי נהרים ובאתי ממעוני אריות מהררי נמרים * וגדולות ונוראות חזיתי
 אך לא ראתה עיני מהבר נבר ומעמד נכבד ועדת חסיד * יקרים ונכבדים * והבר
 כהנים אמונים * בחיק האמונים * כמו חפטי לונג'ל גוה צדק הר הקדש * יישלח
 עזרם מקדש * מהם אלצוני להעתיק להם זה הספר * הנותן אמרו שפר * כי הוא
 עדי הלשון וחלי ההגיון ומשבצות המליצות ורקמת החכמות כי הוא ראוי להם
 והם לוראויים * מעין גנים באר מים חיים * ובהרהקי מהם נודי * ושוב אל מתי
 סודי * יהיה לילזכרון * כפעמונים במעיל אהרן * ובכל אשר אפנה * על דגלם
 אסע ואחנה * ולכבודם שמעתי מצותם * האל יאדיל תורתם * ויעמיד לכל
 הקודש הדרתם *

השער הראשון

בקבוצי הפלוסופים וחכמי יון וזולת
 מן החכמים בבית ועד משם תצא
 תורה מכל אחד לפי דרכו * למען ישתו התלמידים הבאים אחריהם *
 ולו יח פרקים

פרק ראשון

אמר המתרגם הנביה בן יצחק היוצרי * הוגד לנו כי
 אפלטון החכם ראה יום אחד תלמידו מתלמידיו כותב
 מה שישמע מדבריו במגילת ספר * ויצוהו לשרוף המגילה * ואמר לו כתוב על
 לוח לבך מה שישמעו אזניך מדברי חכמה ואל תביט במגילה * פן תאבד לך
 כשתבקשנה ותפקידנו * עד תפקדנה * כי כל חכמה אשר לא תכנס עם בעלה
 אינה חכמה * וכך אמר טימאוס לסק'אט מדוע לא תניחני לכתוב מה שאשמע
 כמך * אמר לו מה מאד אתה בוטח בעורות הבהמות המהות * ואתה תושד

פאמעת
 כתיבת
 הקבוצות
 לפלוסופים

טימאוס
 פלסק'אט

הרעיונים החיים * איך קוית החכמות מגופות הסכלות * ונואשת ממנה משרש
 השכל * וע"כ דרך כלל הסכם בלבך אם יפושך איש בדרך וישאלך על דבר חכמה *
 הטוב לך שתבטוהו לשוב לביהך ולראות בספרך * וכי תכיר כי אין הזכר טוב
 שקוד על הגרסא יהיו בתי מדרשות הפילוסופים ריקים מן הכתיבות והספרים * כדי
 שידעו על פה מה שלמדו * וללשו הרעיונים והדעות וללכת בעקבות סקראט
 ואפלטון וזולתם מן הקדמונים * אך היו חוקקים אלו החכמות בכתיבה * ולולי
 כתיבת התלמידים מה שהיו שומעים במגילותם וספריהם אחרי שובם לביתם לא
 הגיע אלינו מה שפירשנו מן החעודות והעתקנו מן החכמו והפילוסופיה * ותהי
 החכמה נעדרת והפילוסופיה כלה ונחרצת * והפירושים נשכחים * אך ברחמי
 האל וחמלתו הזכיר אותם לכתוב אותם על ספר בצור הרב לשונות ושני עיניה *
 ולרוב אהבתי במדע * ושמתחם במה שהיו הוגים יומם ולילה בספרים * נשארה
 להכמה שארית * אחרי כן גמלנו האל בחסדו ולמד אותנו לשון ערב עד אשר
 העתקנו החכמות ההם מלשון יו"ן ולשון הקודש ולשון ארמית * ללשון ערב * על
 בן תהילה לאל על טובתו אשר גמלנו ואשר עזרנו והוא דינו וכו' נשען :

סקר' 6ט
 וסמל' 10

פרק שני

אמר חנניה בר יצחק זה המעט ממה שהעתקתי מן המסילי
 משרירי יון וחכמיהם * ופילוסופי הרומיים ומשכיליהם מן
 המלציות והמסורים והתושיות מה שכתבנו בזה הספר משאלות ותשובות *
 ותחילת הספור מהכמות מועילות ומסורים נפלאים למען יהיה מורה צדק למי
 שיבא אחרינו מאנשי הפילוסופיה והעיון * ומלמד למי שיכסוף ללמוד החכמה *
 וישיתרון פילוסופיה * ויכסוף להדבק בעולם הגדול הרוחני המלאכותי ולהצמד
 בו * מפני שהדביק בו הוא החיים החמירים * האל יביאינו בכללם * ויסיעינו כמו
 שסייעם :

כס" וס עלת
 הכעתקה
 פהגפר

פרק שלישי

אמר חנניה בן יצחק * מצאתי כמה שהעתקתי במגילת
 הקדמונים מגילות גוילים כתובות בזהב * וכזולתו מן
 הצבעונים * ובראש הספר הוא צורת כל פילוסוף על כסאו ותלמידיו עומדי לפניו
 והרומיים מאז ועד עתה עושים בספריהם ובמגילותיהם כן *
 אותם בזהב ובכסף על קלפים צבועים באלה הצבעונים * ובראשם צורת החכמים
 מצויירת * ואם היה הספר הוא כולל מאמרים שאנשים רבים ישימו הפרש בן
 כל מאמר ומאמר * והיו מציינים צור כל פילוסוף קודם דבריו וזה לרוב השוקתם
 בחכמה * ואהבתם בה * וכברם אותה :

עלן חגולת
 הקדמונים
 וכו' וכו' וכו'

פרק רביעי

זה ספר זכרון דברי הפילוסופים הם החכמים הקדמונים
 המשכילים * אשר יסדו החכמה * ומלכם יצאו מקורי
 הדעות ולהם המשלים היקרים והחכמות הנכבדות * ודבריהם על לב שומעיה
 כרוה הוי"ם הנשבת * או כמנתה לגע' והיו דבריהם יודדים על הנפשות כפליגי
 מ'ס ציוני * וכשיבת הנודד * מקומו * ולכל אחד מהם מן המאמר הנבחר והמוסר
 השלם מה שיקבלוהו מי ששמעוהו * ויעיל למיל שימדהו * וישיר לו ענין
 השלימות * כי אין שמעה ותאשר יהו * ומה יוכל המבט לטוב מעלת החכמים
 ונענינם

כמועלת ד נרי
 הם וכו' וכו'

וענינים כי כל אדם אשר ישמע מלה ממלותיהם תתאב אליהם הנפש והלבבו קשורות בעבותות אמרות ובהם קיומם כקיום הנפש באויר והשכל יעוד לדבריהם ביתרון המעלה ולכל אדם מהם תושיה ופילייה על צבן טבעתו חתומה ואנתנו עתידים לזכור אותם ולזכור קבוציהם בהיכלי חכמה אשר הכינו להם ואחרי כן מוקר כל מי שגודל לו מן הפלוסופים שער בשער בעיה :

פרק חמישי

היה מפותח על חתם סקראט מ שינבר יצור על שכלו יגלה קלונו ועל חגורתו כתוב כל המעשים עינו ינות לבו ועל קיר היכל וכתוב בשתפחד מאלויד ותזהר מדרך רע לא תכשל ברע ועל חותם דיאניס אל תהרעס ממה שגזרו עליך כשתהיה אתה הגורם ועל חגורתו מי שיובקש חברך לדבר יפנה ממך בפנותו ועל חותם פיתא ורשיע שאינו קים טוב מטוב שאינו קים ועל חותם אפלטון תנועז הנח קלה מעמיד הנע ועל חותם אריסטו וטלי הכזב וחחונף שתי סבול להשפך כל דבר ויהפך כל אהבה ועל חותם סילאפוס איך דבר תקיף כמו התאוה ועל חותם איפוקרט החולה המתאוה יש לי תקות בו מן הבריא אשר לא יתאוה לדבר ועל חותם גליאנוס מי שיעלים חליו וצירינו נעדר מזורו וצירינו ועל חותם כהיים מי שלא יכבש שכלו לא יכבש כעמו ועל חותם פורפארוס מי שירבק באמונה ידבק בו רצון בני אדם ומי שתתמעט אמונתו ירכו אויביו ועל חותם פלוטוש ריע כל אדם שכלו ואויביו שכלותו ועל חותם פיוריוס שומפיו ולשונו ירבו עוזריו ועל חותם בטלמיוס התואנה שליח הפרידה ועל חותם אוליודוס כנסיונות ואחרונות רפואה הנחה ועל חותם בלאניס כל החפץ בד לדבר יסורו מסך בסורי ועל חותם סוילן חברת העצל כפי דרכו ואלה שתי המלות כבר נאמרו בתחילה ועל חותם הרמיוס פיץ מגל קוצר התאוה ועל חותם גירוסיוס מי שתצטריך אליו הקל בעיניו ועל חותם נוטרופש כל מי שיקבל עדות שואה כאלו פצע לחיך ועל חותם נתגורש כל הנצרך אליך תהיה חברתו כפי שאלתו ועל חותם פיקורש ידידות הצריך כפי צרכו וזה המאמר דומה קצתו לקצתו ועל חותם לוקלן יטיב אם תרצה לקבל טובה :

פיקורש
חוקיות
דיאלוסים

פרק ששי

נקצוד פלוסופים אשר היו עמודי בית החכמה פהיכרי הצורות המזהבות ביום מועד ממועדי היונים ושוטטו בעיני החכמות ונדברו בפלוסופיהם וזכרו מה שיסדרו הקדמוני מן החכמה ואמר אלו מהם כי זה הקבוץ לא יתעלם וזה המעמד לא ישכח וכבר נמצאו פה אהבי החכמה וחפצים לשמוע אותה ועתה נזכור במעמד הזה מלות שהיו זכרון לדור אחרון וילמדו אותה הבאים אחרינו ויהיו מוסר לראשונים וחכמה לאחרונים ויען ויאמר בנפשות הנדיבות והרעיונים הזכים יגיעו להכבות לאויר השכל הרוחני ועלול במרכות האורה והגבורה הנעלמת הענינים המקפ על האפסיוס ויטילו בערונות השכל הזכות מכל הלאה וכשתהיינה זכות יחוד הרוחות חיי עולם אשר לא ישיג הפסר ולא ישוב אפס ואז ידבק היסוד ביוסוד ויתאחד הזך בזך וישקע העבור בעבור וזא יראו להכבות סודות התעלומות ויבסחו במה שהשיגו מן המרע הידוע בכח הרעיונים ובהתאחדות הדמיונים

פיקורש
שילמוס דכר
של חכמה

סל' אט
דילאניס
פיקורש
אפלטון
אריסטו טלס
פילאפוס
איפוקרט
גליאנוס
כהיים
פורפארוס
פלוטוש
פיוריוס
בטלמיוס
אוליודוס
בלאניס
סוילן
הרמיוס
גירוסיוס
נוטרופש
פיקורש
לוקלן

ובתחברות הדעות * אמר השני איך ישתוקקו הלבבות לדעת התעלומות
 וכבר נעלמו מהם מציאות האמת ואיך יתברר הזך מן העובר בלי יגיעת הרעיונים
 ואיך ישיגו המחשבות במעמקי הסודות והם צפונות בצפון השכלות והגיעו התאו
 אל מקורם ומחצבם * והתחזקו הרוחות במקום ומוצאם * וחזרו הרעיונים ליסודתם *
 ושבו תנועות המחשבות אל מקום נוחם * ונברלו הדמיונים מהדמיונים בריקים כח
 האויר והשקיפו אל היכליהם מאכפי יסודיהם * אמר השלישי קבול עידות
 היסודות יביאו הרעיונים בשאון גלי המחשבות והגיעו אל האויר המגיע לדעות
 ולכבות * ויקבלו האויר המגיע אל הלבבות * וירוצו במערכת להשיג תכונות
 התעלומות * וידבקו במלכות העליון אשר הם קיום הנפשות בצל עניני הכבוד *
 אמר הרביעי איך יתחברו ההופכים לדעת עידיות הכוחות הצפונות בדעו להראות
 תעלומות הצפונות עד ידבקו הרוחות ברוחות * והיו נמסכים המינים במינים *
 ויתברכו במרחב המחשבות * ויכנסו במשעול השכל * וידחקו מערכת הסכלות *
 ויתברכו מזולתם במעונות הסתר * לבא למרחב השכל * ומה נכבדת הטובה היא
 נסה יקרה ונעימה * מר חנני הונכתו אלו המלות בזהב נחלקו כהיכלות
 והיו קורקן אותן במרחב הקהילות * ודורשים אותם אל התלמיד * ואוצרים אותם
 באוצר חכמתם *

פרק שביעי

נקבצו המשה פילוסופים בחיכל מהיכלי החכמה וזכרו
 מענין החכמה והמוסר * ויאמר הראשון החכמה חיי
 הנפש * ונות הגוף * וזרעת הגוף בלבבות * ומצמחת האהבה וקוצרת התקוה *
 ואוספת השמחה * לא ירדך אורה ולא יכבה נרה * אמר השני החכמה * השבץ
 השכל ומאזני הצדק * ולשון האמונה * ועץ התבונה * וערוגת ההנחה * ומסידרת
 הדאגה מהנפש * ושלות היראים * ושמחת השוממי * וסחורות החרוצים * וטובת
 העולם הזה והבא * אמר השלישי החכמה זוהר הלבבות וערוגת המחשבות *
 ומרכבת הענוה * וערב הצלחה והטובה * ומרה אל היישר ומביאה אל דרך
 נכונה * והפליץ בין השכל והלבבות * לא ישכחו אותותיה * ולא ימחקו טוביה *
 ולא יכבשו דבר אלא בדיעתה * אמר הרביעי החכספרי החכמים * ותבוא
 המשכילים * ומקור החיים * ונועם הנשמות * ונות הלבבות והגויות * ואור הענייני *
 והצלחתם * ועמוד לגלגל המחשבות * ופלם המופ והבחינה * אמר החמישי
 החכמה היא צורת השכל המנתון ענייניהם המביא לדיעת סודותיה * הצופת
 על תעלומותיה * והמורה על סתומת כחותיה * השליח בינה ובין הלבבות *
 בענייני החכמות ומיני החושיות * המסבר אותה מן הספיקו ומשושי הענייני *

פרק שמיני

אמר חנניה עקר אלה הקבוצים * כי היו מלכי יון וזולתם
 מלמדים לבניהם החכמה והפילוסופים * ומיסרים אותם
 במיני המוסר * וכונן להם בתים מצופים זהב מצויירים במיני הצוורי * ואולם עשו
 אלו הצוירים כדי להרחיב הלבבות מהם * וישתוקקו העינים לראותם * והיני הנערים
 שוקדים בחיכלי הצורות ללמוד המוסר בסכת הצורות אשר היו שם * ועל כן היו
 מפתחים היהודים פתוחים החיכליהם * ומציינים בבתי כנסיותיהם ציורים *
 והישעאלים עושים שכיות בבתי תפילותם * כל זה להרחיב הנפשות אליהם
 ולהתעסק

נקבצו ה'
 פילוסופים
 זכרו על
 הספיקו והמוסר

עניין הקבוצים
 והכנה הראויה
 להם

ולחזקתם הלכות בהם * וכשילמוד התלמיד מבני המלכים חכמה או מדע או
 מוסר יעלו על מגדל עץ אשר עשו לדבר בכירת רצוף ברצפת בהטושש מצוייר
 בזהב ביום המועד אשר יתקצו בו אנשי הממלכה בכית החוץ אחרי השלמת
 התפילה ולכרך האלוהיה מדבר בדברי החכמה אשר למד * ועליו עטרת תפארת
 ומשבצות זהב בני אבנים יקרות והיה קורא בשלום רבו והיו מבכרים הנער *
 ומחשבים ומנטלים אותו * ויחשבוהו לחכם על שכלו ובינתו * ויכבדו ההיכלות
 וישמו שם ספרים * וידליקו שם מגורות * ויקטירו שם קטורת * ויתקטרו במכתר
 בגדיהם * וישאר המנהג לחוק עד היום לאומה הנקראת צאבה * והאומה הנקראת
 מאגוס *

פרק תשיעי

בתיבת חכמה
פר'סט טול

אמר חנניה והיה אפלטון החכם המלמד בזמן

דופסט'יאנים המלך * ושם בנו ניטפורש והיה

אריסטוטלים נער יתום נשאו לבו לעבודת אפלטון וזמן המלך דופסט'יאנים לחכמה
 היכל מוצע בדברים לבנו ניטפורש * וצוה לאפלטון לשקוד עליו וללמדו * והיה
 ניטפורש נער ובסיל חסר דעת קשה לשמוע ומהר לאבה * ואריסטוטלים נער
 משכיל ונלבב מחודד * והיה אפלטון מלמד לבן המלך החכם והמוסר * ומה שהיה
 מלמדו בלילה שוכח למחרתו * ולא היה מבין דבר * ואריסטוטלים היה מקטל כל
 דברי אפלטון אשר למד לניטפורש * והיה יודע ונכנס בלבו * ואפלטון לא ידע
 דבר מענין אריסטוטלי עד אשר בא יום מועד ותקנו בית הזהב והלבישו ניטפורש
 משבצות זהב ובגדי ריקמה * ובא המלך דופסט'יאנים ואנשי ממשלתו ואפלטון
 ותלמידיו * וכאשר השלימו התפילה * עלה אפלטון החכם וניטפורש אל גורם
 המעלות ומקים דרשות החכמה לראשי הקהילות והנער ניטפורש דבק לשוננו
 לחכמו ולא ידע לדבר דבר חכמה ולא פתח פיו במלה או בדברי מוסר * וזמן די
 אפלטון והתנצל אל הקהל כי לא ידע ערך תבונתו * ולא בתן שכלו * וזכי היה
 בוסח בחכמתו * אחריכן אמר אפלטון אתם מבחר התלמידים * היש בכם מי שידע
 דחכמה וימלא היום מקום ניטפורש * וימהר אריסטוטלים ויאמר הנני אדני החכם
 אני אקום ואדבר ממה שלמדתי * ויבז בעיניו ולא נתן לו רשות לדבר * אחריכן
 הוסיף שנית לקרא לתלמידיו וימהר אריסטוטלים ויאמר אני אעלה אדני החכם
 ויאמר לו עלה * ויעל אריסטוטלים אל המדרגה בלי הזמנה ובלוי בגדים בא בכליו
 בגדיו ויצפצף כאשר יצפצף העוף בנימי החכמה והמוסר אשר היה מלמד אפלטון
 לניטפורש לא נפל דבר אחד * אמר אפלטון אדוני המלך זאת החכמה אשר למדתי
 לניטפורש למרה אריסטוטלים נגניבה וחבין אותה בסתר לא הניתי דבר * אכ' מה
 בידי במתנות האל ובמניעתו * והיה מנהג כל מלך ביום ההוא לכבד בנו ולרומם
 מעלתו * ויצו המלך להטיב לאריסטוטלים * ולכלתי רומם מעלת בנו * ונפרדו
 הקהילות ביום ההוא * והם משבחים מעלת אריסטוטלים ותמיהים על מתת
 הכורא ומניעתו *

פרק עשירי

פר'סטוטלים

אמר חנניה אה הדברי אשר מצאתי מחכמי אריסטוטלים
 אשר דבר ביום ההוא * דעו רבותי כי המדע מתת אדני
 והחכמה

בקדושה
 וקטנות וגדול
 וכבוד

והחכמה נרבת מי שהנדיב וימנע וישפיל וירומם והיתרון והתפאר היא החכמה אשר היא רוח החיים ומשך השכל הרבני העליוני אני אריסט' טלים בן פילונים הית' ששרת נטפו ריש בן המלך הגדול דיפסט'יאנים למדת' והכינותי שבת ותהילה למורה הצדק ומסכב הסכות דעו בני אדם כי בדיעות יתוועדו בני אדם לא כיחסי למדתי מאפלטון החכם כי החכמה ראשית הדעת והמוסרים הלבבים הרעיונים והם תבואות המחשבות במחשבה נכונה ישיגו העצה הרחוקה ובהמתנה יתיישו הנקשות וכמתן המלה תעמוד האהבה ללבבות ובעבור על פשעי ישלמו העניינים וברוח הנפש ינעמו החיים ותשלם השמחה וכניעם השתיקה גדולת האמה ובמצאת ענין הדבר תגדל המעלה ותושג הגדולה ובתת אדם הדין מעצמו הוא סבת החברה וכעונה תרבה האהבה כאשר זכו המעשים בגמילת חסד יהיה הנדיבות ובצדק וכניעו האויב בארך אפים ירבו העוהים ובהתאפקות ישעזבו הלבבות ביהרץ יהיה האד' ראוי לשם הנדיב בניעומים יהיה האדם ראוי לקנות כבוד באמונה תעמוד האהבה בדיבור נכונה ישלם הצדק בדברי התבוננות ישאו המשלים יהי' ירוך חכמו יתחייב התוספת מי שמכיל חסרון בעולם מהשעות יתחברו הפגעים בשלוח ימצא נועם המאכל והמשתה בכיאת הפגעים יסר נועם החיים ותעבור הטובה בהתנאות במתת חסד ראוי לכפור בטובה בכפירת הטובה יתחייב המעשה חבירי העצל יסרו ממנו רוע המדות חבירו מסתכן עמו מי שיריצו צעדי יחסר עינו הכלי שפל ואם יהיה עשיר והנדיב יקר ואם יחסר כל הבצע והגאווה היא

הענוות הנסתרת היאוש הוא העושר הגלוי באמרך לא אדע הגעת אל חצי החכמה מהירות התשובה גורמת מכשול הלשון המסתכל בענייניו הוא רואה על שכלו וגיעת הלמוד היא תלוש השכל במוסר אל הצטרף ליום היראה עדי החכמה היתוף לכוש הכסיל חברת השוטה ענוי הרוחות התענוג כנשים מדת השוטים ההתעסקות ברבר האובד הוא איבוד העתים מי שיזמן נפש הרע מסתכן בנפשו התאוה סכות הראגה הסכל חיזוק הזריות ופרי ההצלחה חכר הכסיל מסתכן כל המכיר נפשו לא יאבד ערכו בין בני אדם מי שמוסיף דעתו על שכלו יהיה לו למוקש המנסה יותר חכם מן הרופא כשיחסר לך מוסר שקוד על השתיקה כל מי שיהיה זריו לא יתחרט מי שילחץ יכשל ימי שימחה ילבט כל המרבה לחשוב ימלט וכל המרבה לבחון ירויח כל המרבה לשאול ילמוד מי שישא יותר מכולתו יפול הנסיונות אין להם תכלית והמשכיל יוסיף מהם ככל יום הרגילות על כל דבר שלטון כל דבר יוכל אדם להעתיקו לבתי הטבעים כל דבר תמצא בו תהבולה בלתי הגור דין מי שנודע בחכמה יכבו אליו העניינים בהידור יספיק מן המליצה ההעברה והקצור אין להאשים המדבר לרוע הבנת השומע מי שימצא נועם האמת ישפיק לו מערוך השאלות ומי שלא ישלג על זה שקוע בכסילו נפתה ברוב עצתו ומשך עם התאוה בהתבונן בענייני ויהיה נודע ברוע המנהג מבלתי תת יתרון ללמוד החרדה והראגה בעת מפקד האחים טוב מן הסבל והניחומים ונוחם האד' על שכרו טוב מדאמתו אין דבר ממחר לאבד הטיבות כמו השקידה לעשות עול מי שיקש עבוד המלך בלי מוסר יצא משלוח לחרדה העלייה אל הגולה קשה והירידה אל הכוז קלה

כמדד לחד
פטר הקמת

פרק אחד עשר

אמר חנניה אלה אשר זכר ארוסטוטליס מעניו
המוסר הם תחילת מה שילמד החכם לתלמידיו
בשנה הראשונה עם הכתיבה היונית . אחרי כן בשנה שנית יעתיקו מן הרמוד
הזה ל הרקדוק והשיר . אחרי כן בשנה שלישית לחכמת הדת . אדרי כן בשנה
רביעית לחכמת החשבון . אחרי כן בשנה חמישית לחכמת התכונה והמדות .
אחרי כן בשנה ששית לחכמת הכוכב . אחרי כן בשנה שביעית לחכמת הרפואות .
אחרי כן בשנה שמינית לחכמת המוסיקא היא חכמת הנגון . אחרי כן בשנה
תשיעית לחכמת הנגינן אחרי כן בשנה עשירית יעלה לחכמת הפילוסופיה והיא
חכמת האותיות העליונים . ואלו עשר חכמות ילמד אותם התלמיד בעשר שנה .
חכמה אחת לשנה . וכאשר ראה אפלטון חכמת אריסטוטליס לכל מה שהיה
מלמדת נטף רש ושב אחת ושמה על שכלו . וירא כי המלך צורה ללמדו
לאהבו . וישם בו נתן ללמדו עד אשר אסף עשר החכמות והיה פילוסוף חכם בולל
לכל מה שקדמוהו :

מ'מ' כס' ע"ב
מ'ד' מ'
כ"ד ז'
ד' י'

פרק שנים עשר

התקבצו ארבעה חכמי . האחד יוני והשני מהונו
והשלישי מרומא . והרביעי מפרס . בהיכל
פניסוס המלך ושאלם על המליצה מה היא אמר היולי המליצה ישור על הלך
המאמר ובחירת הדברי . כה אמר הפרסי המליצה ידיעת מקום ההפסק והאריכות .
אמר ההודי המליצה ביאור העניין המורה ונועם הרמזים . אמר הרומי נועם
ההספקים יהיה בתחלת הטובה . ור' בני הדברים גורמי לקוץ השומע :

ל'ר' כמ' חכמי'
ד'נדו' ע'
ה'פ'ל'נה

פרק שלש עשר

נקבצו ישבעה חכמים מחכמי יון בבית הזהב .
ואמרו נזכור מן החכמי דברי שישראל לבאי אחרינו
ואמר אחד מהם היש אחד ממנו אשר ישג הענינים הנעלמים והגדולים על אמתת
ידיעתם . והשיג התכונה ותנומו נפשו אל הכתחון . אמר השני אלו שרמה חכמת
הכורא בתכלית הדעות היה זה קיצור בחכמתו . אמר השלישי ראוי לנו להתהלל
בידיעת נפשותינו קודם שנעלה לידיעת אלדינו . אמר הרביעי מה מאד רעה
עמידת העומד במעמד שיצטרך בו לדע נפשו . אמר החמישי מי שיאהב הצלחת
גששו לא יתרחק בה' כש אם העמידה בעולם הזה נמנעת והיציאה ראויה . אמר
הששי מפני זה היה טוב החכור לחכמי העוזריר כשכל ובחכמה . אמר השביעי
אני לא אדע . אבל אדע שכאתי בעולם הזה מוכרח . וחיתתי בו משתומם ואצא
משם בעד ברהי :

כ'ק'נ'ז' ע'נ'ה
חכמי' יון
כ'פ'מ'י' כ'ח'מ'ה

פרק ארבעה עשר

נתקבצו עשרה פילוסופי באפריזון רצפת בהט
ושש ביז'מועד . ולפני כל אחד מהם תלמידו
וכאשר כלו הפילוסופים קרבו נהם ישבו בהיכל על גרם המעלות ותלמידיהם לפניהם
ואמר כל אחד מהם לתלמידו למוד מה שתשמע מן החכמה . ויהיה למוד כולכם
ללמוד איש אחד . ויחל הראשון ויאמר החתעסקות בזולת הצורך זיק לצורך .
אמר השני לשון הסכלות בקצת עניני יותר צלחה מלשון החכם . אמר השלישי
אין קיום גמול הטובה כ'א בתורת הכטיב . אמר הרביעי אם לא תהיה משכיל יודע
לדבר

כ'ב'
כ'ג'
ד'

כ'ק'נ'ז' ע'נ'ה
כ'ל'וס'פ'וס'
כ'פ'מ'י' ע'נ'ה

לדבר * היה שומע וידע להחריש * אמר החמישי מי שיעלים צפון חלוי ילאה *
 רופאו לרפאו * אמר השלישי רוע העולם הזה והבא בשני דברים העניות ועצלה *
 וטובת בעושר ובזריות * אמר השביעי רע שלהבת ממדורת האש * אמר השמיני *
 סכל התלאות בא מטוב האמונה * אמר התשיעי לכל מעשה השלמה * והשלמת
 העולם להזהר מן העבירות * וידעת הבורא רס ונשא ורהאמין בו * אמר העשירי *
 תכלית הגדולה בעולם הזה ובבא טוב השכל :

פקינון י'
 פכחיון י' זכח'
 פוקר ועוכף

פרק חמשה עשר

נקבצו שלשה עשר חכמים כחכמי הפילוסופיה
 היונית בהיכל המלך והיה בקצה ההיכל כסאות
 המלכים המתים מצופים זהב ועליהם בגדי רקמה ומכלולי זהב * וענק' בצואריה *
 וצמידים על ידיהם * וכאלו הם עומדים על כסא מלכות בפני מאירים לא נס ליהם
 וישבו בקצה ההיכל * וזכרו עניני המלכים אשר היו לפניהם * ויאמרו קצת נזכור
 מענייני החכמה מה שהיה מוסר ותוכחת לשומעים * אמר הראשון טוב הדבר
 אשר דברתם כי הוא יקר מכל מה שנזכר ומבחר מה שנגזר * אחר כן אמר דעו כי
 בחליפת החולפים * התבוננת לבאים * אמר השני * לאמת מי שהקדים פעלי טוב *
 וזכרוהו בהם או השאיר חכמה שילמדו ממנו * אמר השלישי מי שילמד ללמוד
 ומי שמתבונן יבין * אמר הרביעי דברי חכם אמת האומר כי קצת החכמה חלק
 מן השתיקה * אמר החמישי השתיקה טובה מן הטעות אמר השישי אין הצלה
 מן המות ולא יועיל ממנו המנוס * אמר השביעי מה טוב קו היושר בכל העניינים
 ומה מאד רע המתרות בהם * אמר השמיני יניקיום המחיה נועם הסתר וכבישת
 העניינים נועם התקון * אמר התשיעי ראה ענייני מי שהסתכל באחרונות * אמר
 העשירי לא תכשר העצה בא בשלשה * בבחינת העניינים * וידעת חתקון *
 ולחשוב באחרונות * אמר האחד עשר לא תקובל העצה בא מן המחזיק בשלשה
 דברים אוהב חומל * או חסיד ירא * או מאמין נאמן * אמר השנים עשר
 אמרתם והטיבותם והוכרתם והפלתם ואני אומר כי שורש הענייני השכל וענפיה *
 הבחינה * אמר השלש עשר די לנו במות מוכיה * ובאמונה עושר * וביראה חכפ *
 ובהתבוננות עסק :

פרק ששה עשר

נקבצו אצל אנש'ריון המלך ארבעה פילוסופים
 מחכמי דורו * אמר אחד מהם ידבר כל אחד ממנו
 במלה כוללת * אמר הראשון מבחר החכמה שתיקה * אמר השני מיטב האדם
 שיכיר מעלתו ותכלית סדעו בשבילו * אמר השלישי אין דבר מועיל לאדם כמו
 שלא יכחם בטובות העולם הזה ולא יאמין בהם * אמר הרביעי אין נוח לגוף כמו
 הרצון במה שנגזר לו * ולבטוח במה שנחלק לו :

פקינון ז'
 פילוספי' זכחו'
 כוללות

פרק שבעה עשר

נקבצו ששה פילוסופים וזכרו חכמות הנעלם
 וכי כל מה שיושגו ככת הראורת והושמע
 והשימוש והמחשבה צריך לנסות ממנו והקצור מה ששיגו גלוי * והרבו לדבר בזה
 הענין * ויאמרו התלמידים רבותינו בארו לנו אלו הראיות בכירור קרוב להבנתינו *
 ונקל לרעינינו * אמר הראשון איך ישיג הרגשים מי שאינו פורגש או איך יגיע
 הרעינינים

פקינון ט'
 פילוספי' זכחו'
 שבעה עשר

אכז' קליון

ב' ג' ד' ה'

ה' ו' ז' ח' ט'

הרעיונים לפי שלא נודע סודו ולא נודע הדרך אליו • קצרו המחשבות מהשיג
 התעלומות • ושבזריקם הרעיונים ממצאוות הנער • ואספו הדיעות קודם השג
 התבונות • אמר השני מי שילאה לדעת נפשו • ילאה לדעת זולתו • ומי שצד
 לו במבחן הענינים יקצר מהשני התכלית ומהבין התבונות • אמר השלישי
 לענינים הגלויים אסיות נעלמות יהיבו תקון המלאכה • והם גורמים הקיצור
 מהשני אותם כדעות ובמחשבות • ואולם יעלו אליו במחשבתם לא באמת •
 וידעוהו בראות הרעיון ולא בראיית העין • ואפשר שתפול המחשבה על דבר
 בלי מושג ברעיונים ובלתי מוכן • אמר הרביעי אסתת הרעיונים יגלו בהגיע
 המגיע אליה • ובהדבק הרוחות בהם וכאשר יגיעו אליהם יתאחדו בהם ויתחברו
 ויבואו בכללם • אמר החמישי ההגעה לא תהיה אלא אחרי הכרל הזך מן העכור
 ויריעת הנסתרות מן הגלויות • והסכסת הנער מן הנמצא • והזכות אינו אלא
 לנפשות לא לגויות • ובהפרד יתאחדו ובהכרלם יתחברו וידבק הזך בוך • וישובו
 העכור על העכור • אמר השישי ראויינו מתגברות ועולות עד הגבול אשר לא
 יעברוהו ורעיונינו משוטטים במרחב אשר יקצרו מהשיגו • וילאו להקיף עליו
 כי הוא דק מהשגת ההרגש • והדעות יכלו כטרם השגתם • והרעיונים יכלו
 קודם הגענם • והמחשבות תלויות מתודעות בקצורם מדעות באמתתם מנוערות
 מדיעות איכותם •

בקרן הדנה פ'למסי' כעכביי המוסיקה

פרק שמנה עשר

אמר אמ' יאום כי הירד לפלוסופים קבוץ גדול
 בסעודת הר' קל המלך אשר עשה לבנו וצוה
 לבעל המוסיקה לשקיד לפניהם • וללמוד כפייהם מה שידברו פעניני המוסיקה
 אמר אחד מהם המוסיקא ענין נכבד נלאתה יכולת הדבור להראותו ולא יכלו
 להראתה אותו המוסיקא בכח הנגון • וכאשר נגלתה שמתה הנפש בה שותוקה
 אליה ועל כן שמעו אל הנפש והאזינה • ועזבו ענייני הטבע ולהסתכל בו • אמר
 השני יתרון המוסיקא מתחבר עם כל מלאכ' באיש המשכיל מתחבר לו כל אדם
 אמר השלישי המגיע כשיהיה בחוץ יגיע הנפש • וכשיהיה מבפנים יגיעו
 המיתרים • אמר הרביעי חבור הקולות בגוונים כחבור האויר באויר וכשיצא א'
 מהם מקול חבירו בתוספת או בגירעון יהיה הפירוד • והוא כמו העשן עם הרוח
 ההולך ימין ושמאל • ואמר לבעל המוסיקא מדוע תנועות הקולות ושביירת
 הנעימות וסיבוכן בגרון ערב וינעם • ולא יערב כן הבר הסופר • אמר כי אלתר
 והתנוע' ינחיל הספור נעימו' הק' כמים הנגר מראשי ההר' על צוארי השביר'
 הסלעים שהם יותר פתוקים ועריבים מן המים אשר בכטן הנחלים והמעונות
 והיה פנהג אחד מן הפילוסופים בשבתו בבית משתה היין אמר לקראת בעל
 המוסיקא עורר הנפש לקראת כחתייה הנכבדות מן הענוה והיושר וסבר הפני'
 והגבורה והחניניה והצדק והנדיבות • ויצא אחד מן הפילוסופים עם תלמיד
 וישמע קול כנור • ויאמר לתלמידו לכה ונקרבה אל זה הכנור אולי נלמוד ממנו
 צורה נכבד' • וכאשר קרבו אליו שמעו קול רע ושיר בלתי מתוק • אמר
 הפילוסוף אפרו המנחשים והקוסמים • כי קול הכוס ובת היענה יורו על מיתת
 האדם ואם הרבר אמת קול זה האיש יורה על מיתת הכוס • אמר הח' ישי
 הנפש כשתתבדד תנגן כננינות המעציבות ותזכור עולמה הנכבד וכשירארה
 ב א 2 X הטבע

הטבע זה הדבר וידענו יתיצב בפניה בכל מיני ציוריו ויציונם לפניו יאחד אחד
עד שישכיבה אליו ותעזוב מה שהייתה בו פעניין עצמה ותתעסק כנגונו
הטבע ותחבור החבור הנכבד ותשקול הנגונים המתוקנים ותמשוך עם הטבע
ולא תחדל מעשות כן עד אשר תשקע בים הטבע בכל בחותיה :

פרק תשעה עשר

נקבצו עדה פילוסופים במבחר גדול בזמן
אנטופיאול אצל פורינוס החכם ושלה

בגנו' מיל' פרי' כוף

קקנז הדגה פילוסופ' בפכיוני' קקנז

המלך אליו סופרו לשמוע חכמת החכמים ולקבץ אותם כאוצר חכמתו ויאמר
פורינוס החכם מי שידע להחכיר תנועות הנפש עם הטבע כחבור תנועת ארבע
המיתרים עד אשר יתנועעו כולם יהיה שמחת העולם ותענוגיו עם תענוגו

וכרו מקיף עליהם כשירצה להתענג באיזה מין מהם יוכל לעשות אמר השני
הנגון יתרון נכבד נלאה ההגיון לבאר אותה במלותיו והוציאה אותה בניגון
באוזן כמו טבעה ותביאיה אל הנפשות בכזה ויקבלוה ממכה מפני הטבע
אשר בה וירוחו בה בשומעם אותו וישתוקקו אליו ויזכירוהו כשלא יהיה נמצא
עד אשר השיבוה פעמים רבו השבה אשר נתנה בו הנפש וינעם לה ויקל עליה

אמר השלישי ממוש בקול הערב יהיה משני דרכים או שתהיה משוטטת
ודורשת הצורות מעצמה ושקיעתם בים עצמה ומי שיגע אליה מן הטבע
תשיבוהו אל מה שיש אצלה ותקבליהו בו ואם המציאהו מתהכר תשמח בו

ותגלה אותו בתבנית נכבד אמר הרביעי יתרון האר' על כל בעלי החי הגיון
ותבונה ואם ישתק ולא יבין ישוב בהמה והיה אפלטון אומר לא יתכן למנוע
חשק הנפשות בנפשו כחשק הגויות בנאות והיה אומר לבעל המוסיקה תראה
לנו זמן הציצית בציציו והערנות במינו כשפיהם והיה אפלטון אומר צפור
חדרור וכל מיני העופות וכל מיני הסוסים והגמלים ישתוקקו ויכספו לקול
המוסיקה והיה המלך אכסדרה ממעיט לשנות ולשקוד בבית משתה היין

וכשיועץ להלחם עם אויביו או לערוך לקראת צבא יצוה להניף מיתרי הכנור
וכשתשקע נפשו בים המחשבות והעיצות יכה על מינו אשר בין ידיו ושרכיטו
ויחריש המנגן ואמר פצאתי תועלת בחכמת המוסיקא במרוצת הסוסים וערוך
השלטים ולהוציא התיוילים ולא עמדתי במלחמה ימי אשר לא ידעתי ממשקל
נפשי ומחבור מניניה ומשקל חלחם עמי אם אני נוצח או נצוה ואמר

אריסטוטלים תוצאות המוסיקא יעוררו העצב הרחוקה ויקריבו המחשבה
הגונדת ויתרדו הרעיון היעף עד אשר ישיב מה שאכר וישתדל מה שנתעצל
ויהיה זך מה שנעשה עכור ויתערב בכל עצה ופחשבה וימצא ולא ימעה
וישלים ולא יאחר ואמר סר' ליון ראיתי האיל' בשעת הנגון ותקיעת החוצצרות
המחולל' ישפילו לארץ ראש' עד אשר ישנו מפני התענוג אשר ימצאו בנפשות

וישב אלכסנדר והוא נער עם אביו ואנשי ביתו בבית משתה היין ונגן בעל
המוסיקה נגון אהבה וחברה והחכיר בין איש מאנשי הבית ובין שפחת המלך
ויכעס המלך ויאמר למנגן הלא ידעת כי כתוב שלא יתחברו גופ' בני הורין עם
גופות העבדים פן יהיה הכן גרוע אל תשתו מן היין פן ישנו דעותיכם
וישחית מחשבותיך ואז אמר אריסטוטלים לולא גדלת הנפש הגברת עליו הינו
אופרים כי אין סוסר עם ענוה נכבד מזה אבל נדע כי גדלת הנפש ויקרת הרוח
גרם

פרי' שוט' ט'ס

פרי' ט'

פ'כ'ס' ד'ד'

פ'כ' ט'

גרם לו זה * אמר לו על מה כעס * אמר על חבור הנכבד בנקלה * ושחתו מן
היון מה שלא יכיר בו היתרון והחסרון * ושמע אריסטוטלוס תופש כנור ינגן
נגון יבחנו בו היתרונות מהחסרונו ואמר איך יהיה יכולתי בטבע להבין זה לולא
הנפש * ואמר הפחשכה מביאה המדע אל הדבר הידוע * והמלוסיקא מביאה אל
המדע הרוחני ואמ' טיטוס מנהג אנשי רומי כשיבכ' החולי על החולה ישמיעוהו
הנגון ויקל מעליו * ואמר אפלטון לבעל הכנור והוא היה מנגן בקול * זה הקול
גשמי ואין לנו צורך בו * אשרו לו רבינו ואתה גשמי * אמר כי גופי עובר לשכלי
ואמר אפלטון התענוגי' שלשה * האחד מהם תענוג ההגיון והכנור * והוא אשר
יעורר השמחה * ותענוג' אחר חי והוא אשר יפוך מן הטבע * והשלישי בינוני
ביניהם והיא תנועה נגד הגוף החי * וקוד' שתחנועע היא רוח נפלת במין הנוח
וכשינוע אותה יעוררה הזכרון * וגלויה עד מה שיפוך מן הטבע * ותעלומה
נגד התנועה * ואמר עוד כי הטבע הוא תחת הנהגת הנפש כי המדות הטובות
(הפעלים הנכבדי' הם לנפש * ואמר צורת הרע כשתנוע ולא תגלה תעורר הפחד
ואם תגלה תעורר האבל * וכן צורה הטוב כשתנוע ולא תגלה תעורר השמחה *
ואם תגלה תעורר התענוג * ואמר אריסטוטלוס לתלמידיו והיה מנגן * אמר לו
עורך צורת הגבורה הבינות * אחרי כן אמר לו אראה כך אותו ההבנה * אמר לו
ואיך * אמר אריסטוטלוס ראית ההכנה השפחה ואני רואה אותך שמח *
ואמר אפלטון ברוב עסקי החכמה קיום תענוג השכל * וכן ברוב ציורי הגופות
העליונות קיום תענוג הטוב ועל כן התמד ציורי הידועות ויחפידו לך השכל *
ואמר ראית ההכנה מציאת התענוג עם קצת הרגשים יראה התענוג * ואמר
אכס' דר אפשר שאראה האד' מתנועע אצל המלוסיקא * ולא אראה ביניה הפרש
ולא הליק ולא תקדים תנועע זה אמר לן זהו חשק והוא הגיון שכלי * והחושק
השכלי לא יצטרך להמתיק מיליו לחשקו בהגיון הגשמי אבל ימתיק לבו וירמוז
לו בגלוי שחוק מפיו ובקריצת העין * ובתנועה נעלמת בגיון זה העין ובעפעף
וברמיזה * וכל אלה הם מליצים פרברים אלא שהם רוחנים פשוטים * אבל
החשק הכהמי ישתמש בהגיון הגשמי להליץ בידו * ויזיף גלוי חשקו החלוש *
ואמר אפלטון מי שיהיה דואג ונעזב ישמע נגוני הנפש הנדיבה * כי הנפש
כשתעצב ותדאג ידעך אורה * וכשתשמח יזהיר אורה ותראה זיוה * ויראה פן
התשווקה כפי כח קיכול המקבל כפי זכותו ונק' יתו מן החונף ומן הנמשך * אחרי
כן אמר המלאכות שילוש * או שיהיה הדבור * או שיהיו שניהם שוים * ואשר
יהיה בו הדבור יותר מן הפעל * הוא כמו כפור המעשיות והמשלים אשר הוא
במלות ולא יהיה בפעל * ואשר יהיה בו הפעל יותר מן הדבור * הוא כמו הרופא
אשר מעשיו יותר מדבריו * ואשר ישתווה בו הפעל עם הדבור הוא מלאכת
הנגון ועל כן היא מבחר המלאכות והוא שיהיה דבורו ומעשיו דבר אחד כמו
תופש הכנור אשר נגונו כפי תנועותיו :

עיש נם
פלטון

פריסטוטלוס

פלטון

פכס' דר
ואריסטוט' טל

פלטון

פרק עשרים

אמר קי'רוס אולם עשינו המיתרים ארבעה כנגד
הטבעים המורכבים באדם שהם ארבעה * ושם
מיתר' השוק הנקרא זיר כפי' הגבורה * והגבורה נגד המרה הירוקה * והמיתר
הששנה הנקרא מתנה כנגד הצדק * והצדק כנגד הדם * והמיתר המשלש
ב ב 2 II הנקרא

נאדענ' הכנור
והיער'ים

הנקרא פתלת כנגד חיושר • והיושר כנגד הליחה הלבנה • והמיתר האלים הנקרא באס כנגד המחילה ויקר הרוח והמחילה • והרוח כנגד המרה השחורה ויתחייב מן המיתר המשנה השמחה והששון • ויתחייב מן המ' שלש הפרד ופרד הלכב • ויתחייב מן המיתר הא' אשר כנגד המרה השחורה הדאגה והשמחה יבואו ממה שיעורר טבעם במסך הטבעים • והמשלש המיתר הש' ורק והמשלש אל המרה הירוקה עם הליחה הלבנה כמו זמן החום והחורף והוא כמו הנבורה והמורד • והמשלש המיתר הש' והאלם אל הים ואל המרה השחורה • והוא כמו זמן הסתיו וזמן החום והוא כמו השמחה והיגון כי הם תועלות משתנות • כמו האצבעות והיתירות אשר ישתנו בכל מיתרי הכינור ומחלק הנבורה • המלכות והנדיבות וסכר • ומחלק המורד הזילות והכילות ורחושך ירהבו והחולש • ומחלק השמח • התענוג והחשק ונוע' המדו' • ומחלק השחורה ביטול התאוה והיגון ואמר א' מן החכמים אישון העיין פראת הנפש • ואמר אחד צריך למשורר להראות עינוי הנפש בשירו וראוי לכינור להלבישו ציגון אשר יאות לו • ואמר אקל'ים המוסיקא מלאכה תחביר כל מין אל מינו ומשתמש מטבעיו ומעורר הנח ומניעה הנדי וזכר אמר'ים הכלל העולה מדרך המלחמה ואמר כי הנלחם כשיבא במערכת צריך להשמר • וכשישמר יבשר ואם לא יעשה תכבה האש ותשק'ט התנועה ויתקרר הנוף עד שיראה כמי שימלאהו רתת ורעד וישחתו המעכרו ויחסם החכמים' תתנועע במשקל ותבער וכאשר יבעיר המשקל החמימות תגלה צורת הנבור' כי תנועת המלחמ' שקולה במשקל המוסיקא וזה מאמר יודע אצל גיבורי המלחמות ואעפ'י שאין כל גבור יכול לספרה אלא אם יהיה מהורד ומשכיל כסודות המלחמה ובעבור זה היו רבים מאנשי הנבורה כשיבאו ישו מעט יין לעורר התנועה ולהעביר הדאגה והפח' אשר ימצאוהו יהיה בתחילת בואו במלחמ' ערוך מפני הדלק היין בחמימו היסודות אם בן היין הוא עולה תנועהו פחשבות בעלי המוסיקא • והנבורה תורדע בעלי הנבורה כי כשתשלם המחשבה ותגמר תירא הצורה הנפלאה ואמר השיעור המעט מן היין יעורר המחשבה ויהיה עריכות הדיבור מתיקן המשקל פי כל דבר שקול הוא ערב ואפ'ש' שיהא עריכות הדיבור מרקו' הנחו המתקצו'.

פ' קל"ח
פ' קל"ט

נשלם השער הראשון

השער השני: כמסרי הפילוסופים זכמפי יון וזוחתם דרמיות' אשר נכתבו בספר לסען יעמד ימים רבים כי כחכמת הטבע ידם רמה כרוב ולא יראה ולא ימצא כרוב יניעיהם עון אשר הטא ולו תשעה עשר פרקים

פרק ראשון אמר סקראס אילו יחריש מי שלא ידע ביטול המחלוקת וכאשר הוא ראייה הישר על הסעות • כן לא יודע המושב הטיב כי אם במושב הרע • ויא' יודע החלק למי שלא הרגיל בהפכו • ונדבר אשר ישמחו בו הוא אשר ידאנו עליו • ואמר ששה לא יחסרו הדאגה •

המקנה

המקנא והחומר והעשיר המפחד מן הריש ומבקש מעלה שהוא פחור
 ממנו והיושב על בעלי המוסר ואינו מהם ומי שיש לו זמן מועט מהעשיר
 ואמר מי שיכבוש סודו יעלים מבני אדם עינינו ואמר לשון הצדק טוב לאדם
 מן העושר אשר יאכלנו ויורישנו ואמר מי שמושיב נפשו במושב המשכיל
 וישיבוהו בני אדם במושפ הכסיל ואמר מי שיהיה בני אדם בעיניו שוני לא יהיו
 לו חכירים ואמר אל תמאס כסף מי שירצהו השקר ואמר רוע הקורבה מבני
 אדם גורם החכרים הרעו על כן היה בין בני אדם בינוני ואמר מכור הדברי
 אמצעותם ואמר הראגה תלחץ הלב ואמר הראגות מדוני הלכות כאשר
 החוליים מדוה הגופות ואמר רדוף אחר המוות יתנו לך חיים ואמר אם לא
 תשיגו שאלתך במתינות ובתאפקות באיזה דבר תשיגה ואמר אנשי העולם
 כסורים כמגילה כל אשר יפתחו קצתה יסגרו קצתה ואמר בכטן הארמה
 פתים זעל נבה חולים ואמר אורך הימים יאבד כל דבר ואמר המתנות מלט
 מן המכשול ואמר הטוב הרע שני דרכי זבעלי כל לשון ראויים לו ואמר טוב
 מן הטוב עשותו ואמר רע מן הרע עשותו ואמר יש לי תקוה כמשכיל ההולך
 זול יותר מן הכסיל המצליח ואמר דיעות מתנות הבורא והמוסרים קניינים
 ואמר כמה איש שמח בדבר אשר בו חלייו וכמה ירא מחוץ אשר הוא רפואתו
 ואמר מי שנוסה לקבל כמי שנתנה לו טובה וחודה ואמר אם לא יהיה שכל
 איש גובר עליו תהיה מפלתו בדבר הגובר עליו ואמר כל עושה רע הוא מת
 ואם הוא כנוה החיים והמטיב חי ואם הוא באשמי המתים ואמר החכם
 רפא הדת והעשיר חולי הדת ובראותך הרופא ימשך ה' חולי לנפשו איך ירפא
 לזו לתו ואמר לא היה שלם עד יבטח ממך אויבך כל שכן כשלא יבטחו
 בך אויבך ואמר העושר מעטה הנאות והנאות מרכבת הרעע ואמר מי
 שיקרה נפשו בעיניו ומי שתקיל נפשו בעיניו תיקר הארמה ושוכניה בעיניו
 ואמר יראו מי שינאהו לכבם ואמר מי שלא יכיר הטוב מן הרע הציגהו עם
 הבהמות ואמר העולם שלל הזרזים וראגת הפתים ואמר אין טוב בהיים כי
 אם לאחד מן השנים מדבר חכם או מהריש שלומד ואמר חכם חולק טוב
 כסכול מודה ואמר לו לחלמידיו לא יהיה מודה מורה והכסיל יהיה חולק
 ואמר להם אמת כי החכם יהיה חולק והכסיל יהיה מודה ואמר החשק כח בראו
 הבורא למען יהיה כל חי יכול לדחוף הכח ההו כי היא דוחקת אותו על תאוותו
 להוליד כדי שתתקיי צורתו בעולם כי אם בקיל מה שבועלם הזה סבה ואולם
 היה החושק מתאוה הצורות היפות למען יצא פרוץ מיטב הפרי ומכח הצורות
 ואמר מי שלא יהיה נאמן ואמר יודע החוטא ברוע אחרתו ועל כן לא הזהר
 ממנו עד הדענו ולא הרענו עד אשר תחטא ועל כן יש בין האדם ובין הישר
 טעויות רבות ואמר הלשון משרת הלב ואמר טוב כמה שנתנה לו חכמה וראג
 לחסרון הזהב והכסף ומי שנתנה לו השלמה והמנוחה וראג לחסרון ההול
 והיגיעה כי פרי החכמה השלום והמנוחה ופרי הזהב והכסף החולי ורוב היגיעה
 ואמר להעתיק השמה משמחו נקל מהעתיק הדואג מדאגתו ואמר מה יתרון
 בחיים אשר יחסרו מן השעות וכריאות הגוף מוזמן לרגעים ויש לתמוה ממי
 שיומאס המת הוא כתיבתו ולא מצאתי אדם שלא יכרה מן המת והמת
 תשיגה ואמר לאחד מתלמידיו אין המצאת הטובה אלא מאת הבורא ואמר

אמת

אמתי אמר א"כ מדוע תמאס לראות פני מי שלא מצאת הטובה אלא מזכותו.
 ואמר מי שיכיר העולם לא ישמח בטובתו ולא ידאג על רעתו. ואמר הוגע נפשך
 היום למנוחתך סחר. ואמר החרדה בעת התלאה גורמת הדאגה. ואמר מבחר
 הרעים מי שישוּב ריעיו מן הרע אל הטוב יתוקף הגבורה מי שידחה כפי ההיזק
 מבני אדם. ומבחר מנהגי היושר טוב הקנין ושיעור הוצאה. ואמר כפי מנהג
 הכסיל בטעות ישוים זולתו. ומנהג לבקש מוכר להאשים נפשו. ומנהג
 המשכיל החכם לא יאשים נפשו ולא זולתו. וראוה סקראט מלמד ילמד לנעוה
 הכתיבה אמר הוי המלמד לא ישקו החץ אלא לירות בו יום אחד. ורצה אחד
 מתלמידיו לנסוע ואמ' לו צוה אותי אדני החכם. והשיב לו היה חושד מי שתכיר
 והיה נזהר ממי שלא תכיר ולא תקוץ להרהיק רע המדות. ואם תחנה במחנה
 לא תלך יחף בלילה ולא תטעם צמח אשר לא חדעיהו. ולא תבחר הדרכים
 הקצרים. ובחר התורבות אע"פ שיהיו רחוקות. ואמר שימו רשותכם ביד הבור'
 ואתם אל תבחרו. כמה איש אשר יבחר לעצמו דבר אשר יהיה בו מפלתו.
 ואמר ראוי לכל בעל שכל להשמר מכל מקרה והמקרה הרע מכולם מי שיהיה
 משחית למידות הצדק והחושב ברוע האחרות. ועזרהו להשיג החכמה ואין
 היזק מזיק לנכבד ולנקלה כמו המטהר להאמין ברכילות ולהבין רע בין אחים
 ואמר המנסה יוסיף דעת. והמאמין יוסיף אימוץ והמוטח יוסיף השתדלות.
 והמשתדל על עסק יוסיף כח והנתעצל יוסיף חולשה. וכתב סקר אט אל מלך
 זמנומט לו בן אחי שבח האל דע כי הבורא שם העולם הזה בית אכרוץ.
 והעולם הבא בית הגמול. ושם יגיעת העולם הזה לגמול העולם הבא סיבה.
 וגמול העולם הבא מן העולם הזה חלף. ויקח מה שיקח כמה שיתן. וינסה מי
 שינסה כדי לגמול אותו. ואמר לא תתקן לבעל הטעות טעותו. כי ילמד ממך
 חכמה וישוּב לך לאויב. ואמר העוונות הגלויות ישויתו הטעות הכרורות ואם
 כי הסיבה אשר ישוּב בה העצל חפצו היא אשר תפריד בין החרוץ ושאוּלוּ
 והדבר אשר יפריד בין הפרנסה ובין המשכיל הוא יביאה לכסיל. ואמר האמת
 הוא רחב על השוא. ואמר מי שיהיה הכצע והתאוה לו למרכב לא ימוש חינוכי
 מהתחבר לו. ואמר לא יהיה החכם חכם עד שיכבוש כל תאוות הגוף והיה אומר
 בני השכילו בצל מי אתם. ואם לא תשכילו היוזרו מן העולם ואם לא תדעו
 להזהר מן העולם תחשבו אותו קוץ ודודר. ודעו וראו אנה תשימו רגליכם.
 והזהרו מן התאוות כי הלבבות התלויות בתאוות העולם דיעותם רחוקות מהאל
 רם ונישא. ואמר בעט תנועות העט רסן על תנועת יתרי הבינור. ומלאכת
 ההיגיון מוקד מת על מלאכת הטבע. ואמר איש לסקר ראט מדוע לא ראיתוך
 מעולם נעצב אמר לו מפני שאין לי דבר שאם אחסר אותו אעצב עליו. וי' עץ
 אחד מן המהתלטים ויאמר לו אם נשבר החבית והיתה לו חבית לסקראט למחסה
 פורס וצל מתורב אמר לו אם תשבר החבית לא ישבר המקום ואמר לו כן המלך
 אני דואג עליך אמר לו ומפני מה אמר לו מפני שאני רואה עניוּתך ומסורונך
 אמר לו אילו ידעת מה הוא העניוּת היית דואג על עניוּת נפשך ולא הית משיים
 לבך לעניוּתי וכאשר רצו להרגו אמר לו אחד מתלמידיו מה תצוה לעשו מגופך
 בשתמות אמר לו מי שיצטרך לפנות המקום יתעסק בזה החפץ. אמר והביט
 אליו אדם כשהיו פולטים אותו להורגו. ויאמר לו יקשה בעיני על אשר יהרגך
 על

סקר אט
 כלא למד
 צפה הפתי

סל סקר זומ

סל סקר אט

על לא חמס בכפיד * אמר לו אם בן היית רוצה שאהרג על חמס * ויאמר לו
המלך הוגד הוגד לי כי אמרת כי הצלמי לא יועילו ולא יזיקו אמר אמת כי למלך
ולסעתי יועילו ויזיקו * אבל לסקראט ולסיעתי לא יועילו ולא יזיקו ושכחתי
אחד מעמי הארץ והוא בכה * ויאמר לו אחד מתלמידיו ארנינו הפילוסוף ולמה
אתה בוכה והוא משבח אותך * אמר לא שבחני אלא מפני שיאותו וידמו קצת
מדותיו למדותי * על כן בכיתי * וחבטי אחד מתלמידיו לאשה ופה ויאמר לו
מרוע אתה מביט אליה * אמר לו אני מביט לנועם צורתה * אמר לו הפוך אותה
ויגלו לך מומיה * ויאמר לו מי שישרו מדותיו תבעם מוחיתו ותאריך שלותו *
וימעטו אויביו * ונועם המדות ינחיל האהבה ויחזק הידידות והוא מביא אל
המעשים הטובים * כאשר רוע המדות מביא אל הפעשים הרעים ומי שישרו
מדותיו ותחזק אהבתו וימשכו הלבבו לקראתו ומי שירעו מדותיו תגדל איבתו
וכל רגאו יודרו ממנו ונועם המדות גורם הצדקות והפעשים העלונים ורע
המדות גורם המעשים הרעים ומי שינעפו מדותיו יהיה אויב * ומי שירעו
מדותיו יהיה מאוס * אמר סקראט הנשים פח יקושי לא יפול בו אלא מי שנפתה
בהם * ואמר אין היזק מזיק כמו הסבלות * ואין רעה כרעה הנשי * והיה פסתכל
באשה חולה * ואמר הרע ברע יהלש * והיה פסתכל במטת אשה שיוליכיה
לקברה והנשי סביבותיה סופדות ומתופפות * אמר הרע יתעצב על פפקד הרעי
והביט אל אשה זקינה מתקטנת * אמר אש מועטת האות שורף כל סביבותיה
ואמר הזרזי מי שלא לכדוהו הנשים כי אם יפל בידם יקצצו כנפיו ולא יצמחו
עוד * ואמר מי שירצה להתחזק על דרישת החכמה * יסעיט מחשליט הנשים
על נפשו * ואמר הללית הסוד חובה על הסכיל ומגלה סוד אין לו שכל *
אמר המשובח מי שיעלים סודו שיש פה שירצה מחלקו והעלמת סודך סיבת
כבודך * והעלמת סוד בלתיך חובת עליך * אמר המשובח מי שיעלים סוד אשר
לא צוה להעלמו אבל יצוהו להעלמו אין ספק כי הוא חובה עליו ואם העלם
סודך וסוד בלתיך כאשר תרצה שיעלים בלתיך סודך * ואמר מי שיהיה מגלה
סודו אינו נאמן לנפשו * ומי שאינו נאמן על סודו קל וחומר בסוד זולתו *
והעלמת הסוד סבת האהבה ומגיע אל המעלה העליונה * * וכל המעלים סודו
יהיה מקום למצפוני הלבבו * ודע כי כשתצפון סודך טוב לך משתצפנו זולתיך
ואמר הזרזי כי הזמן כי הוא הזמן רע מאד ואיך תוכל להמלט ממנו אמילו אם
תזהר כי הזמן ישסח האויב באויבו * ויעציב האוהב באוהבו * ואמר כי הזמן
יזהיר על עצמו ויורה על רוע נבליו * כי הזמן להשיב הזך עכור ולהפריד כל
חברה לא יהיה הזמן זך לחולמים * ולא יהיה זך לבאים הזמן * אורב ואין מרגיש
לפגמו יצא ממקום ההבטחה יישוב עכור כשהיה זך * הבטחון על הזמן מנקש
ולבטחו עליו סבלות * והזמן יבאר רוע פעליו וחזמתו בהסתכלותו * ולא יתעלם
אלא מן הסכיל והזמן מוכיח הבאי תירוש הזמן איבוד עם * ועונש עם והבטחון
על הזמן אחר הכרתו תכלי העצלה * ולהאשין במעדי תכלי הפתיות * ולחשוב
רעה עליו תכלי הזריו * הזמן חדש לא יהיה ישן * ומחובר לא יקרה זקני * לא
יכלה ואמר מי שיהיו הימים נוסעי בו אל יסתפק בו כי אבריו יכלו ונפשו נוסעת
מן העולם * ואמר כאשר האביד הזמן מי שקדמך כן יאבידך * וכאשר הונה למי
שקדמך כן יונך * ואם לתלמידי בני יספוק לך סן הזמן סה שגראת מתיבכותיו

כצ

כד

כז

בך קל וחומר בזולתך יראה אידן יסיעך מעניין לעניין וישנה עליך עת אחר
 עת ולא ישתנה ויכלה אותך והוא לא יכלה ואמר מטוב המדור אם הם מונעות
 העבירות כי לא יאוחז להם ואמר נועם המדות יציל בעליו מן הצרות ירוע
 הסדות יפיל בעליו במכמרות ואמר מי שישרו מדותיו נסלחו חסאיו ונעזר
 בכשלונו ומי שירעו מדותיו יענש בחייתו ולא תכופר חמאתו והביט אל
 אשה מקומרת ואמר אש הירבו את עוצה כאשר תנדל מדורתה תנדל דעתה
 ואמר לתלמידיו בני אם אי אפשר לך לעמוד בלא נשי שם חברך עמה כאכילת
 בשר פת כי לא תאכלינו אלא בעת הצורך ותקח ממנו כפי מה שתקין נפשך
 ואם יקח הלוקח ממנו יותר מצורכו יחליאיהו ויהרגהו וכן הנשים מי שלא
 יתחבר עמם כי אם בעת הצורך ימלט ומי שתחבר אליהם ואין לו צורך גדול
 יתחרט וימצא נגע וקלון ואמרו לו מה האמר על הנשים אמר כי הם אילן הר
 ופר אשר ציציו נאים וכשאכל מהם המפותה יהרגיהו ושאלו אותו על הנשים
 ואמר לו הופקר אצלם סוד אשר לא נגלה ולא היה יכולת להם על דבר אשר לא
 עשוהו והביטה אליו אשה ותאמר לחברתה מה מאד בעורה צורת הזקן אמר
 לו אילו לא תהיה מן הצורות הכעורות הית ראה צורת האמתית ואמרו
 למקרא שתי החלה החכמה להראות כך אמר מעת החילותי לבורת אמר כי
 תכל ראיה מעין המביט ושאלו לו איזה חכמה טובה שילמד אדם בכערותו אמר
 יבשר לאדם שילמד מה שייטיבו בו חייו ואמרו מדוע תתחבר לבוחרים אמר
 כי יגיעת הלימוד תהיה לבני המסים הטובים ושאלו לו מה הדבר המטהר ויותר
 סכל דברים אמר הקץ ואמרו לו מה הדבר הרחוק אמר התקוה ואמרו לו מה
 הדבר הקשה סכל אמר המוות ושמע מקראת איש אומר כי השכל אסור ביד
 הסכלות אמר לו ולא כן אבל השכלות מגורש מן הסכל ואמר לא יתכן הנפש
 שתדע כמה שיעוזהו והבטיחה ואמר לו אחר מן התלמידים מפני מה אדונינו
 חכם אמר לו אילו ידעה כמה שהבטיחה העוף ולא ישג אדם ממנה תועלת
 ואמרו לו באיזה דבר תושג החכמה אמר שיהיה האדם נעזר ושוקד עליה ויהיה
 לורעיון להבין בו וכשיהיה לו מעשרות שילמד בהם

נל ס"ט

פרק שני

אמר אפלטון לרגילות על כל דבר שלטון ואמר רע המדות
 ישחית המעשים כאשר ישחית הלענה הרבש ואמר הלב
 זהר והדאגה חשך וכשיבא האופל על האור יחשיכהו וכשיצא האור על
 החושך יזהירו ותבא השמחה על הדאגה כלב כאשר יבא היים על הלילה ואמר
 אין לי תועלת מן החכמה אלא דעתי שאיניני יודע ואמר לו לא כי באפרי
 לא אדע אקייפ כי אדע הייתי אומר כי לא אדע ואמר האש לא תחסר בעוד
 סיקחה ממנה לא תכבה באפס עצים וכן המדע לא יכלה ברוב הלימוד אבל
 חסרון לימוד יודעיו הוא מבות אבדו לכן אל תהי כליי כמה שתדע ואמר
 השכל זכות הנפש והשכלות עבירותו ואמר מי שפתעסק כמה שאין לו צורך
 אבד הצורך ואמר ההשענות על מה שנגזר מנוחה ללב ומיעוט הרגילות עם
 בני אדם זריזות ואמר האות שנים והסכלות המות הגדול שבחם ואמר
 כשיכיר החכם ממנו אדם רודף אחריו וכשיתחבר עם בני אדם תכרה ממנו
 ואמר ענייני העולם יקצרו מהמשך בהם אתר מהמשמנות ואמר בשתראה
 העין

נל ס"ט

כדלס פ"י

ספאטיו

העין התאוה יתאפק הלב מן הנקשה ואמר כשתלאה לבאר המילה אל חט
ממנה לזולתה מי כשירבו ענייני ירבו התהפכו הלשון והנחת האם מפני
שלא אדעינו טוב משאניחנו לקוצי בו ואמר אם יהיה הסכלות במגריעות
המדות הטובות יהיה העקשות מתוספת המדות הרעות וראה אפלאטון איש
מרבא דבר וממעותו לשמוע ויאמר לו פרע חוב אזניך מפך כי הכורא ית
יצר לו שני אזנים ולשון אחת כדי שנשמע יותר ממה שנדבר ואמר
המות פגע הנפשות והנה ברחת ממנו ואין להם מנוס ממנו ואמר לתלמידיו
מי שישבח אתכם ללא גמילות חסד מהרו לגמול אותו פן יהפך השבח גיהופה
ואמר לאנבון לאדם להטריד לבו כמה שאבד ממנו אבל צריך לשמור
מה שנשאר לו ואמר פי שלא יעזור אהבו בעושרו ועזוהו בעת חסרונו
ואם ממון השוטה הפתיות ותועלתו הכעס וממון המשכיל השתיקה ותועלתו
הענוה ואמר לאיש אחד נעצב בתלאה מצאתהו אילו תעביר על לכך במה
שהם בני אדם תמעט תאלתך ואמר כשתחובר לזריו בקש רצונו בהקציף
חבירו ובשתחבר לפתי הקציף אותו ברצון חבירו ואמר יתבאר קילקול
המלכות כמשול התעלולים עליה ומי שאין לו רגילות ואמר תאות בני אדם
וחפציהם יתנועעו כפי הפצי המלך ותאותו ואמר המלך המצליח מי שתוסף
מלכות אבותיו בו והמלך הנקשה מי שתפסוק מלכות אבותיו בו ואמר
כשתהיה המלכו במעלה ישתעבדו התאוה לדיעו ובשתהיה כמורד ישתעבדו
הרעות לתאות ואמר לא ניתן לאדם חלק מן ההצלחה שלא יגדע לו מטוב
ההזמנה יותר ממנו ואמר אל תניחו בניכם על מוסרם כי הם מסוכנים לזמן
זולת זמניכם ואם אל הבקש מהירות המעשה כי בני אדם ישאלו היאך תיקן
אותו ואל ישאלו בכמה ימים תיקן אותו ואמר מיתרוץ החכמה שלא תוכל
שיעבודך האדם אחר בה כמו שיעבודך בשאר העסקים אבל אהה תעבדנה
כנפשך ולא יוכל אדם לשלול אותה ממך כאשר ישלול אדם זולתה מן החפצי
ואמר עשותך וכל לבן חורין יעוררהו לגומלך ועשותך חסד לגבל יעוררהו
להוסף שני לשאול ובשתתמה על ענייני בני אדם תשוטט במחשבותיך ככל
מדוחיך כי יש לכל אדם סודות ומתנות מאת הבורא ואמר הנבלים מרפי אחר
מומי בני אדם יעזבו סודותם הטיבות כאשר יבקש הזכוכ המקומו המנוגעים
בנוף וניח הבריאים ואמר העושר ירים מן הנבלים כפי מה שישפיל הענין
מן הנדיבים ואמר כשיצליח הפושל יאמץ עזריו וכאשר ידל יאמץ אויביו
ואמר כשיבקשו שני מריבים האמת לא ימית איש את חבירו מפני שעיוונם
אחד וכשיבקשו התגברות ימ' איש לאחיו מפני שיש בהם שני כחות וכל אחד
מן המריבים יבקש להכניע חבירו ולהגברת שיש בו ואמר לא יכרח רומושל
מלהלחם על מי שיגבר עליו אלא מפני חולשת נפשו ומפני שיבזר בעיני
המלחמה החתערבות תהיה נחמתו והכניעות ימענו ממנו ואם כשיאמנו לך
בקשתך יהיה כעסך על נפשך יותר ממה שתבעום על מונעך ואל תרבה
לבקש מבני אדם כרוב חסרונו כי תרחיק ממך הלכות ותשחך דרכי היושר
ואמר ויערום לך התאוה בעינייך כשתהיה שנואי לבני אדם ולהכנע אליהם
כי תתן מנפשך יותר ממה שתיקח לך וכל הכנעה בלי רצון איננה בשכחה
באחריתה ואמר לא אדע מה כי הוא החשק אבל אדע כי הוא שיגעון אלהי

לא משוכח ולא מנוגה. ואמר כי האהבה והאיפה תהיה על שלושה חלקים
או לחבור הרוחות ולא אדם מנוס מאהבת חבירו או לתועלת והנאה או לדאגה
ושמחה. וזה פירושו שכי חבור הרוחות יהיה בהיות החמה והלכנה בשני
פולרות כמזל אחד אוהבים זה לזה כמבט אהבה או חצי אהבה וכשידומן זה
יהיו בעלי שני המולדות קשורי בעבותות אהבה ויאהב זה לזה. וכאשר תהיה
אהבתם לדאגה או לשמחה כשהיה הצומח כמולד שניהם כמול אחד או יביט
צומח זה לצומח זה מאהבה או חצי אהבה. וכאשר תהיה אהבתם לתועלת
והנאה כשהיה גורלי ההצלחה כמזל אחד יביט גורל זה לגורל זה מאהבה או
חצי אהבה זה יורה כי ישנו זה מזה תועלת. ויהיה התועלת ביניהם סוכה
אהבה. או יהיה להם החיזוק מצד אחד. והרעה אשר תמצאם ותהיה דאגתם
אותו על כן יתחברו ויחזק כל זה מכני הכוכבים בשעת הלידה ויחלישיו מכני
הכוכבים הרעים. ושאל לאפלאטון אחד מתלמידיו על הסחורה ואמר השלם
הסחורה בחריצות ורוב ההסתפקות אמרו לו וכבר מנעת מן החריצות. ואמר
כי קטן העושר בתנועה ובהליכה אמרו לו כמה יודע החכם אם הוא חכם אמר
כשלא יתנאה במה שימצא מן העצה ולא יעשה דבר בהכרח. ולא יחסרהו
בעת הדאגה הכעס. ולא תבא הורגל גאוה כשישבחוהו ושאלו להכס מדוע
תבצר העושר ואתה זקן ואם טוב שימות אדם וינחיל לאויביו הונו משיצטרך
לאוהביו בחייו ואמרו כמה ינקם האדם מאויביו אמר שישוף אדם מרו טוב
כנפשו. ואמר כי יש באד ארבעה טבעים שכלי וסבלות ויותר ותאוה והשכל
יריב עם הסבלות והסבלות ילחם עם השכל והעושר יאשים התאוה.
והתאוה תלחם עם היושר והאדם שולט על הפצו. ומי שיעשה טוב יגמלוהו
עליו. ומי שיעשה רע יגמלוהו עליו. ואמרו והיה מנהג אפלאטון לשתוק
כמעמד הקהילות ויבקשו ממנו לדבר ולא ירצה כי היה אומר עד שיבואו בני
אדם וכשהיה בא אריסטוטלס היה אומר דברו כי כבר באו בני אדם.

פרק שלישי

נכונה עכבים

פרק

אמר אילולא יהיה המתנאה משוכח ולא הכעזן
שמח ולא הנדיב מקנא ולא החומר עשיר ולא

העשיר מקי אהבה ויאמר אסמך כמה שיאהבך בוז ואהבתך במי שישנאך
זולתו הנפש ואמר מבחן האדם שכלו כאשר מבחן הזהב האש. ואמר הענוה
משען הנבל ומגן החיזוק האויב. ומשגב מקנאת המקנא ועל כן לא תוכל
להלחם עם נבל כמו שתחריש וכזה תכניעוהו ותשיב צור חרבו. ותשליף
עליו חרבות הערי אשר ירבו מחילתך לו והם יקחו נקמתך ממנו ויאמ' החכמה
מורה השכל והשכל מנהיג המחילה. והלשין לפני אריסטוטלס אחד
מתלמידיו בחבירו אמר לו אריסטוטלס התרצה שאקבל דבריך עליו על מנת
שאקבל דבריו עליך. אמר אליו לא אמר לא אם כן הרף מן הרע ויקח ממך
ואמר איש לאריסטוטלס הוגד הוגד לי כי דברת עלי רע. אמר לא הגיע
מעלתך בעיני שאשמור לך אחד משלש. אמר לו ומה השלש. אמר לו אין
לך חכמה שאיגע בה מחשבתו ולא תענוג שאפתה בו את נפשי ולא שקי יורה
על המעשים הטובים. ואמר הרבילות תוכל אל הלבבות האיבה ומה שיכפר
לך על אחד הוא שיקללך. ומי שיגיע אליך הרע כן יגיע ממך לזולתך. ואמר
הכעס

הכעס המרות נפש וסבר הפנים לגוף יומי שתהיה צורתו רעה מדותיו רעות
 ואמר יש לבקש המשיג תיזנו ההשגה ולבקש המונע תענוג היאוש ואמר כי
 החכם ידע הכסיל מפני שהיה בנערותו כסיל והכסיל לא ידע את החכם מפני
 שלא היה חכם ואמר כאשר לא יצמח הגשם צורי הסלע כך לא יועיל לנמהר
 נשיפת רוח רוב הלימוד ואמר לשון האד' סופר לבו כשישי בפיהו דבר יגלוהו
 ואמר אין בקשתי החכמה כדי שאשיג תכליתה ולא להגיע אל תבונתה
 אבל אבקש מה שאינו נמנע לגמרי ולא יתכן למשכיל מעבור מעליו וראה
 אריסטוטליס חולה אשר חלה מחלייו והיה מרבה לאכול אמר לו אין תוסף
 חכם כמה שתביא מגוףך מן המזון אלא כרוב סרד שיקבל גוףך ממנו ואמר
 החכמה סולס המשכיל מי שיחסינה יחסר קרבן הבורא ומי שלא יהיה חכם
 לא יחסר לו חולי אמר ועבר אדם על איש אשר ידו כרותה אמר בעכו שלקח
 מה שאין לו לקחו ממנו מה שיש לו ואם כי עניני הדברים מצויין בארבעה
 מקומות או בדברים בעלי העניינים או בזכרון הנפשות או במאמר או
 במחשבה ומי שהוא בדברים בעלי העניינים ובחכמה לא ישתנוכי אם טבעם
 ובמאמר ובכתיבה ישתנו מפני שהם מחוברות ומה שיש בכתיבה יורה על מה
 שיש במאמר ומה שיש במאמר יורה על מה שיש במחשבה בענייניה ואמר
 העט היא העילה הפועלת והריו עילת המילת והכתיבה עילת הצורות
 והפליצה היא עילת המשלמת ואמר הכסיל אויב נפשו ואיך יהיה אוהב
 לזולתו ואמר כי האמונה טבע הנדיב זאמר כי בנסינות מוסר ובהתפתות
 הימים טובות ואמר לא יכלה הכבוד ולא ישפילוהו כמי שמתגאה בחסרו
 ויתפאר במתנתו ואמר לו מה יפה האדם בין חבירו אמר המוסר יפה עושר
 העשיר וסתיר דלותי העני אמר לו איש מה המליצה אמר לו מעט דברים
 בקיצור ובטיב וביושר במהירות מענה אמר לו תועיל החכמה ללב נקשר
 בבקשת המחיה וקניין העושר :

תפילת אריסטוטליס בכל בקר

וקדמון אשר לאמר
הצילנו מאשך גדולה

אד"ר אשר אד"ר
והמתחיל מכל דבר

פרק רביעי

כתב אריסטוטיל מלך אכסנדר כאשר אין המוסר
להסתפק זמן העברים על מה שיש בירי אדם

ויצריך אליו הצורך אבל שיקח אדם הדברי הנכבדים החכמות אין מן המוסר
 שתפתק מהם כמה שתצטרך אליו בשום תועלת אלא תבחר הנכבד והיקר
 בהם וכתב אליו אריסטוטיל שכל ארצות רבות משול על העם בהטיבך
 אליהם ותכבוש אהבתם כי בקשתך אהבתם בהטיבך אליהם יותר טוב
 כשתכביר עליהם עולך ודע כי לא תכבוש הגופות והלכות כי אם במעשרה
 הישר והחסד כי ההמון כשיוכלו לומר יוכלו לעשות והשתדל שלא יאמרו
 תמלט ממה שיעשו וכתב אליו הנך מלך על בעלי היחס ונחלק לך יתרון
 הפלכות ומה שיקיר מלכותך ויסיף לך שכל לתקן העם כדי שתהיה לראש
 2 3 לסכור

צדק עוסק

למבחר הטובים • לא למבחר הרעים • וסלכו הגזילה הרחוקה כי היא מנוגה
למדות רבות • ומה שצריך לגנות ממה שתשפיל מעלת המלכות כי העס עם
מלך גזול העבדים לא להפשים ושימשול אדם על החפשים טוב משימשול על
העבדים • וכל הבחור בממשלת העבדים על ממשלת בני חור • כבוד שמירת
הבהמות על שמירת בני אדם והוא חושב כי השנה יז • ודמיון הנחל כמה
גזול כמו זה הדמיון מפני שהוא מבקש יתרון המלכות • ואין דבר רחוק
מהמלכות כמו הגזילה כי הגזול הוא כמו אדן והמלך הוא כמו האב • ומאמר
ישפיל מעלת המלכות מה שהיה עושה מלך פרס • כי הוא קורא שם בנו ושם
כל אחד מעמו עבדים • והממשלת על בני חורין והנבכדים טוב מממשלת
דעבדים • ואם רבו • והוא ראוי להסיר משטמת העס מן המלך כמה שיטעמו
הנהגתך וחסדי מרס כבוד עורך ואימתך ופחדך • כי העבדים הנמכר • כשיראו
אותם אל קונייהם לא ישאלו אותם על מדותיהם על כן החופשים צריכי לברוח
מזאת המדה בשתהיה מצויה במלך • ועל כן יקשרו עליו • וכשתשיג זה הדבר
הקל מהם ממעמדות המלחמה • ממעמדות הכעס • ותחליף להם מן הכעס
חמלה ויאות לאדם לדעת שיעור הכעס ולא יהיה כעסו חזק וארוך ולא חלש
וקצר כי האחת המדות זאיבי היערים • והשנית ממדות הנכרים ואין ממדות
הנפש הנדיבה אלא שיהיה נפש המלך חזמל על בני אדם כי בחמלה ובחנינה
יזכה המלך ויצא שמו • והנני מצוד כזאת המצוה • אבל אפשר שתיכשל במה
שנתכשלו אנשים בבקשת העיצה כי רוב בני אדם יתנו עיצה למי שישאלם
הפך כמה שיוועץ אלא כמה שיאות להם לא ועילובו לענין האריך אבל מה
שתהיה התועלת בנפשותם • ואיני רוצה שתתנהג בעצת אסורים באומרו כי
בעשיית הטוב על דרך כלל טוב מעשות הרע כי איש שיגברו על הרע בטוב
והוא מבחר התנבורת כי התנבורת ברע רשע • והתנבורת בטוב צדק כי
אפשר לך ללמד בני אדם ממדותיך ממה שיעצו שומעו בעולם וישאר חקוק על
פני הזמן ועל כן עשה הדבר הטוב בעתו • ודע כי מה שיתמהו בני אדם ממנו
אומץ הלב ויקר הרוח ומה שיאהבו היא הענוה והצניעות וחלק המאמר • ועל
כן קבץ שני דרכים תכלול אהבת בני אדם וייטב להם ממך מה שלא ימנעך
לדבר מה שיועיל להמון כי בני אדם נמשכים אחר המאמר יותר מן המעשה •
ולא תחשוב כי זה ישפיל מעלתך אבל יסיף על כבודך כי תדבר בטענה צדק
בי יתרה יכול להכניעם ודע כי קרבת החלוש והתחברותו יחשב רמאות
חזק • וקרבת החזק והתחברותו תיחשב צניעות וענוה ונפש יקרה • על כן
4 חמנוע מהתקרב ומהתחבר להמון למען תקנה אהבתם ותשיג הכבוד מהם
ודע כי הימים יבארו כל דבר וימחקו האמות ויסהו הצורות ואמירו הזכרון לא
במה שיכנס בלבות בני אדם ינחילוהו האבות לבניהם • ועל כן השתדל
לקנות הזכרון אשר לא ימות בהכניסך בליבות בני אדם אהבתך תשאר בם
זכרון מעלתך ויתרון מדותיך ולא יתכן למגריג לחשוב עמו מסוין וקניין אבל
יחשב רעים ואחיים ואל יתאנה הכבוד אשר ישגוהו מעמו אלא בכבוד הראוי
לו • וננועס המדות וישר המנהג ושלום עליך וכתב לתלמידו ספר ואמר בסופו
שלום עליך לא שלום מכהן אלא שלום רצון •

בסויתם

פרק חמישי

אלכסנדרוס בן פליפוס המקדוני נקרא בעל הקרני' ^{לכבוד} ^{גדול}
 ואולם קראו שמו בעל הקרני' בעכו שהיתה מלכותו
 מזורח ועד מערב שהם שני קרנות העולם *
 וקרנות כראשו ונקרא שמו בהם וזה בעל הקרני' * ושמע טרבו אריסטוטלוס ^{לכבוד}
 כי הדאגה תתקן הלב ותמס אותו ורצה לסמו' אמיתות הדבר * ולקח חיה דומה
 לבני אדם בטבעה ועצר אותה זמנים במקום חושך ונתן לה מחיתתה די ספקה
 ואחר כך שחט אותה ומצא לבה נמס' והכיר כי דברי אריסטוטלוס לסיסדתי אמת
 ומסומו * ואמר כי אל תתחבר למלך בשעת השתכשות ענינים עליו כי הים
 לא יצל רוכבו כשהוא שוקט כל שכן כשהוא סוער ויהמו גליו * אמר אלכסנדר
 למלמדו אריסטוטלוס הן לי עיניה בכל עסקי ואיך אתנהג עם פקידו אמר
 לו מי שיהיה לו עבדים ויטב מנהגם הפקידוהו על החללים ומי שיהיה לו שרה
 ויטב בעבודתו הפקידוהו על עבדותם ושלא איזה דבר מצאת במלכותך שאחזה
 שמת בו יותר * אמר יכולתי להשיב * גמול למי שהטיב לי יותר ממה שהטיב *
 והאשימו אלכסנדר בצאתו הוא בעצמו למלחמה ואמר אין ממדת הישר לצאת
 אחי במלחמה בעבורי ואני לא אלחם על נפשי * ואמר בעל חמוסר * כבוד ואם
 הוא רש כמו הארייה שיראו ממנו והוא רובץ * וחסר המוסר יקל * ואם הוא
 עשיר כמכלב ואם יושם רביד זהב על צווארו ואמר שתדבר למי שאין לו דיעה
 דומה למי שישקה אילן יבש * והסעת אבנים מראש ההר יותר נקל מדבר
 למי שאין לו דעת * ואמר אלכסנדר ליושבים לפניו יאותר לאיש שיתבייש
 לעשות דבר מנוגה בכיתו מאשתו ומבניו ומעבדיו * ובמקום אחר משאר בני
 אדם שפגע בהם או ידעו או מכירו ובעת שאין שם לא יודעו ולא מכירו יבוש
 מנפשו ואם מכל אלה לא יבוש * יבוש מהבורא יתברך שמו * וזכרו לפני המלך
 אלכסנדר שני אנשים רצוהו עשיר והאחד רש ואשר שאלו בתומיניוס
 לקחת אותה לאשה * ואירס אותה לרש ולא רצה לארסה לעשיר * ושאלו
 אותו על זה ואמר לו אדוני המלך עשיתי בעבור כי העשיר היה שוטה ולא היה
 לו מוסר לשמור העושר והרש היה בעל מוסר והכס ויש תקוה שיתעשר ועל
 כן הוקרתי על העשיר ואמר אלין לאלכסנדר אדוני המלך יש לנו אסירים ^{לכבוד}
 רבים והם שינאיך * והאל המשילך בהם ולמה לא תעבוד בהם *
 אמר אין רצוני למלך על העבדים * ואני מלך על בני חורין ואמר על ^{לכבוד}
 העט לולי העט לא היה העולם מתקיים ולא תישר המלוכה ביבול דבר תחת
 הדעת והלשון פי' הם השופטים על כל דבר והמדועים כל
 דבר והעט ימצאם ויראך אותם ואמר גם כן העט שליח הדעת
 על כן רוקימו ממשוליו והתבוננו תוצאותיו כי השליח אם מערה
 רגלו אם יכוב יכזה בעליו * ועל כן יאמר משל הקהמוני כשיכוב
 השליח רשחת העצה ושאל אלכסנדר לאפלאטון מה הדבר ^{לכבוד}
 אשר יאור המלך להחמידי נפשו בו * אמר לו לתשוב ^{לכבוד}
 כלילה כתיקון עמו ופקוד אותם בידם * ושמע אלכסנדר שני אנשים
 מאנשיו מתקוטטים זה עם זה וכל אחד מהם יבזה את חברו וחיו קודם לכן
 חבירים אוהבים זה לזה * ואמר אלכסנדר ליושבים לפניו יאותר לאיש בעת
 שיבחר חבר שמעיקרבתו ויותר מרו' חברתו ולא יהיה רגיל עמו כמה שיהיה

קוסר העורכי
פבל עב יבש

לכבוד

לכבוד

לכבוד

לכבוד

לכבוד
לכבוד

ספק * ונכנס אדם לפני אלכסנדר ושמלותיו כלות ודבר לפניו והטיב לדבר ושאול
 אותו וענה להם כהגון וכדור * ואמר אלכסנדר אליו לו היתה כסותך כתיקון
 אמריך אז היתה נותן לגופך חוק מן הקישוט אשר נתנה לפשך חוקה מן
 הדעת * ואמר אדוני המלך המאמ * יכולתי עליו אבל הכסות אתה תוכל עליה
 אז צוה המלך להלבישו מחלצות והטיב לו * ושאלו שני אנשים מאלכסנדר
 שהיו מרואי פניו שישפוט בינם * ואמר הדין ירצה אחדכם ויקצף האחר
 אבל השלימו ביניכם וחתרו שניכם * ואמר הסיי אלכסנדר פקיד מפקידיה
 הטובה והשלימו על פקודת פחותה ממנה * ובשעה נכנס * ואמר לו המלך
 איך ראיתי פקודתך ואמר אדוני המלך אין הפקידות הטובה מתקנת האדם *
 אבל המשכיל יתקן הפקידות * ואעפ שהפקידות גרועה כטוב המנהג
 והצדק * וישרו בעיני אלכסנדר דבריו * והפקידו על פקידת גדולה וטובה *
 וצוה אלכסנדר שר צבאו ליפות לאויבו המנוסה במלחמה ואמר לו כן *
 ואמר אליו אלכסנדר ואיך תעשה אמה שיעמדו במלחמה אלהם עמם באומץ
 ואם ינוסו מלפניו לא אחרוף אחריהם * ואמר אלכסנדר לנערו כשביטן
 בו בני בליעל והיו משבחים אותו והטיבו וראו אולי היעורר בדבר ועל כן
 הייתי ראוי לשבח עליה והמלך אלכסנדר הלך למדינה אשר מלכו בה מלכים
 נאבדו * ושאל אם נשאר מזרע המלכים אשר מלכו במדינה ההיא
 אחד * ואמרו לו כן איש אחד נשאר ואמר רדאוני אותו ואמר לו הנה
 שוכן בקברים ושלה אחרינו ובא אליו ואמר לו למה שכנר בקברים * אמר לו
 רציתי להפריש בין עצמות העכרים ובין עצמות המלכים ומצאתי הכל שוה *
 ואמר לו לךך ללכת אחרי ואחייה גדולתך וגדולת אבותיך ומשפחתך בהוטר
 היא תאוחד אמר חיים בלימות * ובתרות בלי זקן * ועושר בלי גיש * ושמחה
 בלי דאגה * ובריאות בלי חולי * ואמר לא ראיתי משכיל כזה אחרי כן יצא מאתו
 ולא זז מן הקברים עד יום מותו *

פרק ששי

אמר דינאנים אם תעשה הטובה ואין כונתך ברע
 אלא למען ישבחוך * אין לך יתרון על מי שעשה
 הרע למען ישבחוהו עליו כי רוב בני אדם יעשו הרע למען ישבחו אותו * ואמר
 אל הדבר לפני איש עד אשר תשמע דבריו * ותעריך מה שיש בנפשך ויתר
 ממנו ממדו טובו החריש ואסוף בלב הדברי אשר תוסף עליו סמה שהתכוננ *
 ממנו * ואם יהיה בנפשו יתרון אז ראוי לך שתפזר להוסיף הרב הנוסף על מה
 שיש לך * ואמר כשיהיה מגדף חדל אישים דע כי הנוטל גירופה פחות ממנו
 ומקבל הגירופה סבל טוב ממנו * וראה נער יפה מוסר מבלי תואר ואמר כמה
 טוב זה הבית אילו היה לו יסוד * וראה אשה תלויה באילן * ואמר מי יתן כל
 האילנות ישאו בפרי הזה * ואמר אין טוב מי שימנע מעשר רע אלא הטוב מי
 שיעשה הטוב * ובאי זמן צובע שערו זקנו אמר לו * אם תוכל להעלים שיבתך
 בצבע התוכל להעלים כלותך וזקנתך * וראה מלמד ילמד לאשר הכתיבה
 אמר לו אל תוסף להרע רע * וראה אשה שהיה נושא אותה נחלי שוטף אומר
 לא יאבד הרע כי אם ברע * וראה אשה נאה ואמר טוב מעט ורע הרבה *
 וראה שני אנשים מתחברים ושאל על עינם ואמר לו הם שני רעים ואמה

נחלי שוטף

לו מדוע אני רואה האחד עשיר והאחר רש" וראה נער דומה לאביו ואמר
עד נאמן אתה מאד * ואמר תיזקן השכל בחמשה דברים והפסידו בהפסד
תיקונו בטוב הטבע * וארך הכריזות ונועם המדות ועיון החכמות ולהתחבר
עם אנשי החכמה ויושר הדמיון ואמר מבוחר כלי הנשק בעת התלאות הסבל
כי הכולה ממה שעמיר להיות הוא מסיבב כחך יד המבקש * ואמר לאחר מן
המלכ * כנכסתי אליך בחקיה וקבלתי דוע מוסרך בסבל יוראית לפניך אנשים
הקריבים המול הסוב אליך ואחרים הרחיקים המול הרע ממך ואין ראוי אל
הקרוב לבטוח ולא לרחוק להתמאש * כי תחלחל היתוערה המבטח על כן בחוק
זחוק * ואמר אין הון עתק כמו השכל ואין חוסר כל כמו הסבלות * ואין חבר
טוב כנועם הסבלות ואין משען חזק מלבקש עצה ואין ריחט מן ההצלחה *
ואין ירושה מן המוסר ואמר החולי מאסר הנף והדאגה מאסר הנפש * ואמר
הלב דק מאד * והגוף גם סארו ושמיר הדק בנס כאור הנת בתוך הכור יסתיירו
מכל מיני היהוק * ובשתגבר עליו הדאגה תראה בו * ואמר השמחה חי הלב
והדאגה חץ הלב ואובדו יחירף איש מהמשחקים מחיית דיואננים * ואמר
לו ריואונגים אילו רציתי להיות במחייתך יכולתי יאל תרצה לחיו במחיית לא
תוכל * ואמר לו עוד אנצח אותך בניצוח * אשר הניצוח בויפחות מן הנוצח
אכל מה שיש לה כביליך יצא על פיך ולא יזוב מכל בלי אלא משה שיש בו *
ואמר אני עשיר ממלך פרס * ושליו יותר ממנו * אמרו לו ואיך הדבר אמר כי
יש לו מעט דיספיק ליוהוא * יש לו הברואני * מספיק לו ולא אדאג לדבר והוא
דואני * ואמר בן אדם אם תרצה מן העולם מה שיוספיק לך תספיק כמעט ממנו
ואם תרצה מה שלא יספיק לך כולו לא תספיק * ומה * ואמר לו ריואונגים מדוע
החכמים שוקדים על דלת העשירים והעשירים לא ישקדו על דלת החכמים
אמר כי ידעו החכמים מעלת העושר והעשירים לא ידעו מעלת החכמה *
וישאלו דיואננים על המזון מתי טוב לאד * שיאכל * אמר מי שיש לו כשירעב מי
שאינו ידע * שאין לו כשימצא *
ועדת המתווסרים מכל בני אדם וקרא שמה גליאנוס המוחכת

כמולד כולו

פרק שביעי

שיטור ריש

ואמר פיתגוריש תחילת מה שאצוה אתכם בו לרומם
ולכבד כפי מה שתחייב הדת והאמונה * ואחר זה אצוה אתכם שתבחרו מבני אדם רעים נאמנים
עוזרי האמונה לל הפילוסופים והחסידים המתבודדים והמואסים העולם
ולכבד ישיני אדמת עפר הם המתים לעשיית מה שתחייבו הדת לכבד * אחר
זה אצוה לכבד דורוכם וקרוביה ואצוה אתכם שתבחרו מבני אדם רעים נאמנים
למען יהיה חבירי אמונ והמתקו להם וברכז ומעשיכם ישתבל להם התועלת
מכם כפי יכולת להועיל אותם * וזה תחלת מה שראוי לכם ללמדו אותו * אחר
כן ראוי לכם להרגיל ולכבש נפשכם מכל הדברים אשר אני זוכר * תחלתם
בנינותיכם ופייסותיכם * והזרו מזה הכעס ומעשו * נבלה בעת מן העת * בסתר
או בגלוי ותהיה כלימתכם ובושניכם מכל אדם * וראוי לכם והרגיל נפשיכם
לתת הדין מעצמיכם בדבריכם וכמעשיכם * ואל השאו נפשותיכם לעשרת
מעשה

מעשה בלא בחינה ודעו כי המ' ישנו לבני אדם על כל פנים ואולם העושר
 תהיה כוונתכם בו לצבור אותו מעט יושר ולהוציאו בכמוהו ולא תהיה
 כוונתו לצבור אותו יושע את אשר ימצא לבני אדם היזק מן הכח העליוני
 וקבלו מהם מה שימצא אתכם מבלי שתחרטו רק שתצרו לרפואת הרבר
 והוא כפי יכולתם וראוי לכם לדע' המקרי אשר ימצאו במכר בני אדם דברים
 טובים ורעים אל תתעצבו ואל יחר בעיניכם ואל תמנעו משמוע אותם ואם
 השמעו דברי בזה הקלו על נפשיכם לסבול אותו ובחנו ענייניכם בכל אשר
 תעשו ואל ישיאכם אדם במבטא במפעל לעשות מה שאינו ראוי ולא
 לתחבר עם איש בליעל אשר ישם פגם במעשיכם והזהרו מאמר דבר אשר
 יסבל אתכם עליו שמעו אבל ראוי לכם להזהר במעשיכם ולרחוק ממה שיביא
 היזק לכם ואל תעשו מעשה אשר לא תדעוהו אבל דעו מה שצריך לכל אחד
 מן המעשים ובה יעמדו חייכם ואז ראוי לכם להתיר של בשמירת בראות
 גופותיכם רק והזהרו כשיעור המאכל והשתרש שיהיה בקו המישור וכן מיני
 העסקים והתענוגים יהיה הכל כיושר והרגילו נפשיכם שיהיה מנהגם
 מנהג יושר כלי משתכש ותהיה כוונתכם לעשות מה שחייב קנאת רואים
 ואל תהיו מאבדי חן ואל תתוו כלים וקובצי יד רק סבחר העניינים בולם הוא
 היושר ויהיו כל מעשיכם שלימים מן ההיזק והזבו קודם כל מעשה ולא תתוו
 אחרי עיניכם ככל יום קודם שתתבוננו במעשכם כיומיכם כלילה על שלשה
 עניינים ברי שתכירו המקום אשר עשית בו מה שאינו ראוי לעשו ובעשות
 דבר נבלה פחדו וחרדו וכשעשו דבר מצוה שפחו ועלוגו כל אלה הדברים
 תהיה שקידתכם ובהם תהיה רגליתכם ואלהה הישבו כוונתכם ותאזנתכם כי
 תציעו לכם מה שירוממכם אל היתרון האלרי בשתשקדו על אלה המצוות
 ותעמדו על מה שיתכן לשמר מענין הכורא וכוונת העניינים אנוח הברית
 בני אדם ותרעו מה שתקן הכורא סמנה הטבע בכל דבר ועל דרך אחרת עה
 אשר תקוו מה שלא הייתם מקווים ולא ירחק לכם דבר מן הדברי ודעו כי בני
 אדם ייגעו כוונתם אשר יבחרוה כי הם מתאו' ה הטובות והם לא ידעו בסודם
 ולא יוכלו למלט נפשם מן התלאות אחר בין רבים אדם מן לו להציל נפשו מן
 התלאות וההיזק הכא עליהם מן העניין ההוא הוא אשר יכלכל מחשבותיו
 והם משתבשים כמי שיצא סתלאות ששתנו אל צרות משתנות ויפולו ברעות
 אין להם מספר בעבור כי הדבר הרבך עם כח הנפש אהבתו הכלה והוא לא
 רגיש ואתה צריך לבלתסייעוהו אלא ברח ממנו בהראותך הכניעות לו
 אלא אל אלדים נתון חיים אמת אומר כי אתה יכול להרחיק מהם הרעות
 הרבות אם תגלה להם השכינה אשר נתנה בנייתם אבל אתה בן אדם מין
 אלקי מן הטבע האלקי אם יושכך לעמוד על אחת מן העניינים אשר השנתי
 חלק מן החלקים ותקשור על אשר איעצך ותציל נפשך מאלה השיבושים
 תמלט בשלום אבל תמנע מן המאכלים אשר זכרתים ושם
 בחינתך להם זכות נפש ונסה אחד מכל מה שתעמוד עליו ושם הפקיד עליך
 התקרה והכונה כי כשתפד מזה הגוף עד אשר תעלה לגיה העליוני ותשגו
 נפשך שם מבלי שתחזור לגיה בני אדם ולא תקבל הסות

מומר לימקולט

פרק שמונה

מקורט

אמר מעלת שכל הלב כנוף כמסרי סג
 כמעלת הראות בעפעפיים * ואמר
 הדאגה גורמת נדוד השינה והעצב
 גורם השינה * כי הדאגה מחשבה בעניין שיפחד ממנו ומזה יהיה נדוד
 השינה והעצב אין בו מחשבה * אך הוא שממנו הלב כמר שנגזר
 עליו * ואמר הלב דם נקפא והדאגה תעורר החמיות היסודית *
 והחמיות היא תמס הדם הנקפא * ועל כן אמרו כי הדאגה רעה מאד
 לפחד אלו המקרים אשר תעורר החמיות ויחטט המזג ויתוך הדם
 הנקפא והנתק החיכה * ואמר הנפש המתבודדת בבקשת החפצים
 לברה תיאכר * ואמר לא יתכן שתהיה מחלת רעך ואם תארץ יותר דבקת
 בו מחברתך עמו * ואמר מי שיתחבר למלך אל יחרד בשעת כעסו
 כאשר לא יחרד השוחר כמעמקי הים במליחות מימיו וזעפיו * ואמר מי
 שירצה להתיות נפשו ימיתה * ואמר הסדער לב והחיים קצרים * על כן
 קח מן החיים מרה שיעורך מיעוטם להשיג רוב המדע * ואמר האהבה
 תהיה בין שני משכילים מפני שתאור אל השכל והיא מינו *
 ולא תהיה בין שני כסילים מפני שאינה ניאורה אל השמות * כי
 השכל הולך על קו המישור ועל כן יתכן שיתחברו בו שני אנשים
 על דרך אחת * ותשטות אינו נוהג על סדר על כן לא יתכן שיתחברו
 בו שני אנשים * וממאמריו בחשק * אמר כי החשק תקורה תעורר
 הלב ויתקבצו כוחות מן התאורה * וכל אשר יוסף להרחיק יוסף
 בעליו לדאג ולהתעצב ולהניד שנתו * ועל כן ישרף דמו ויתהפך למרה
 שחורה ותבער המרה הירוקה וישתנה אל המרה השחורה *
 ומתגבורת המרה השחורה תשתת המחשבה ומהשתת המחשבה
 יהיה חסרון השכל וכלכול הדעת * ותקנה מרה שלא יהיה ולהחיל
 מרה שלא ישלם עד שיהיה זה גורם השנוען * ואז איפשר שיהרג
 החושק נפשו או ימות מדאגה או איפשר שישוג חברת תשוקתו וימרת
 לרוב השמחה * ואיפשר שינאק נאקה ויתעלף בו נפשו ארבעה
 עשרים שעות ויחשבוהו מר ויקברוהו והוא חי * ואיפשר שיאנח
 אנתה ותלחץ נפשו בתוך לבו ויתקבצו אליו צירי הלב עד אשר
 תסות * ואיפשר שישאף וישתוקק למראה ויראה אוהבו פתע פתאום
 ותצא נפשו ברע אחר * והנך רואה החושק כשומעו זכר אוהבו
 כי יברח דמו וישתנה מראהו * ורפואת זה העניין בחמלת הכורא
 לא ברפואת בני אדם כי החיזוק הבא מן הסיבה העומדת הנפרדת
 בנפשו יתכן לבקש תחבולות להסיר בהסיר סיבתו * וכשהיו שתי
 הסבות וכל אחת מהם עלת חבירו אין דרך להסיר אחת מהם *
 כי שתתירה המרה השחורה סיבת רוב המחשבות * היא סיבת שריתת

נחסף

מסלקת

פרק תשיעי ועשירי

הרס ולשוב אל המרה הירוקה ולהפוך אותם אל מרה שחורה
והמרה השחורה כל אשר תתחזק ירבו המחשבות והמחשבות
כל אשר יתחזקו תתחזק המרה השחורה וזה הוא חולי האנוש אשר
אינלו רפואה

אמר ר' יוחנן בן זבד כל המהרהר בראשית היום
והמהרהר בסוף היום יבא בן ימינו ויבא בן ימינו
וזה מוסר גליאטו

פרק תשעה

גליונס

גליונס

אמר הדאגרה איבוד הלב והעצב חולי
הלב ופירש אותו ואמר כי הדאגנה על
מה שעבר והעצב הוא על מה שיפחד מהיותו ואמר במקום אחר
הדאגנה על החולף והעצב על הערזי והזהר מן הדאגנה כי הדאגנה
איבוד החיים הלא תראה כי החי כשילט פניו ויבסרה אותם תפס
לכבו בקרבו וכן כשתכסרה הדאגנה בלב

מאמר גליאטו בנורת סלב

פרק עשרה

בנורת סלב

גליונס

אמר כי יש ללב שני נקבים ימיני
ושמאלי ובנקב הימיני מן הדם יוהר
מהשמאלי ויש בהם שני גידים עולים עד המות וכשיתחזק ללב
דבר שאינו נאות לטבעו יתפשט ויתרחב ויתפשטו שני הגידים בהתפשטו
ויש בלב גיד קטן נבוב משקוף על תיכוני הלב וכשיארע ללב דאגה
יתכוון הגיד ההוא עד אשר יסחט ויטוף ממנו דם על תיכוני הלב וכן
יסחט משני הגידים דם על הלב וילתץ הלב וירגיש בו הרונה והנפש
והגוף כאשר יבסה הכל שתירד היקן הסות ויארע ממנו השכחות
ואמר כי גליאטו רצה לבחון הדבר הזה ולקח חיה אחת בעלת בינה
והעצב אותה ימים וכאשר שחט אותה מצא ליבה נמס וכאשר
ולקח ראיה מזה כי הלב כשירבו עליו הדאגות ימס וירדה
ויא הזהיר מרובות דאגה ועצב ואמר לתלמידיו מי שיהיה נאמן
בעבודתו יהיה לו הגמול נאמן ואמר לא תועיל חכמת מי שלא
ישכילנה ולא שכל מי שלא ישתמש בו ואמר בספר מדות הנפש כאשר
יארע לגוף החולי והמוס החולי כמו השגעון וכאב הצלעות והמוס
כמו הגיבן ומריתת שיער הראש כך יארע לנפש חולי ומוס והוליה
הקעס ומוסה הסכלות ואמר החולאים יבואו על האדם מארבע
הסבות מרוע הסדר והמוזן והמזון העוונות ומן השטן ואמר
המות

פרק אחד עשר

השאנן תמיד שממון היחידות וחרדת המפחד תמיד שלות החברה *
 ואמר אל תערוך טענותיך אלא עם מודה על האמת *
 תאהב אלא מבקש ישר * ואל תפקד מדרך אלא לנאמן *
 בטום שתצא הנפש מן ההקרה תבוא בסמורת הקץ *
 נקרא האויב אויב מפני *
 גקרא הרוע רוע כי אם לאמונתו לך *
 שאר לא יתעורר הרשע לקצף המורה כמו שתטיב *
 אליו וירע לך * ואמר כל הרוצה לחיות יכין לתלאות לב הזק *
 במסר ילוטשו הדעות * ואמר הדירה הצרה היגון הקטן *
 האנשים יקנו העושר והעושר יקנה האנשים *
 על שכלו הוא כמו הרועה החלש ברוב העדרים *
 שלא דברת מדברי הטעות יותר משמתקך במרה שדברת מדברי ישר *
 ואמר כשתכעס אל יביאך כעסך לעשות אשם ומחול כדי שלא יהיה *
 עזיבת הנקמה מסתוין יכולת * ואמר כשתחכם אל תחשב בני *
 שהוא לסטה ממך מן הכסילים אבל זכור מי שהוא למעלה ממך מן *
 החכמים * ואמר ראוי למשכיל שתכביש מאלהיו כשירוצו מחשבותיו *
 לזולתי עבודתו * ואמר רע מכל הדברים מה שהוא רב הסתפקות *
 וסבחר הדברים מי שאמיתו גלויה * ואמר המביט אל המוח כעין *
 תאוותו יראהו רחוק ומי שיראהו כעין מעשיו יראהו קרוב *
 התקצו על דבר נסתר שלא יגלוהו * ואמר לבור בני חרוץ מבצר *
 המודות * ואמר מי שלא יוסר בבני אדם יסר האל בו לבני *
 אדם * ואמר ידיעה ערך הגמול על התלאה הקל התלאה *
 ויאמר עבר התאוה יותר מדוכא *
 ומעונה מעבד בני אדם * ואמר בני אדם שנים משיג בלא מסתפק *
 ומבקש בלי מוצא * ואמר המתגאה במשרתו יבנע במפלתו *
 ואמר אשרי מי שמתעסק לבו בתורת הטובה ואל יכחש בה *
 ואמר כל מה שתקרב לקיצוץ הוסף תיקון מעשיך ואמר מה טובה מרכבת *
 הבוטח באל ומה מיושב גור עובר האל ואמר לאל במרחב טובת המטיב *
 ובפיצר טובת המנסה והגומל * ואמר המקנא יחשוב איבוד טובתך *
 טובה נתונה לך * ואמר הישר מבני אדם הנותן הדין מיצרו *
 לשכלו * ואמר מי שיבקש עצרה בכל עסקיו ולא יחסר במוצאו *
 חפצו משבח ולא יחסר אם לא תמצא חפצו מנצל *
 ואמר כי *
 בחונף מחשוף למי שיסתר בו ובכזב מכשול למי שישען עליו *
 ואמר הונך למשבחך בחייד או למחרף אחר מותך *
 ואמר הרויזי מי *
 שלא שרידהו רוב הטובה מחשוב באחריתו ולא רוב הדגרה בהלאתו *
 מלבקש עצרה מלהנצל הימנה *
 ואמר מי שיעלים חכמתו אינו *
 בוטח במה שידע ממנה *
 ואמר מי שיבקש שתתקן עורך אל הכבוד *
 והנדיבות ולולי מקבל הטובה לא היו הנדיבים *
 ואמר תיקון המלך *
 לצרכיו עמו טוב לו מרוב חילו *
 ואמר אהמולך חורף ויומך ערוד *
 ושתתקן

פרק שנים עשר

מחולשת העיצה לגלותה קודם תיקונה וחולש המאמר יורה על
 חולש השכל • על כן הזהר כל אדם במציא שפתיו • ואמר
 דמחשבת מראת האדם רוראנה יופיו ודופיו • ואמר מה
 שרעלימהו מאויבך אל תגליהו לאוהבך • ואמר הנכבד כשימאס
 בעולם יכנע והשפל כשימאס בעולם יתגאה • ואמר שאילת
 החכמים חצי החכמה ולהתחבר עם כל אדם כפי הראוי לו חצי השכל
 ולהסתרף במחיה חצי הפרנסה • ואמר בראותך האדם חומד
 העולם הזה חמד אתה העולם הבא • ואמר הבטחון על הכוונת
 מנוח ומיעוט הרגילות עם בני אדם זריזות • ותגמול המכוב שלא
 יאמינו בו • ואמר אל תדבר לפני מי שיוכיבך ואל תשאל לפי
 שימנעך ואל תבטיח בדבר שלא תוכל להשלים ואל תחיה ערב לפי
 שאין לך יכולת עליו • ואל תתחיל דבר אשר לא תוכל להשימו •
 ואמר הרחק חברת המכזב ואם תצטרך אליו אל תאמן בו • ואל
 תדועיקו כי לא תאמין בו פן ישתנה מאהבתו ואל ישרחנה
 מטבעו • ואמר בני אל תהדר לעלות במקום גדולים כי המקום
 אשר יעלוך אליו טוב סן המקום אשר ישפילוך אליו • ואמר
 המקנאים יותר מהטובות כייחשבו כיש למי שיקנאו בו יותר ממה
 שיש לו • ואמר בני אצוץ כיראת האל כי הוא חלקך הוץ חוקיך ואל
 רחסיך מפין זכרון שמו כי יחרון זכרון שמו על כל מה שתדבר בו
 בירתון הבורא על בראויו • בני רצה הבורא בקצת הברואים ואל
 תדאג בקשרת רצונו למאשימך • בני הישיר תפילתך אשר הישיר
 חובה עליך כי תפילתו הסחוייבת היא כמו הכפיתת כנס • אם
 תהיה שלימה תמלט כל מה שיש בה • ואם יארע בה דבר מכשול
 יאבד כל מה שיש בה • בני הישיר מצותך אשר צווית בה פי
 היא מנחת האדם לפני אלוהיו • בני שב עם המזכירים את ה'
 כי אם תהיה חכם תועילך חכמתך ואם תהיה סכל ילמדוך חסדך
 ואם תבוא עליהם טובה מאת הבורא תשתתף עמהם • בני
 אל תשב עם אנשים אשר לא יזכירו את האל כי אם תרונה
 סבל יזיקך • ואם תהיה חכם לא תועילך חכמתך • ואם
 יר עליום קצף תשתתף עמהם • בני דע כי כל נה אשר לא
 יעבור בו עליך רגע ורע • וס נולא לילדה שתהיה בוסה בו ושלא
 תפחד מפחדו בקש לך נוח מסנו והצטייה לדרך • ואמר כשיסוף
 המלך לכבדך תוסיף להדרו ואמר איך ראוי לאדם לבקש הכנעת זולתו
 והוא לא יכול להכניע נפשו • ואמר החנוף בשפת העקשות
 ותעקשות שפתו האשימים • ואמר סבל בלא מוסר כאילן בלא פירי
 זשבל עם מוסר כאילן עם פרי • ואמר הדאגה חנולי הנפש
 והשטחה בריאותה • ואמר בני אל תתעצל בי אם תתעצל
 לא תשלוס חובה • ואל תקוץ כי אם תקוץ לא תוכל לכבול מבין
 אלוהיך

פרק שלשה עשר

גמלוהו * ואל תמנע האמת מבעליו כי כל מונע האמת יפתח לו האל שערי השוא * ואמר טוב הלב במדות הגדולה וטוב האזנה במדות החכמה ורוע המדות מהכילות והנבלות וטוב המדות מהנדיבות * וטוב הקרבה מהענות * ואמר סבר הפנים והשמחה נהמתינות ושאלת שלום וקלות הרוח כפשא ומתן * ולעזוב התאוה כל זר גורס אהבת בני אדם *
 * * * * *
 * * * * *
 * * * * *
 * * * * *
 * * * * *
 * * * * *
 * * * * *
 * * * * *
 * * * * *

פוסלי הרוחם

פרק שלשה עשר

דומים

כחוקים

ואמרו העוני גירות * והעושר נה * והתאוה עבדות * והיאוש חופש * ואמרו מי שהיה פקיד על בני אדם צריך לזכור שלשה דברים הראשון לדעת כי ידו מושלת על עם רב * והשנית לדעת כי אשר ידו מושלת עליהם חפשים לא עבדים * והשלישית לדעת כי משרתו לא תתקיים אלא מעט * ואמרו מה מעורת תועלת הדעה עם תגבורת התאוה ומה גדולה תועלת הדעה עם כבישת התאוה * ואמרו המוסר צורת השכל ועל כן יפה צורת שכל כפי רצונך * ואמרו השכל מדה תיפח אותה הבחינה * והנפש אויב עריץ והאמונה יסוד המעשה * ואמרו המוסר בתוך ההמוץ גופרה ותעופף * ואמרו אל ימעט בעיניך דבר מתוספה הכורה * פן תאבד שאריות הטובה * ואמרו המשביל לא ינתורה * מוטיו לשפוח בתמודותיו * ואמרו הרחק המכוב וחברתו כי המכוב לא תשיג ממנו תועלת אבל הוא כמו השרב בארץ צירה ינוצץ ולא ירנה צמחה * ואמרו מי שמלאו לבו רך ימלאינו לבד עליו * ואמרו לא נמתל עונו מי שיחפרוהו בו * ואמרו המרכבה לתחליק דבריו לא יודע סבר פניו * ואמרו הזרין מי שלא ימנעו גאותו בטיבה מעשות לאחריתו * ואמרו דיי כפישת החוטא מליץ טוב אל החובל * ואמרו הרביל מכוב למי שיגלה לו הסד או עושה הונאה למי שירגל בו * ואמרו המשבח אותך כמרה שאיך כך כן יחרפך כמרה שאיך כך * ואמרו דברי השחוק יאבד האיסרה כאשר תאבד האיש העצים * ואמרו המת כחץ יעוף וימי חייד כפי רגיעו אליו * ואמרו מסבחר מדות הענוה להמול על הכסילים * ואמרו הכעס יענה חלודה על השכל עד שזא יראו בעליו הטוב כדי שיעשנו ולא הרע כדי שירחק ממנו * ואמרו המקנא תגל אהבתו כמזיגא אותך

פרק ארבעה עשר

ואתך ואיבתו ברחקו ממך * ושמו אוהב וענינו אויב * ואמרו
 לא יוכל האדם לגמול הכורא תודה על מיכתו כמו שיטיב לוולתו *
 ואמרו חז"ל העבירה ימרה התיקה * ואמרו אל תעזוב רעך
 אלא אחרי אשר לא תמצא עיצה לחקנו * ואמרו ואל תמכרהו
 אלא אחרי האיכרת * והשטר מלכד בו פן תגדור נתיב תשובתו
 אליך * ואולי המנינות ישכנהו אליך ויתקנה לך * ואמרו הסכל קטן
 ואם יהיה זקן והחכם נרום ואם יהיה נער * ואמרו המת ימעטו
 מקנאו וירבו המזכרים עליו * ואמרו הטובה המזומנת מהרה תמלט
 ותשובתה קשה * ואמרו העולם ישפיל מי שיכבדוהו והארץ אוכלת מי
 שתאכילהו * ואמרו אין ניכוד כמו נקי ואין רך לבב כמו חוטא * ואמרו
 כעס הכסיל כדבריו * וכעס הפשיל בטעשיו * ואמרו מי שירוך במערכת
 תקונו יכשל בקיצו * ואמרו כאילו החוסד לא נברא כי אם לכעוס *
 ואמרו די לך מן המקנא כך כי ידאג כשעת שמתך * ואמרו המעיט מכל
 תאוה אשר תעבוד מצות שכלך כעבודה * ואמרו איפשר שיתנק שותה
 המים קודם רוותו :

מוסרי * מוסרי

פרק ארבעה עשר

מוסרי

מוסרי * ככקיס

אמר בנתיבה * הכתיבה דבר
 נולחו השכל על ידי מליץ והוא
 הקולמוס וכאשר פגשתהו הנפש השקתהו במבעה * ואמר כי הכעס
 בהיות סבתו ידועה יהיה הרצון קל * וכשתהיה הכעס ללא סבה תהיה
 בקשת הרצון קשה * ואמר מי שאכד הזריות לבטחונו על הגור דין יסגר
 להכוא לנפשו הזק גדול * ואמר כל המבקש עיצה * עוסד על נתיב
 ההצלחה * ואמר טובת העולם דאנה ורעתו חרטה * ואמר בקשת העיצה
 פנוחה לך ויגיעה לזולתך * ואמר תלונת האוהבים חיי אוהבה * ואמר
 חן מה שלא ידעת כמה שידעת :

מוסרי * מוסרי

פרק חמשה עשר

מוסרי

מוסרי * כוללים

אמר בשישחת הזמן ישחתו
 המדות הטובות והיו נמצאות
 המדות הרעות * ויהיה פחד העשיר יותר מפחד העני * ואמר מיסב
 דחויים כסדר ורעושו כי בשניהם תשיג כבוד על רזיחיהם ועל
 ההמון

ההמון כי היחידים יבדוק למה שתדע וההמון יבדוק למה שיש
 בידך ואמר ההון בבית האדם כמו השמש בעולם ואמר
 מיתר הנכדים טוב משרת הנבלים ואמר הטרד עם הסיפוק
 טוב לאדם מן הרוב עם הפיזור והייאוש טוב מלשאל לבני
 אדם ואמר מי שירבה דברים יחטא ומי שיחשב יראת
 האתרונות ואמר ממכתח חלקי האדם חבר טוב ועל
 כן התחכם לאנשי היושר ותהיה מהם ורחק מאנשי יושר תיבדל
 מהם ואמר ההרחקה סימן המיאוס ורוב התנואות מן הכילות
 ואמר לרהתעול עלילות סיבת האיבה ולחמוס העניים הכלית
 הרשע ואמר סבל התלצה ירך קושי הלב ואמר אפשר שיהיה
 המתינות הפסד ואפשר שיהיה ההפסד מתינות ואפשר
 שתהיה הרפואה חולי והחולי רפואה ואמר אל תהיה כחוטב
 באפילה ומקצץ מה שיביא השעף ואמר כפירת הטובה נבלות
 וחברת הכסיל גריעות ואמר מהר לקחת הטובה המזומנת בטרם
 שתאבד ותשוב דאגה ואמר ממבחר טובות הזריזות ההשתדלות
 ואמר כל המחול הוא אדון וכל השואל ילמד וכל המרחיבן יוסף
 דעת ואמר מן ההפסד איבוד הצירה ואמר פגוש אנשי השכל
 שמחת הלבנות ואמר כשתעשה עבירה מהר למחותה בתשובה
 ואל תאחר מעשה היום למחר ואמר דבר טוב לכל אדם ועשהו
 ואמר מן הנדיבות שמירת האחוה והידידות ואמר מי שיחשוב עליך
 טובה הצדק מחשבתו והכיר טוב למי שיכירה לך אם יהיה נכבד
 או נקלה ואמר מן ההצלחה שלא יעבור אדם מקו היושר ואמר
 אחרית הכוב חרפה ואחרית הצדק שלום ואמר הגר מי שאין לו קרוב
 ומבחר המדות הנדיבות

מבחר
מבחר

מבחר
מבחר

מגמלי סולן

פרק ששה עשר

סילן

כעוסקים
כחמדים
שפט

אמר בעט העט קטן בכמותו
 גדול על כל גדול באכותו הוא
 אשר לא באה אלינו חכמה כי אם בעבורו ואמר הכתיבה בכח
 האדם אך לא יצא לידי מעשה אלא בעט אנשי החכמה ואמר
 ענייני שני עולמות תחת שני דברים והם החרב והעט והחרב
 חרות העט ואמר לא יוכל לכבוש החב מי שלא יוכל לכבוש
 נפשו והיא אחת ואמר כרצונך שתתקיים אהבתך בלב אדם
 הטיב אליו ואמר החרדה על התלצה יורו מגיעות מן
 הסבל והאניחוס ואמר יאור אל השו להרחיל בתיקון נפש
 קודם

מבחר
מבחר

פרק שמינה עשר

זכרון החכמים

איש דואג מרביר מחשבות * אמר לו עזוב המחשבות כי הם גורמים איבוד הדיעות * ושאלו לאיסיכים מדוע יזכרו הנבלים רע בבני אדם * אמר בדי שיתעסקו שומעיהם כמה שיוחסו לבני אדם מן המדות הרעות ולא יזכרו טובים * ואמרו אל קרסטיגוס כשהיה צובע שערו ושאלוהו עלזה ואמר איני הוצר שיבקשו ממני טעם זקנים ושאלו לסילון אנה דבר קשרה לבני אדם אמר להכיר מוס נפשו ולהחריש מדבר כמה שאין ראוי לו * ושאלו דואסקריטוס ומה יתרון דעתך על דעתך זולתך אמר כי דעתי דעתי מעוטה * וחרף איש לאגיש אמר לו איני הוצר להכנס במלחמה אשר הנוצח בה נצח * ואמר מי שיתבייש מבני אדם ולא יתבייש מנפשו אין לנפשו ערך בעיניו ושמע איש לניסאפסין החכם תפלה לאל לשומרו מאוהביו * אמר לו מדוע תפלה לאל לשומריך מאוהבך * אמר כי אני יכול להשמר מאוהביו ולא אוכל להשמר מאוהביו * ואמר חכם לתלמידיו מי שלא יביא נפשו כשערכת התלמוד ישוהו במרוצת מעשי הישר * ושאלו נטפורהש מה היה הדבר אשר הרבה שונאוך אמר כי לא ישרה בעיני חברתם * אמרו וכדוע לא ישרו בעיניך אמר מפני שניסיתי אותם * ואמרו אל גרוסיס החכם מה אתה סובל גדופור בני אדם * אמר כי אנחנו שויים בטומים ואני בעיניהם כאשר הם בעיני * ואמרו לחכם מדוע לא תאהב חברת בני אדם אמר כי לא ישרה בעיני חברתם ועל כן ארחק מהם * ואמרו לאריסטידס מדוע ירבה פלוני להתחבר למלך * אמר כי דאנתו ותאותו להרבות אשמים * ואמרו לו מה התכלית אשר תשים אליו כוונתך אמר להשמר מן הכסילים * ואמרו לפיתאגורס מה סגר הוא פלוני כובש נפשו אמר על כן לא ימיתהו יצרו * ואמרו לאסקלביוס כי פלוני יש לרווח נדיבה ונפש יקרה * אמר אם כן לא יסתפק בזולת רצון הבווא * ואמרו לפופיריון כי פלוני הוא משכיל אמר די לנו במעט שכלו * ושאלו לחכם מה לו לפלוני כי רחק פעליך אמר ישנו בעיני הרחקתו וקרבתו * אמרו לו הוא שוטם אותך להזיק לך * אמר מי שיחשב כי יוכל להזיקני יועיל לנפשו אם יוכל * ושאלו לחכם אתר מה המוסר * אמר לבל תעשהו דבר בסתר אשר תתבייש מפני בגלוי * ושאלו לחכם אתר על עניינו * אמר אין לי חשק בסכלות ולא אמאס החכמה ולא אתבייש מלמוד * ושאלו לאברוניקים מהו תענוג הנפש אמר להשקיף על החיים התמידים אשר ינחו אליהם הנפשות וירוחו בס הלככות * וההגעה לאמיתות העולמות במצפוני הלככות ולהכיס בעיני המחשבות אל המדות הסתומות * ואמרו לארנאניס איזה חכמה ראויה ללמוד לנערים * אמר החכמה אשר כשזקיניו לא טוב להם שלא ידעו אותם * ואמר פתיאגורס לתלמידיו אין ראוי לאחד מכם

לימוכוס

קרסטיוגוס

מולן

דואסקריטוס

ניטאפס

נטפורהש

גרוסיס

אריסטידס

פיתאגורס

אסקלביוס

פופיריון

אברוניקים

ארנאניס

פיתאגורס

מכם

כ"א

מכם לערוך ענייני החכמה לפני העצל • וכתב מלך אחד אל אחד מן החכמים שיכתוב לו דברים מועילים ללו ויקצר בהם • כתב אליו טוב שבעניינים עזובת המותרות ומיעוט המא הדיבור • ורגילות היושר • ועיקר הסחיה תיקון המזון והסדר • כי השחתת הסדר מפתח העניינות ומהעצלה והמתנות תילוד המיתה • והצריך יותר מהאנשים אל העושר מי שלא יתקנהו כי אם העושר ובעצת הצלחת העם ורצון בני אדם הכלית בלי מושגת • ואל ירע בעיניך שנאת מי שרצונו משקר • וכת איש אחד אל אחד מן החכמים אשר היה צועק חסס אליו משיבוש העניינים עליו וכתב אליו דע כי לא תשיג מה שתאהב עד שתסכול דברים רבים מאשר תשנא • ולא תנצל ממה שיכבד עליך עד אשר תרחק ממה שתאהב ושלוש • וכתב חכם אחד לאחר כבר הזהיך הקורא והתרה כך החובע ואחרית התקוה • ואין אדם גדול התלאה יותר ממי שהתרושל באם וחטיאתו אל התקוה • וכתב חכם לאחר דע כי האל סיבב העולם בתאורח ומלא אותם בפגעים • והצמד המתורות שבה חיסר והמסור שבהם במאורעות

פה רני

עשרים
פסוקים

פרק עשרים

אמר

מחד גיס הפילוסוף המלמד
בשם האל אדון החכמו ותכונת

הטובות • והרחמים ותכלית החסד והשלום האחד ככל מקום אשר הוסיף ככל רגע חסדו ושם התורה עילת התוסף מכרכותיו ומתנותיו והכפרה מאירת מוכתו אני מהאר רגים מבחר מה שהטיב הציבי בעניינותיו עם אשר הצליחני בעבודת המלך ולהתקרב לחברתו והחלק הגדול אשר חלק לי האל • והמעלה הנכבדת אשר הרימני אליה ואשר סייעני לאהבת המוסר • ולקנותו וזאתה המדע ולהאמין בו ולהמשך בידידות וכאהבה לבעלי החכמה ולכבד נושאת ומוריה • ובעבור היות מבחר הדברים אצל מלכים ועמי הארץ מעלת המוסר והמדע • והיה כל מה שזולתם מסגולת העולם וטובותיו מזומנות לאיבוד • מעינות לכליון • והיה רב המדע ומצפונו הוא אשר יאריך בו תענוג בעליו • ותרבה בו שטחתו לא יכלה על אורך שישתמשו ולא יאבד טרוב ההוצאה מצפונו והיא מאהבת החכמה • ולימוד המוסר ושמיירת הדת והמעלה אשר אני בה • והיא מחברת החכם על חכמתו להתנרב בת למי שראוי לה והורני על זה כי קבצתי בספר הזה דבר חכמה קבלתי אותם מאנשים מורי הדת ונושאי מוסר ועזר על בחינת המחשבת ויישוב הדיעות ומהירתי לכתוב אותו לפחד מן הזקנה או מן השכחה • וקייתי בו קנות שבר טוב לנפשי ואחרי מותי אבל מה שיש בחיים קנות היתרון ושם הטוב ומי שיש במות הוא כרה שיגיע לנפשי מברכת המתפללים עלי והיה בעיני אשמה והונאה עצומה לאבד זה העניין • ולהתרושל בו • אולם האשמה תהיה אילו עשיתה לכבוד נפשי • ואולם ההונאה כעבור כת מכני אדם בהתרושל ממר שאני חיוב להם מן התקון והיושר ולעזוב התאוה להם כמה שאני מתאוה לנפשי ומה שאהבתי מהגיע תועלת בו אל מי שיקראו מן החסידים ועמי הארץ • או מלך או ההמון וחשב בהוצאתי כזה אצל מי שיגיע כתבי אליהם להתנצל התנצלות מכוארת •

אמר מהארונים שני דברים יתקן באדם את עולמו. מוסר יתקן בו נפשו והשתדלות יטיב בו חיותו. ושני דברים צריך אליהם האדם לבית מועדו. דעת שידע בו חלקו. ונפש דומימה להכניע בה יצרו. ואמר הראוי מכל הדברים אל הדעת יתרון מיישור יאסף לו טובו העולם הזה והעולם הבא ואמר מי שיתקן כל הנעמיות קנה תורה לרוב. ואמר ראוי להודות למי שהרב לבו ויבריה רצונו אפו. ואמ' כנף יצרך ואפי' כמה שיאבד כמהרה ואמ' השתיקה במקומה עד איבוד החפץ וטוב מהדיבור בלא עתו עם השגת החפץ ואמ' דין לך מדעתך מה שיבור לך דרך היושר מן הכסילות. ואמר אין טובה מביאה על בעלה דאנה יותר מטובה הגמולה למי שאין לו יחס ולא מוסר ואמר הראוי מן העניינים להקיר ולכבד חכמה אשר יאסף בה העולם הזה וחלק העולם הבא ואמר טוב מן הצפונים ומן המסתומנים עושר אשר הושם לדעת שמירה לנפשו וקנה למתנתו שם טוב ואמר לא ישובח הדעתך מן המלך והממלכה כי אם מה שהקנהו לשון הצדק ושם הטוב ואמר מי שהתנדב אליך באהבתו כבר השווה אותך לנפשו. ואמר ברעת הזך כיור האדם יושרו ובהכירו אותו יזכה להשיג חלקו ובעבור כי לא תוכל עין האדם לקבל אור השמש כן לא ישג המספר בספור בעל המוסר הנבון ואמר העושר רוממות הנפש וכבדש התאוה ומבחר המלכים. מי שידון עמו מנפשו ויתקן אות כמה שיש בו תיקון נפשו ולא יפליג כמה שיכבד עליהם עד אשר יבאם להתנחל כי המליכה ולא לעניין שיתרשל בו ואמר מי שיראו השרים מן האימה הוא טוב לסתום תאות האנשים הרעים והגאים. ואמר הראוי סכני אדם למלך ולעמוד במלכות ימים המתקרב לעמו והמייגע עצמו בעבור. וכאשר יגלה הכיאר הספיק' כן העיצ' תגלה השיבוש ותסיר ואמ' מי שהוא נאמן לאוהביו תיקון דרכו. ומי שיהלך אמריו ראוי לכל בני אדם לאוהבו. ואמ' מיטב חסדך מה שתקדי' בלא שאלה. ואמר מיטב מה שיש בעולם מקנייני השמחה אהבת אנשי דין ומוסר. ואמ' מי שהיחה אהבתו בכבוד תעמוד גדולתו על בני אדם להתקיים שמחתו מי שלא ישתחפו עמו. ואמר איבוד תועלת הזריות טוב מהתרשלות מה שיהיה בו ריוח ותועלת. ואמר לא יחייב המשכיל אמונת האהבה לאנשי האמונה. ולא יזכה האדם לעולם הבא אלא במעשים טובים ואמר רסן השכל הניסיון עם טוב הדיעוד וטוב המוסר ומעלה נאמנה ואמר מאותות האמת אמונת העיצה ואמר כמוי הנבלה להאמין אדם בעצתו ולעזוב אנשי עצתו. ואמר השלים החסד מי שיתחסד לבלתי קנות תועלו' ולבלתי הרחק ממנו הנזק. ואמ' מבני אדם להיו' משוכח מי שגדלה תשוקתו בקנות החסד והאמונה ואמ' אין אדם רחוק מלקנ' הטוב כמי שלא ידע טעם האמונה ויסתיר מעלתה ואמר שים כוונתך לרום מי שנתן לך באהבתו יתרון על קרוביך. והסתכל באוייביך בעין שנאה ואיבה. ואמ' תקן חסרון נפש בשכל ושי' מוסרך כמו מראה אשר תשיג בה צור' ענייניך ואמר בקש תחבולות להשלים עם אויביך. ואעפ' שתהיה בוטח ככתך ונכורתך ואמר מיטב השמירה החזקה התרשלות. ואמר תחבולות המוסר שמיר' האר' גפשו והעברת יצרו ותאותו. ופרי המוסר מה שיקנה מה הטוב. ויתרון האהבה ואמר לא היתה דבר מיכולתו מי שידמץ עצמו במהייתו לסכנות. ואמר כאשר פגע הנבורה הוא חסרון החקירה כן פגע החכמה חסרון הענה וה' וסרי' ואמ'

בקשת

בקשת מה שלא יושג יגיעה ועמל וכן תיקון הכסיל חולשת השכל והמוסר
 ואמר מי שיקווה להראות נדיבותך כשאלותיו שים היאוש והמניעוץ פרי
 יגיעתו ואמר ראוי הוא ממך לחיבתך מי שיעזב אותך במעלתך ומי שיתקרב
 אליך בקרבת החכמה תן לו חלק מן התועלת ואמר כאשר המוסר והחכמה
 ההצלחה הגלויה כן המחילה הענוה כלל הישר להשיג חום המעלה
 ואמר המצליח מי שמכניע בסכל תאותו ויתקן בזריותו מחיבתו ואמ' מי שירעו
 מחשבותיו ויחסר בטחנו כאל תשחת מחייתו ויגדל תלאתו ואמר כאשר
 תיקון הנר יוסף באורו כן המוסר וסיר הדאגה מבעליה ואמר אין דבר מועיל
 בקיום הטובה כמו שמירתה ולהרחיק בה הנאוה ואמר השלם מבני אדם
 בשכלו הוא הגובר מהם על יצרו והמכניע תאותו ואמר טוב היחס עוזה
 על המוסר ובשמירת הכרית תגדל האהבה המעוטה ואמר הנקי מבני אדם
 מתלאת המומים הוא הרחוק מרוע מצפוני הלבבות ואמר ראוי הוא לשם
 הכילות וההנאה מי שיחביר למיעוט התורה על הטובה בפירתה ושלא יגמול
 עליה ואמר מי שידבק בצדק בכל בקשותיו הוא ראוי לכבוש כל אויביו

פרק אחד ועשרים

אכילה ומוסר
פ"כ ע"דים

הזכירו לפני שלמה בן דוד המלך

ע"ה כי יש במקום באי הים שדים
 מחוכמים ורצה לשמוע דבריהם וצוה על הרוח ונשאתהו בכנפיהו ותוריהו
 במקום ההוא ויתקצו אליו כל השידים וישל בהם לזכור כל אחד מה שידע
 מן החכמה והיה מספר המתקצים אלו מאה ועשר יועז האחד ויאמר חיהושי
 הימים יראוך מה שלא עבר על לבך אמר השני מי שישכחותו קרוביו יזמן
 לו הכוואה הרחוקים אמר ג' לכל אדם כנפשו עסק אילו ישכיל אמר ד' לא
 תבוקש חכמה כי אם לדע אשר לא יסכל האדם אמר ה' כשידבר לך לאחוך
 הזמן אליו אמר ו' המגור לא ירחק עד שנגזר אמר ז' כשיבקש שאלה בקש
 אותה במוסר כי אין לך כי אם חלקך אמר ח' כי אם עוזב שאלית החכם יטבע
 בים הסבלות אמר ט' דע כי מה שיש בידך אינו שלך וכבר היה לזולתך וכא
 לידך אמר י' מי שישם דאגתו אחת יסורו שאר דאגותיו אמר י"א אפשר
 לנסוע שלא יגיע למחוז חפצו אמר יב' אין אחר ההליכה אלא החזירה
 אמר יג' בתכלית המרוצה יודע חוסם המגיע אל התכונה אמר יד'
 סבחר הצידה אשר תצטייד בה ליום מועדך אמר טו' לא יצליח במעמד
 הדין אלא מי שהשיג החפש אמר יז' למות תוצאות אמר יח' הגמלי
 יציל נפשו ונקיבתו אמר יט' המעט מן הרע מהרה יגדל אמר יט'
 מה סאד מסובך משב החלוש בנה האריה הרעב אמר כ' אחרונות
 התלאות משוכחות אמר כ"א לא נשיג התמונות בתאוה אמר כב' באורח
 ישבח או יחרף ועל כן שמרהו אמר כג' סחרף העני אשם אשם כח כשתכלה
 וזרת פניך לא נמצא מי שיחדשנה לך אמר כד' מי שירבה לחשוב יתכונן
 אמר כו' אינו מסך מי שיונה אותך אמר כז' אוהבך מי שיעזור אותך אמר
 כח' כעת הצורך תכיר חכרך אמר כט' עדים לך ואינם סדרים אמר ל'
 אין המשכיל סתורשל בעונו אמר לא' מי שהפקיד אצל סכל סודו אכדו ואמר

לכ' אין רפואה לשוטה כי אם לרחוק ממנו • אמר לנ' אין לך מה שקדמת •
 אמר לד' אל תחשב הממון כי אם פקדון בידך • אמר לה' אין על המתעצל
 אשם אמר לו' העיזה למי שיש בידו עשותה לו למי שיראינה • אמר לו' החסד
 אם תוסף בני גדל • אמר לה' הלב יראה מה שלא יראה העין • אמר למ'
 העושר צינה וסוחרה • אמר מ' העושר יסתיר כל מוס' • אמר מ' א'
 העושר יגלה הטובה • אמר מ' מי שילוח החסד בכמוהו לא יאבד •
 אמר מ' מי שיכתיב כזולתי נאמן לא יאשים כ' א נפשו • אמר מ' שתיק
 או דבר בחכמה • אמר מ' קח מה שניתן לך מן השלוח בתורה •
 אמר מ' לא תכניס עצמך כזולתי עירך • אמר מ' איבת המשכיל טוב מאהבת
 הכסיל • אמר מה' היות איבת המשכיל פחות מהיות אהבת הכסיל •
 אמר מ' כל המתקרב לרוע לא ימלט ממנו • אמר נ' תחילת החכמה שתיתקן
 והשנית האזנה והשלישית השמירה והרביעית העשייה • אמר נא' מניעתך
 השאלה לשואל טוב משכתיחו תוחלת ממושכה • אמר נכ' אין חכם מי
 שידע הטוב מן הרע אלא מי שיכחז הטוב משני דברים רעים • אמר ננ' יועץ
 המדע הענוה • אמר נד' יועץ המדע המתינות • אמר נה' דברי השחוק יחליאו
 הלב ויעוררו האיבה • אמר נו' השמר מעשות מה שתתנצל ממנו •
 אמר נז' הענוה תיודע בשעת הכעס • אמר נח' המיאוס בעולם נוח הלב •
 אמר נט' אהבתך הדבר יעורר עיניך ויסתום אזניך • אמר ס' אל תבקש עזר
 מכזבו כי יקריב לך הרחוק • אמר ס' אל נשים מליץ לאדם מי שיש לו
 צורך אילו כי בקשתו תהיה לנפשו • אמר ס' אל תבקש עיזה לשוטה כי
 ייגע את נפשך ואל ישוג צונך • אמר ס' רוב הבנים רקב הממון • אמר
 סד' הכלית הרעב רוב הבנים וחסרון הממון • אמר ס' יקר המשכיל שלא
 יצטרך לבני אדם • אמר ס' המסתפק ישבע והבועז יכשל • אמר סז' מבקש
 דבר בלי דעת לא ישגנו • אמר סח' מי שיוקיר פניו מן השאלה ישמור לחותו
 אמר סט' כמעט שתהיה השאלה ענייות • אמר הע' השאלה המת הגדול •
 אמר ע' א' איבוד השאלה טוב מלבקשנה למי שאינו ראוי • אמר עב' מהוברת
 קרבת הקרוב להציע לו טובותיך ולהעביר ממנו רעתך • אמר עד' אין טוב
 בצירה כשלא תספיק • אמר עה' ההיזק מופקד על הדיבור • אמר עו' הכורה
 מן הדבר בו יפול • אמר עז' הסרמה כדבר יורע בו • אמר עח' כל המדבר
 בבני אדם בני אדם ידברו בו • אמר עט' המזרח בני אדם כמה שיש במ
 יחרפוהו כמה שאין בו • אמר פ' ההתהפכות בבני אדם טבעיית • אמר פ' א' מי
 שחייה בעמו יגיע נפשו • אמר פב' הזר מן הנאמן ואל תאמין בעל
 הזנאה • אמר פג' אל תבטיח במי שישחק בפניך • אמר פד' המתעסק כסדר
 בעושהו וביטו ויטב באחריתו • אמר פה' מי שלא ישוג חפצו מן הקרוב
 יבקש לרחוק אמר פו' בעת הערבות יורע בעל המרוצה • אמר פז' המצליח
 מהר מי שיוציא לתכונה • אמר פט' נגלה השחרר לבעל העינים • אמר צ'
 כל קנאת גבר הוא סיבה • אמר צ' א' אין רצונו להחיותך מי שחקר יבך
 אל האריה • אמר צ' ב' אין מהללה אלא למי שיש לו יכולת • אמר צ' ג' יש
 מקבל שבח בלי גיעה • אמר צד' טעות הנכבד גדולה כפי מעלתו • אמר צה'
 הזויות לבעל המחשבה • אמר צז' לא ידאג מן הגידוף מי שתקל בעיניו נפשו

אמר

אמר צה בני אדם ברשותך בעוד שיקוק * אמר צט המשכיל מי שיסתכל
 בחבירו כמו בנפשו * אמר ק מעשיך גורמים לך שכח או גידופה * אמר
 ק א אין לך מהניך אלא מה שתוציא כהיך * אמר קב הצירה היא המיניקת *
 המדינה היא היולדת * אמר קג אין חסר אלא המכיר * אמר קד הזאב
 לא יהיה נאמן אמר קה ייקר בעיניך מי שלא יצטרך לך * אמר קו במה ייחס
 אשר מכשילו העניית * אמר קז העושר יחס למי שאין לו יחס * אמר קח
 ירך ממך ואם היא גזורה יאמר קט מומך נסתר במה שיעורך מזלך * אמר קי
 לא ידאג הנאמן מן המכוב * וכאשר השלימו דבריהם כתב שלמה בן דוד עה
 הבטתם ושב למקומי *

השער השלישי

כמיתת אלכסנדר המקדוני
 כעל הקרנים * וענין
 הספרו מאמו ומקוץ
 הפלוסופים וכתיב התנחומין אשר נשתלחו לאמו ותשובתה עליהם דברים
 יפים לא יערכם כתם וחכובי
 ולו יב פרקים

פרק ראשון

ככתב קממוסין
 פלג אלכסנדר
 נלמן

באשר הגיע אלכסנדר לשערי
 סות * והיה הליון משתיית סם
 המות אשר הושקה וכתב לאמו
 כתב אחד * והזהירה בו לכל תחרד עליו ויצויה להתנחם * וזה פתשנן הכתב *
 אולם אחרי שבה האל התרוסמי בנפשך אמי מהדמות לנשים בחלש שכלך
 ורוך לבן * כאשר התרוסם בנך מהדמות לאישן העולם בענייניהם * ודעי כי
 המוות לא חדרתי עליו ולא בהכילני בעבור כי ידעתי כי בטרם בואו ועל כן אל
 יחיריך היגון בעבור כי ידעתי כי אני מן המתים * ודעי כי כתבתי כתוב זה
 ואני חושב כי תתנחמי בו * ועל כן אל הכיזי מחשבותי כי ידעתי כי מה שאני
 הולך אל טוב ממה שאני בו ויתר טהור * ועל כן שמחתי בהליכתי והתעדי
 ללכת אחרי * ודעי כי אבד זכרי ממה שהיו זוכרים אותי מתוקף המלכות וישל
 העיצה יועל כן חתי זכרי האובד כמה שיראה לבני אדם משכלך וזכרך ובמה
 שידעי כי יהיה לך כבוד ואל תשיאך אהבתי לעשות אלא מה שאוהב כי האות
 שלאהבת האוהב בעשותו רצון אוהבו וברחקו מה שימאס * ודעי אמי כי בני
 אדם יתבוננו בך זאת המד וישיתו לבם שתחתמי עלי * ומה שיראה מהרדהך
 וסכלך ומה ידעו עשותך מצו או עוברך על דתי ישימי לבך אמי לכל הנבראי
 ודעי כי הם תחת ההווה וההפסד ויש להם תהילה וסוף * ואדם אחרי המצא
 חולף ואובד * וליסרו אשר היה ממנו שב * והחונה אם יארכו ימי חנותו יסע *
 והמלך אם תארך מלכותו ירל * והתבונני אמי בהולפים מהגיבורי ואנשי השם
 והאיתנים מוסדי ארץ כמה אומות אבדו * וכמה בניינים בצורים נפלו * וכמה
 משכנות מבטחים חרבו * וכמה מבצרים בצורים נלכדו * ודעי אמי כי בנך לא
 רצה במדות צעירי המלכים * וכן אל תדיני בנפשך במדות החלשות מאימור
 המלכים והתנשאי בנפשך ממה שהתנשא בנך כנפשו * ויהא גדול אצלך כפי
 גדול שברך * כי הזריו בשיהיה סכלו בתלאותו כפי גדולתו בנפשו * ודעי אמי

כי

כי כל מה שברא האל יתברך הוא בתחלתו נקל וכל אשר ילך יוסף לבר מן
 התלואה כיתהיה גדולה כראשיתה ויתלך הלוך וחסור ודין לך בזה המנהג
 וציו אמי בתקון המדינה גדולה ונאה כשיגיעך מיתת אלכסנדר והכיני בה
 כל מאכל אשר יאכל וכל משקה אשר ישתי והצעקי אליה האנשי מארץ
 לוקיאה וארץ פיאה ומקדו ניאיה ואוסיאיה ליום מועד אל מאכל מזומן ומשתה
 מזומן אשר הפלגתה תיקונו בעשיתיו וייטב בעין רואיו ומשתך לפי אוכליו
 ויערך לחיך שותיו וכשתזמיני הכל תגשי אל העם ותצויו לבא אל המאכל
 והמשקה אשר זימתני ולא יתאחר אדם לשלחן המלכה אשר זמנת לכבדים
 ביום כך וכך אחרי כן תעבירי קול בכל יבא לסעוד המלכה איש אשר מצאתהו
 תלאה כרי שיהא אבל אליכסנדר משתנה מאבל ההמון וכאשר הגיעה לה
 מיתת אלכסנדר צותה לבנות המדינו והכינה את אשר הכינה ממאכל וממשתה
 כפי יכולתה ואחר כך צוותה לכל יכנס אדם שמצאתהו תלאה ותראה כי
 לא בא אדם אל שלחנה ותשאל מדוע לא באו הקרואים הסרו אימיתינו מעליה
 במיתת אלכסנדר אמרו לה הלא ציותה לכל יבוא אדם אשר מצאתהו תלאה
 ואין אדם ניצל מהתלאה או מדאגה ותאמר הוי אלכסנדר מה נמרצו ענייניך
 ומה נמשלה ראשיתך לאחריתך רצית לנחמיני בעודך בנחום שלם

פרק שני

כתב אלכסנדר לאמו וכה אמר בתחילה בשם
 האל הרחמן המרחם מן המתחבר לבעלי היים
 מעט מזער ומתחבר לשוכני קבר לאין תכלית אל אמו אשר לא האריכונימי
 חברתה בנוה החכמה והקורבה והיא הולכת אחריו למחר לבית הוועד שלום
 עליך מן הנפרד הנוסע מאתך שמעי כתמי והתבונני מה שיש בו והחזיקי
 בחבל הניחומים והסכל וזה הנשוא מהדמות לנשים בחולשתן וחרדתן על
 התלאות כאשר בנך מתנשא מהדמות לבני אדם במידותיהן ורוב ענייניהם
 וכאשר לא רצית לו בזולת מה שיש בידך מן המדות הטובות והמוסרואמי שימי
 לבך המצאת בעולם אשר מלכותו קיימת ועינינו קיים הלא תראי האילנות
 אשר יציאו ויפריחו וענפיהם רעננים ועליה לא יבולו ונשאן פריים ולא יאריכו
 ימים עד שישברו ענפיהם ויבולו עליהם ופריים הלא תראי הצמח בבקר יצוץ
 ולערב ימולל ויבש הלא תראי הלבנה מאירה כליל תמה הוא ליל ארבעה
 עשר אשר תחשך ותלקה ותדעך אמי הלא תראי הככבים המזוהרים אין
 יכסה אותם קדרות הלא תראי שלהבת אש הבוערת אין תכבה מהרה
 אמי התבונני באלה הברואי האומללים בעולם הזה אשר נמלאו מהם האפסים
 המחשבות והלבבו וכל זה דבר נמצא ודבר אובד והכל מזומן לאברון אמי
 הראי ניתן אשר לא ירצה מתנתו ומלוה אשר לא ירצה להפרע ומפקד אשר
 לא יבקש פקדונו אמי איש נכרא צריך לבכות צריכים השמים לבכות על
 כוכביהם והימים על דגיהם והאוויר על עופותיו והארץ על צמחיה וכל יש
 בה וכשיבכה אדם על נפשו שימות בכל רגע ויחסר בכל הרף עין אבל
 צריך שיכבה הבוכה לחסרון כמה שחסר קודם שיפסד ממנו וימצאהו מה
 שלא היה חושב ויעורר לו הרבר ההוא הכבי והיגון אמי דעי כי הייתי יודע
 ביאת המות ועתה התאפקי לסבל בעדי מן הכבי עלי כי המקום אשר

גרת עכומין
 אלכסנדר
 לכת

הולך ליו טוב מן המקור אשר אני עומד בו ויותר זך ונקי מן דאגות ומן הליעות
 ורהוק מן הפחד והתעתי לבא אחרי כי זכרון בני אדם שיהיו זוכרי אותי וכבודם
 למעלתי ומלכותי כבר נפסק ונשאר להם זכרון מר שיראו מטוב שכלך
 והתאפקות לךך ונועם תנחומיך ולשמע אל החבמים שיצו אותך מטוב
 הנהמה והסבל ומה הבטיח הכורא על זה מטוב הגמול והשכר בירך מדרשו
 וינה משכונתיו ושלום

אברהם תפוסה
 אלכסנדר
 מאחו והוא
 הספר נלה

פרק שלישי

אברהם אם אלכסנדר באגות תשובה
 הגורדין כמית' נוהג ברצון מנהיג

ס' אלכסנדר

ומשפט המלך הולך על כל חי כאשר יוליכהו השופט בו והחיים אם יארבו
 הקץ יבלם ואם קצרו החבלה תמעיטם והרוש העולם סופו לכלות וישונו
 להרבה ומלכותו לסור ומעמו להמיר וזכותו להיות עמור ושמחת לאכל וישונו
 ליגוז ונילו לראגה אתה בן אדם השוכן בעולם להעתיק ממנו שכנת בו
 ואתה המולך עליו להכרת מלכותך מלכת בן ואתה היושב בתוכו לנסוע ממנו
 שכנת בו ואתה הנוהג צבאותיו לאיש אחת ניהנת אותם הוי הוא אנה
 השרים ובעלי השם וצנה המלכים וצנה הראשנים חלפו האנשים והלמו
 קצתם אחרי קצתם מצליח ונקשה וטוב ורע ומה שהיה זך נמלט ומי שהיה
 עכור עבר וראיתו בני כי צדקתו וכי איך מפלט לסעיף רענן מהיותו יבש
 ואין מנוס לעלי האילן מהיותם נובלים ואין מנוס לבוכים המאירים מאופל
 ואין מנוס ללבנה מן הלכות ואין מנוס לאש מהיכבות ומי שיתן יקח ומי
 שילוח ירע ומי שיפקיד יקח פקדונו וילך ומי שהשאיל יקח מה
 שהשאיל והאחרון הולך אחר הראש והרוחף אחר המשיג זאת נחמתי ממך
 כני כי אני רודףך אחרך בקרוב וישליני באכלך בי אני הולבת אל המקום
 אשר הלכת ומגמת פני מגמת פניך ומנעני מהיות חרדה עליך ולבמת כי
 תקויתי שחרי וערכי לרגעים וכחוקי עין למצא מה שפצאך ואם יהיה חי
 בפר חי אני אהיה כופרך ואם לא יועיל זה יתן לי האל בערך השכל טוב
 ונתינתו מים השלימים ויחכירני עפרך

פרק רביעי

כאש מת אלכסנדר בארץ ככל נשאוהו
 בארץ הזהב אל אמו בארץ גוא אמן
 אלכסנדר היתה ובאשר הונח הארץ לפניה גלית פניו ותאמר תמהו למי
 שהגיע עד לשמים חכמתו ולאפסי הארץ ממלכתו ונתנלו יד המלכים
 לאימתו והנה היום ישן ולא יקיץ מחרישו ולא ידבר ונישא על ידי מי שלא
 דון משיגים לראותו מי זה יודיעה בעדי כי הוכיחני ונתנוכחתי ויסרני
 וניתחלתי וניחמני והתנחמתי והשילני ושלותי והזכירני
 וזכרתי והמניעני ונמנעתי ולמדני ולמדתי ולולי בן אנכי
 מפרת ללכת אחריו והולך בדרך אשר הלך בכיתי וזעקתי
 וערנתי ועל בן שלום עליך חי ומת כי מבחר החיים היתה ומיטב המתים
 אתה ותכנינה כל העיפרות סביבה מן הנשים ותאמר הסופדת הכיעני
 אלכסנדר

כתיבת אלכסנדר
 זכרתי אמו
 צרלתי אונת
 ויתר בערונות

אלכסנדר בנוחו * אמרה אחרת הנוד שפתינו בשותקו * אמרה אחרת מוכיח
 גרול היה אלכסנדר בהיותו חי אתמול והיום הוכיחני מאתמול * אמרה אחרת
 דני לנו יגון כי אתמול היתה ממשלתך מגעת לאפסי העולם והיום מצוהך
 אינה עשויה * אמרה אחרת

פרק חמישי

בנין אלכסנדר כשמת הוליכוהו בארון
 הזה על כתיפו נדיבו עם והשיר והסגני

בנין סילוני
 וסני הלווי
 לכי הלווי
 וקאדם

עד אשר הגיעו פה לאלכסנדר יאה * ושמו אותו לנגד עיני אנשי הממלכה

והפילוסופים למען ידברו עליו דברים ישארו לדור אחרון והיו מוסר ותוכחה
 אחרי כן חופפו עליו קרוביו והארון בתוכם * ויען ראש הקרואים ויאמר זה היו
 עצמו בו החרדות ונחשף בו מסתור המלכות וכא מן הרע מה שהיה פניה *
 ופנול מן הטוב מה שהיה בו * ועל כן כל הכוכה על מלך יבכה על זה *
 וכל התמיה החדוש יתמה על זה * ויבא לפני הפילוסופים ויאמר להם ידבר כל

אחד מה שינחם בו הנכבד * ויביח בודלת עם הארץ * ויען הר אשון ויאמר און
 לזה לזה הסכלות יבכה האדם היום ממה שהיה אתמול חושב לשחוק *
 והיה שחוק אתמול * ממה שהיה מתעתד לבכות היום * ויען אהר צדק זה
 קמות לבני אדם עריבות דעתן מהבין * וזה כמה קראם והזהירם לולי
 חרישות אזניהם * וזה גלויות הראיות להן לולא עורון עיניהם * וגמות

רעיוניהם אמר אהר אם תבכה למה שתראה מחידוש המות אינינו חדש *
 ואם תחרד מפני שבא למה שהייתי אוהב * אמר אהר הסכלה היות ונקבל
 התנצלותך * או חכם היית ונאשימך * הסכל היית ונפתית * ארוחכם היית
 ואבדה חכמתך * אמר אהר זה המות כשיבריך בקיני לא יכדבו ענני *
 ומעליו מעללים לא ישקרו ואבני אלגבאיש לא יחמיאו * והרואה לא יוסר *
 אמר אהר לא נשגבת מזה המות כי היית נשגב מכל היקף * מה מאד רעה

התשלחת ויתרוך בחסרונך ונבורחך אתמול על תכלית חולשך היום לפני
 המות * אמר אהר נעתקו העניינים מסך יפסקו תחבולותיך ושמו התלאות
 סגמתם עליך * נחלפו השמחות מסך התוכל להודיעני העו והגדולה אשר
 היית בה * או התשוב לגבורתך אחרי חולשתך או התשוב צור חרבות הימים
 בכוחך מה מאד רחוק אבל איך יתקן זה * אמר אהר אשר תמול חסרוך

היום ירחמוך * והיית נכבד והנך שפל * ועתה התוכל להרחיק קצת מה שבא
 עליך בקצת מה שהיה לך * אמר אהר באמת נפסקו כך הסיבות * ואינם
 מחברות לך * ומצאתך תלאה לא תוכל כפרה * ועתה היש תקות או יכולת
 שלא נתווכח כך ולא נמות * אמר אהר הי מי שגדלה מעלתו עד אשר
 אבד וקצר בחכמה עד שמת * בהמנעך לקנות לך המחיה הטובה בחייתך
 שלא יזיק לך המות כמותך * אמר אהר כי אנחנו מואסים מה שהיית מבזה

המלכים לנגד מלכותך בראותינו כי סרה מסך המלכות * ומי שהיה מסגני
 חומדך במה שעבר הוא החומר עליך כעתיד * ומי שהיה מרוסם מי שהיית בו
 הנה הוא היום מתרחק במה שאתה בו * על כן אין טוב בעולם הזה כשלא
 יתקן לעולם הבא * ואין טוב לעולם הבא שלא יתקן בעולם הזה * אמר אהר
 און ואכני עליך אלכסנדר איך נמשלה יציאתך אל העולם ליציאתך מן העולם

יציאת

שער שלישי פרק חמישי

יצאת אליו ערום ועירה וריקם מכל חפץ ויצאת ממנו שולל מכל טובה וריקם
מכל חפץ אמר אחר הגדר נא לי אם נתרשלו כך שומריך עד אשר נכבשת
או בגדו כך חיליך עד אשר נלכדת מה והואיך בא עליך המות בהיכליך בלא
חשנת וסאין הניע אליך בלא מצותיך אמר אחר הוי אשר היתה אימתו
נוראו ומעוננו נכבד יס מרוע לא עלתה המחך בקרבת אלך מות וואיך
לא נכבדת ותגרש הבוז ממך אמר אחר כי לאנשי העולם ניהומים
במיתת המלכים ודיי למלכים תוכחת כמיתת העם אמר אחר זאת הדרך
אין בריחה ממנה וזו הכוס אשר משתיתה אין מנוס וזמי שיחשב כי הוא
נמלט ישלח בחייו וזמי שיחשב כי הוא נקש בה יתודע וידה לאלדין
אמר אחר אל תכסח אדם בחייו כי הם שוא ואל ישא נפשו בכוח כי הוא
מת אמר אחר אל ובסת אדם בחיים ואל יתעסק אדם במיתת ההמון ואך
יבכה על דאגת הנכבאים אמר אחר די לנו דאיה בחורושים אשר יתחדשו
כבני אדם כי הזהב היה מצפון אלכסנדר ועתה נעשית אלכסנדר מצפון
זהב אמר אחר נסעו מאלכסנדר האותו אשר היו מונעים אותו מהביש
לקיצו ובא קיצו אשר הפריד בינו ובין המלכות אמר אחר בא שלטון
המותוסר שלטון החיים אמר אחר קדמה היה צור חרבו לא ישוב מפני
כל המצוי ונקמתו לא היה בוטח אדם מהם והיו מעלותיך בלי מושגות והיו
מתנתיך שמהות והיו מאורותיך בלי דועקים ואתה אבך שניך ומתנותיך
אין מקוה להם וזמעותיך מושגות לכל מבקשיהם וזמעותיך נרדף נרדף ואור
אמר אחר הנה שופען אינסומעלחך עלינה ועתה שבעיך נעדר ואור
מלכותך קרה אמר אחר בהיותו היה בו יכולת לשמוע ועתה אין
בו יכולת לדבר אמר אחר הביטו אל חלום ההולס אשר נסתר ואל
צל ענן בקר אשר נסע ונגלה אמר אחר הביטו אל זה והווסרו בו כי
אשר היה אטמול בשחק עתה הוא מתחת לארץ אמר אחר הנה
זה הגוף לפניך שאל על מה שלפניו ואל תשאל על מה שלאחריו אמר
אחר הוי אלכסנדר מה מאד היית צריך לזאת השתיקה וזאת הענוה בחייתך
אמר אחר זאת המלכות הגדולה והרחבה איך ימלוה ארבע אמות וזאת אמר
אחר המואס מבני אדם בזה הגוף הוא הרושק בזה הארון ואמר אחר ככה
היית מאונתו לקתרומס ולתגדל ולא ידע כי היא תכלית השפלות והעיקרית
אמר אחר נעשה דובר עלינו ומלויך בעדינו והוא שותק אמר אחר
כמה חרוץ יתאוה הנוע ולא ינוע אמר אחר כבר היינו מתרשלים
מכעשה אלכסנדר עד שהגיע לנו מה שמצאוהו אמר אחר לא הוכיחנו
אלכסנדר ולא יסגנו מפר נמרץ כמו מיתתו אמר אחר מרוע מה עשית
אטמול משובת כדו שיהא מה שעשית אטמול בשוכח וצדק אמר אחר
השבים הינס אלכסנדר והוא שותק אטמול מדבר נתן אחריו אשר היתה סו
מתועע אמר תישא אהה אשר היה נושא אמר אחר וישך אחריו אשר היה
עתיק אמר וסת אחת היית חייב אמר אחר אוסף האשדות הנז נאסח אמר
ונכוש המלכים הנז נכבש אמר אחר זה המתעסק אילו היה עסקו
לנפשו לא עליה וזמעותיך אמר אחר היה למד אמר אחר היה למד
זה

אמר אחר

אמר אחר

שער שלישי פרק חמישי

זה האיש מוכיח נמרץ ולא הוכיחנו בתוכיחה כמו שתיקתו עתה אמר אחר
 יש לתמוה מטי שלא היו משיגים אליו בני אדם אתמול היום שניו אותו כל
 אדם אמר אחר מדוע לא תניע אחד מאיברך ולא תסבול נחם מנתהחד
 והיית סובל מלכות העולם על גבך אבל מה לך לא תקוץ נפשך במקום צר
 והיית קץ במרחבי הארצות אמר אחר בכר נפלת ביד מי שילמדך מה שלא
 היית יודע אמר אחר אליקר בעיניכם מה שילמד בני אדם אלא מה שילמד
 מן הנכבד והנקלה במשכב העפר מפני שלא השווה בחיים ביניה במלכות
 בסכלו אמר אחר הנה זה מלך מן המלכים כיד המולך עליו ופחדר הארצו
 הנו נחרב ועל כן יוסרבו שיראהו ויחשיבו בעיניו מי שישמעהו אמר
 אחר הביטו אלמה שהיה אתמול שופט והיום נשפט אמר אחר המל הנאה
 מן הנכבד והנקלה במשכב העפר מפני שלא השווה בחיים ביניה במלכות
 וביכולת אמר אחר הכינו ליקר העולם מה מאד יוצא נבזה בעין המות ונאל
 מלך העולם מה פאר יוצא נבזה בעין המות וזהו סוף פרק חמישי

לסמוך כפי

דרינו טלפז

בעל הנושא

מקור פולחום

בעל אכרופ

טלפז

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

החמיה

פרק ששי

כחלקי ענין ונכחי ענין

אמרה רס"ז ב"ר דריוש אשתו זה המות מדה
 כנגד מדה לא עלה על לבי כי מי שהרג דריוש
 יומת ואמר בעל הוצאותיו היית מצוה אתנו לצפון ולטמון עתה ביד מי
 ספקיר מצפוניך והיית מצוה אותו להוציא המסוק בכל צרכיך ועתה בצרך
 מי תהיה הוצאתך אמר פק"ד שלחנרמי שהיית מתקן לו המאכל נעשה
 מאכל לעפר ודמי שהיית נוהג במיטב המאכלים הוא מזון לארץ אמר בעל
 אוצרותיו הנה בפתחות אוצרותי קמי יחז ותקחם ממני בטרם שאלקה על סדה
 שלא לקחתי ואתפיש במה שלא תפשת אמר משניהו כבר היית מסתור
 מן הנכבד והנקלה ואשיב בשערי ביתך מי שלא אתתן רשות לו לבוא ועתה
 באו עליך ממקום הכסתחה ונכנס עליך השורר ממקום נעלם אמר משע"נהו
 השני נפסק ממנו הכל המתנה והמניעות וסר ממני כבוד הציוני והמניעות
 להנני יושב אחרי עמדי ודומם אחרי רוב זכתי אמר שו"ע ונבא עליך בחרוך
 המות בלא דשות והגיע אליך במגרשיך ולא צווה לבא אמר ש"ר הטבחום
 מדוע חרבת נקסותיך הובאו בעריהן וחברות האצטן נשפלו עליך ואתה
 קצפך אשר היה נודע או צונך אשר היה נכר או מצוותך אשר היה נשמע
 והתקדש מושלך בין הכיבד ואבן דומם בין אוהביך קולך ומצוותך בלי
 נשמעת וניכר בלי מקובל אמר סוף רבאנו בעולם וישכנו אתו מחרשלים
 ונפרדו ממנו מוכיחים

פרק שביעי

נכר למו של הסרן

אחרי כן נשאו הארץ מכלב לאליסנדרטאה וזכאשר
 זכרנו אל העיר הודיעו למי שיש בהמן הפילוסופים
 והגידו לאמו ותצא לקראתו ובראותה אותו חבקהו ונפלה עליו ותאמ אך זה
 היום שנשחקו אותות הטובות מאלכסטר וקנה להשיג מלכותו מי שלא היה
 לו בהתקוה על כן מה גדלה התלאה ונעדרו בניחומים ותאמר הויחיי
 ויוסיפו לבכות הנשים וחכמה גם היא ותאמ יש לי עליך נוחמים כבוד וגדולה
 בשרחתי במיתחך טרם היתה וצויתני לקבל נוחמים טרם בוא עתם וזכר פני
 תאל צעקתי וסמנו אשאל נוחמים ואנחנו מהאל ואנו שוים אליו ולמחר
 אנריי כן נכנסה בחדרה

דברי יד
פירושים על
הפרק

פרק שמיני

ויעשו הפילוסופים לפני הארון והיו
 שבעה עשר פילוסופים ויען אהרן
 מהם היו הגבור הנצב מי המניעך להאמרת נבחרת כבדת העושר ועמספך
 עליך ואשמך דבקים כד' ואוי לפשד מכל צד בכואה בין המצרים צפי עליך
 גלי המות ולא תעזרתך קרבתיך ולא יכיווך פקידך ואחריו כן קס אחר ואמר
 כי אלכסנדר הוא היום שותק ולא ידבר ולא יכיר בין הטוב והרע ויקס אחר
 ויאמר זה אשר רבה זריזותו והגיע בנפשו אל המלכות ונחר בעולם הזה אל
 תבא והישארהות האמת הכבודות כאשר השיאו מי שהיה לפניך נשפך הדמים
 והיה לנפשו הנשים ונאל ועתה בין חביביו בתכריכו כרוך אפר אחר
 היום נעדרה מלכות אלכסנדר ודמתה לענן בקר אמר אחר מן העולם הזה
 החולף באנשי שויו בו התבוננו והמה לפי שיש בו סכל אמר אחר התוכחו
 באלה התוכחות והווסרו באלה המוסרות המדברות בלי לשון אשר יסירו בו
 אלכסנדר בר שיתו ובמותו ואמר אחר אזה שרטונך העצום ועוד העמוס
 ואיה חכמתך בפילוסופיאה ודעתך בהיגיון אכר הכל ושבו חזרתו סרטון
 ותשב הפילוסופיאה נעדרת ויען אחר ניאמר הימהלך המשוטט מה פאר
 כוונתו ואתו תיד עליו ענייך ופסקו ספך השמועות וישאו ממך ארמנים
 והשתוסס בך השמח בחברתך וכל הנאיך ידוך ספך ואמר אחר נפרד ממך
 מה שהיה אתמול בחבר ונרעד ממך מי שהיה אתמול מזוהר נדדו ממך
 הגבורים והיילוס ואשפוך האשמים חייך נסעת נוסע ופסקו סמך הסיבות
 ואין תקנה לתשובתך ונחלקו מסוגיך והתפקו איבך ועתה מתי תהיה
 שולל או עה סתו תהיה למלכותך גזלה אשר אחר מה מאז קמוב הידידה
 מן העלייה וההיסק מן התועלת והנגע מן הנגוע ומה לא בשאר עסק אחי
 הפרידה נפרד המעשה ונשאתה הראגה ואכחה תקנה נשאו הנתיבות
 אמר אחר מה קרוב החי סף הפותח והחבר מן השותק אולם הנשמות
 תלויות במעשים אם יהיו טובים יצליחו ואם יהיו רעים ינעו והגנות המה
 למובטים והתבוננות למתבוננים ומסור למתוסרים אמר אחרן שתקת
 אחי דיבורך ונהפך לאכזר אחי המלחך ועתה תשיקווך התכונל ואכזריותך
 תמה אמר אחר כל מלכות אונכית וכל כועס חולף וכל חונה נוסע אמר אחר
 אולם הנסיעה היא קרובה והתשובה רחוקה ואשרי מי שזכה ויתגבר ואוי
 למי נעבד אמר אחר הורקת מן הבנים והילודים ונפסקת מן הגדולים
 והתיילוס אמר אחר אם אתה שפל אחי הגדולה והגבורה ונחיד אחי
 רוב העוזים כמה פעמים נסגרו העינים לאים גבורתך ותרדו הלבבו והרעיוני
 מפתך אמר אחר התבררת מן העפיות אל הזכות ומן המוצר אל המרחב
 ומן הליעה אל הנחלה ועתה חייך תמיים ושלוותך קיימת ועל כן אשריך
 כמה שמצאת

פרק שמיני
הפרק
הפרק

י

פרק תשיעי

נשאוהו מן המקום ההוא אל חדר
 החרות וקמה עליו ואספה הארון
 ותקרו אל אנשי אלכסנדר וא תשבעם להוציא הארון
 ככבוד גדול כפי זמלתם והדרו גדול ותקס אליו אמו ותאמר אוי בני אשר

דברי יד
כנים כמרה
על הפרק

ונת שבתו לאל כמה שיבנהו האל בסבל ורומם שקלו בניחומים וזכרון
 נחמת ומקלת והוכחה נפשך להוב אמנותך ועל כך עפון לך האל
 שכר מרתו ויטכ לך נחומך אחריו וזכרון המצות
 ואמר אם לבסתר גמול לך האל טוב החכמה אשר השליל חוכת המלך כהאנתו
 עליו והתאבלותו להתנחם בעדו ושלוח אחריו וזכרון אחר
 ויאמר יש מי שהתנחם על נפשו ופרי בטנו בניחום המנחמים אשר מנחמת
 בניחום הבור ושלוח בדרעתו והתחמסת במסורת עד אשר נלא החכמי לפניך
 ברוב מוסר ושלמת סבלך אשר שניסרתם ענייניך ויצא בעבור כן טוב
 זכרך וספרו עליו המספרים נועם סברך וגודל מעלתך ועל כן יתחום לך האל
 במיטב השכר ויבחר לך סכר המצפון

ותאמר אם אליכסדרו אמרת טוב ואתה הראוי לו ועשירי הראוי במכמת
 ובמפעל ובמחשב ואתה המזומן לזאת והמסלף מקומה ולך החסד
 תהילה ותכלא וחולף ועתיד :

פרק אחד עשר

כת ארסטוטל אולם אחרי תהילת האל את אם
 כיכסדרום המלך העליון מן הידוע כי דין האל
 הנהגה בכרתיאין ומשפטו העוז על צווליו העורר על כך כמו שבמלכותו זונה
 עוזה ומקום מצותו מה שלא סר יורד על המליכם העצומים והשיר והעבדים
 ועבדי העבדים ושאר בני אדם מגדול ועד קטן ועשיר ורש גזירה נגזרת
 ומצוה עשירה היתחד בו המלך המהולל להכניע ולהכריח ואחריו כל אדם
 ימשיך ככפל סגנו ולא ינוס ממנו נס אך אל מנוחתו עדין ולא יסע ממנו
 נסע כי אם אליו תשובתו החימצפה אליו והמת שמח בו והנשאר נקש
 זהחולף נמלט והמצליח מי שיוסר בזולתו והמאושמי שיכין צדיתו להליכיתו
 והמשובת המניע נפשו כמנוחת גוייתו את אם אלכסנדר התאפק בעבור
 בנך והשיבי הרברים אל המלך הגדול אשר נתנהו למלך וישרהו לחכמה
 ובחר לו העולם הבא לנחה ומלכותו למלכותו ויקר ליקר והוציאו מן העולם
 הזה נכבד ויכול ומלך נכבד ותקו ושוכי אל בורא הנפשות אשר אליו מנמת
 וברצונו נסוב והתנחמי כמי שניחם אותך בנפשו טרם כואו עתו ושימי
 בנפשך מן הסבל מה שהיה בו לך זכרון טוב עד סוף העולם ודעי כי התפתה
 מי שנפתה והאומלל מי שידאג ושלום :

לצד מקומי
 פרק 56
 ס 56 לכסדר

המש

פרק שנים עשר

אחרי אשר קראה אם אליסדרו אינרת
 אריסטוטלים כתבה אליו יקראתי אנתך
 אתה החכם אתה המורה אל הטוב והמישר וההצלחה בעולם הזה ולעולם
 הבא אל יסידך האל מהיות מורה אל הטוב שיצליח בו עושהו ומאשר
 אל היושר אשר יורד לאורה מישר דמסתעק בו להטיב לנפשו ולהחיותו
 ולשמחה אחר מותה הניחומים כפי התלאה באה כפתע והניחום קודם לה
 והשכר ירד פתאום והסבל לפניו מה גזולה התלאה והגדול ממנו הסבל
 ומה גזול השכר בא ירד כרדתו הניחום עד אשר עבר וחלף בלי חרדה ודאגה
 הצריקתו הדין בשלוהו ובהשקט ונשענתי אל הניחום ומה קרוב החי
 בך

ספר התפוח

אמר אברהם הלוי בר הסדאי

כאשר

עיוצתי בספה זה ובענייניו אשר חברתי חכמי
 הוונים וראיתי כי הוא פועל באמונתו
 ומחזיק דיו המרפוס ממני עמנו אשר הם
 מהגים בדברי האפיקורוסות הזמרים כי אין לאדם אהה פרודת הנוף שמש
 ואין האדם כי אם כמצאות הנוף ואחר גרועתו אין כל
 לדבריהם מענייניהם הרכה מוצאים בהדבקם יחד כם תועלת כמו שנמצא
 בסממני הרין שיכתבו כי בהדבקם יחד הסממנים יש בהם ממש ובעבורם
 השחתת מועיל לכתוב וכל אהה בפני עצמו אין בו תועלת וממנם סממני
 הצבע ובעניינים אחרים והם מחפשים ככל כולם לבטל האמונת וועל
 אלה אמר הכתוב והיו ראשו לכל בשפה ועל כן נעתק את הספר מלשון
 ערב ללשון הקודש

כאשר

נסתם דרך האמת מן החכמים ונעתם אורח מישור
 מן החכמים המשכילים המכונים אשר נקראו כל שונם
 לאפילו סופי אור ופירוש השם הזה אוהבי החכמה התאספו כולם בבית אחד
 והסכימה דעתם לבאר ולהכין הדרך הישרה אשר ירדו בה האדם ונתו בהם
 ולא מצאו בו אים דרך אהה שיהיה אדם ספקש גאל חבירו ארצא שה לבקש
 לעצמו והדרך המנונה והסבוע יברת ממנו וינחלו ויהיה על האמת ויקח
 הרין מעצמו וירא את כורא ויהיה בעת ההוא חכם גדול וידוע ולמנו בכל ומתע
 ושמנו אריסטוטלוס וכל חכמי זמננו שומעים חכמתו ומאמינים בתוכו ולומדים
 ממנו ובאשר הניע זמנו למות ויחלה את חוליו אשר ימות בו ויקבצו
 כל החכמים יחד וילכו לבקרו ולראות את חוליו וימצאוהו חולה וכידו חמות
 והיה מות בו והוא דל מעונם הצליין ובחבלי הסוות מתגולל ויכהילו
 בראותם אותו והקרבם אליו וימצאו פניו מצהילות והוא שש ושמה מאד
 נעשאל להם לשלום ויאמרו לו ארוננו ומורינו בתחולת האותינו אותך לא
 נותרה לנו נשמה ונכלנו כאשר חקרנו עליך הסדרה החקיקה ומחך תשש
 ובראותנו אותך שמה ומנוח ופניו מצהילות שבה רוחינו אל נגדך אחרי
 ציאתה מעונה ויצחק להם ויאמרו אל יעלה בלבכם כי שמחתה וחודתי
 בהנצלי מן הסדרה הגדול ידעתי כי מות אמות ואין כי להנצל כי גדל הכאב
 מאד ולולי זה התפוח אשר בידו שאהזק כטוב ריחו ואתרד בו תיטם
 מעט בכר עונתי אבל הנפש הבהמית שנשתחפו בה היא גמשת אחרי

ברס"ט

הרית

זכרון חכמים

ספר התפוח

הריח הטוב ואפי' עקר השמן מפי שאני בעולם התפוח והתמורה אשר
 היסודות הארבע שמים בהם כל שנברא החת השמים כל אחד עומדת כנגד
 חכרתה האחר לקר והשני חס' האחד יבש והשני רטוב ואין ככל עומדת
 הגוף שנברא באילו היסודות או להמשך בחיים רק מעט אבל בעת שהיה
 כל אחד מאלה שיה ולא יתגבר אחד על שנגדו יאריכו ימיו ויעשר ויהי ובעת
 דתגבר אחד מהם מעט על שנגדו יחלש והיה המנוחה והחוליה שיתגדל
 בו האדם ואם יהיה שם רופא והכס שיכיר החוליה ויבין היסוד הנחלש
 ויחזיקנו והחזק ויחלישנו ישוך הגוף לאיתנו וירפא מחוליו וכמה מהם
 לא ידעו ולא יבינו איזהו ויוסיפו בחוליה וירידו הגוף לאבדות ולמות אבל
 הנפש החכמית תאחזק הנפשות והיא השולטת בס' והמולדת עליהם
 ואיננה מוכרת מאובדע יסודות כי אם איסור אחד פשוט וזאת הנפש החכמה
 זואה העונית והמפלה בין טוב לרע והמכילה הקנינים שונים לבר אחד שם
 שונים בעצמם וזוהי העת כי שלשה השבוע נפרד והארכה זון וזאת הנפש
 היא המכרת את בוראה והמבינה עצמה והנפש הזאת נמצא באדם לבר ולא
 בשאר בני תמותה והנפש האחרת היא הנפיש הסזכרת והיא אשר תזכור
 לאדם את אשר ישפח והשלישית הנפש אשר תראה האדם לברו כל הנעלים
 ממנו באותו עת כגון שהיה פעיר אחת ויראה בעין לפי שהיא פעיר אחרת
 וזאת הנפש היא היראה את החלומות בעניינים רבים דומים לזכר העת
 והנפש הרביעית היא הנפש החושבת המלאכות כמו רוקס ואורז ודומים
 ולולא כי אין עתה עתה להאריך בעניינים ביארתי לכם כל אחד ואחד בפני
 עצמה ותועלתה והצריך לה ענהו אחד מן החכמים ושמו שמאס ואמר
 אזנינו ודומינו מאד הטב עמנו תמיד ודורינו חכמות רבות ועתה הגדל
 באמת סדך עמנו וחזק לבנינו כאשר חזקת את לבך כדי שלא נרא מיום המור
 ולא נכהל כאשר בני תמותה בעת פקודתם זוחלים ונבהלים ויראים כי לא
 ידעו כאשר ילכו ומה תהיה תקוותם ואז תעשה עמנו טובות שתיים אתה
 שתלמדנו כאשר תחזק לבנינו והשנית כאשר תסקים השמית לבנינו
 עלינו וזכינו על פירודך כי חברתך אנו עמידה שלום ומנוחה לעולם
 וענהו ארסנו טרול הנני סדריכם ומלפדכם כאשר תבינו ותדעו אמיתית
 דברי ואם הוא עלי לשרח והנני מריח בריח זה התפוח להשיב רוחי עלי
 ענה אלה לברכני ויעתו כי שכלי הרבה כי תבינו זה הענין כי לא דבר ריק
 חסד וחסד הוא מכם ויקומו לו כל תלמידיו וישקו את ראשו
אמר למה תחלה אני שואל שאלת אחת אתם מודים ומאמינים
 את המצוות שחכמת השליטת אה שהיא אגרת החכמות כי היא אשר
 והמקשה מבקש אמר וישיר ויעלה עליונית ואלוהית וכן תפרד
 האדם משאר הבהמות אמרו בעל כרחינו נודה כי כך הוא אמר להם
 אם נן הוא בלפריכם הטוב המגיע לאדם מן החכמה והמעלה היתירה אשר
 ישנו מכה יגיע לאדם בעולם הזה שאנו בו דחוס או אחר המות שהוא העולם
 הבא ואם תאמרו בעולם זה קודם המות לא נתתם לחכם המעלה שתיאות
 לה כי כמה אנשים סכלים ונלוזים פעלו להם לא לקחו מוסר ולא הכיוד
 בראשם כילו ימים כסופ בעולם הזה ושתתם כנעיים ויש מן החכמים
 שהסכימו

כפסח קפתי

כפסח קפתי 7 כפסח

כיום הקדש

כפרך אל עקד קך

כפסח

כרס'נו

כפסח

שהחכים והבינו ולקחו מוסר והשכל וידע צור' וחילתם עמיד הטוב והשל' ואתם אם ישכם נכלמים ונחפזים מן המור אשר הוא דרך ומסלול לגשר ולצדד מן הגוף הסכל' ולהתאחו במעלת האלהית' ולהדבק בנפש החכמות העליונות' איניכם נותנים לחכמה מעלתה ומשפטה וחוקה ותמבעו במבע בהמית כשאר הבהמות'

סוד לנין
סוד הגוף

ועוד אני שואלכם שאילה אחרת' החדעו כי המ' אינו אלא פרידת הנפש מהגוף אמרו כן' אמר להם אתם שמחים כאשר מצאה ידיכם מן החכמה ולקחת משני וכאבי' על אשר לא תוכלו לקחת יותר וללמוד' אמרו כן' אמר להם אם הוא כדברי' הלא תראו כי הגוף הסכל איניו רואה ולא שומע ולא מבין שום דבר רק ככה הנפש הנדבקת בו והגוף הנמשך אחר המאכל והמשתה ויתר העונג הוא המונע הנפש מהמעלות הטובות והישרות שלנפש והפרידה מן הגוף נפרדה מן הכניעה הטובה' הנה ביארתי כי לא ישגי האדם לחכמות היקרות כי אם במעלת הנפש בהיות ברה ומסימה מטומאת' בהיפרידה מן הטומאה שהיא אסורה והיא מהאדם נבראת ומקש' הנאת הגוף במאכל ומשת' ותענוגים כאשר הבהמות אשר אין להם חכם' לכבוש את יצר ותאוותה במעלה הזאת יוסף האדם על חבירו בהיותו מושל ברוחו וכבוש את יצרו וינעל הנאת הגוף שטימה בהן' ומבקש הנאת הנפש המסימה כלומרו חכמת האל הארז והנורא שברא בהכמתו הגדולה עולמו' ומחפש אחר דרכיו ומבין את תעלומותיו' אז תפקחנה עיני הנפש ותשמח מאד' ותהנה הנאת לא תרם לתנאות הגוף מפני כי הנאות הגוף יכלו באפס תקוה' ויתמו ויכלו עצמותיו וירידתו שאולה' והנאות הנפש בהבינה כוראה והכיס למלאכת חשמים וכחם' ומהלכות הגלגלים ותבונתם' ביין הכל בחכמה יותר אם לא תשיג חכמתו לדעת זה הענין והמעלות הגדולות האלה אז יביט בעצמו ויבכמת אכריו מספר המניעים אותו והמושכים את גופו כי יסע וכי יחנה ויחיות ששם בורא בכל אבר ואבר לעבודת הגוף שאין להוסף עליהם ואין לגרוע מהם' אז יכיר את בוראו בעין לבו וידע' וחכמת האיש בזויה ומכנת הנפש המשתוקקת ומתאוה לדעת אילו החכמות' וללוסדן' היא התסימה והישרה' וזאת הנפ' לא תדאג ולא תעצב בהיפרידה מן הגוף שימנע' מהשלים תאוותה ובקשתה' והלא תראו התכם הפילוסוף הבר והנקי שהמית גפשו בלי תאוות בעולם הזה במאכל ובמשתה ומלבוש' ויתר דברי הענוגים ואוצרות כסף וזהב' ויבזלו כל ההנאות המביאות אותו לאבר גופו ונפשו כי המרכב במאכל ומשתה והנמשך אחר ההנאה הקטנה אשר יהנה בעת אכילתו' ותלה גופו בתולי ומדוה' כי ברוב המאכל והמשתה ירבה הלחות אשר ינולו כגוף שבהם שורש האדם ועיקרו' האות הדם שמשנו טקור החיים' והשנייה הליחה השחורה שהיא קרה ויבישה' והשלישית הליחה הלבנה שהיא קרה ורטובה' וכל אחת מאילו' מתעטמת ומשתנה ממבעה ברוב מאכלים ושינויים' וכן הנמשך אחר תאוות היצר מכלה גופו ועצמו ומכחיש את גופו ומכלה עצמו וחכם שאמרנו שהוא כז את ה' ההנאות האלה ומאסן ותשלים עצמו לחפש אחר חכמות בוראו' המוציא שאין ליש הוא השתלפות שהוא פרידת הנשמה מן הגוף בי מרה יתרון לו

כחיים אחר שהסמית כל ההנאות הבזויות והנקלוח אבל יש לו לשמוח עין
 נפשו תקרב לבוראו והנהנה מני הודו כי לא תירא מנשת ולא תמצא מונע
 ומשיב כאשר ימצאו הנפשות אשר רדפו אהרי ההבל ולא הסכימו ולא הקילו
 דרכם הם הם אשר לא יוכלו לקרב ולהגיע רק ישצאו דוחף ופונע ואתם
 אם ישכם חכמים ונכונים כאשר תאמרו ומאסתם כל הנאות הנוף כאשר
 עליכם לעשות מחוק החכמה למה אם תהלו ותפחזו אם אחזכם הנפש
 אהבו הפרי ענהו שמאם החכם אדונינו הנה חכבתה לנו המוות אחר שהינו
 יריאים ממנו יען אחריו אחד מן התלמידים ושמו מילון ואמר עד כה הייתי
 זוחל למות ועתה אראג לאורך ימים ואפתח ויעניהו קריטין ויאמר
 למה תפחד לאימים ולאורך ימים אם ישיך אוהב המוות ומבקש אותו תמצאנו
 ולא תסנע ממך השיבו איך זה תשובת איש חכם כסוף כי המות
 אף על פי שאיני מפחד ממנו איני מבקש אחריו טרם הגיעו כי תועלת האדם
 בחיים שיעלה במעלה העליונה וילמד ויתחכם ויבין הדך הפילוסופיה
 ואמנם ידע קונו ובוראו אם יש לכל פועל נפעל ללכל נע טניע עד שגיע
 בחכמתו לפועל ראשון המוצאו מאין לישי והוא תחילת כל תחילה
 וראשון לכל ראשית העולם שלא ימלאהו והנפש הסכלית לא תבינה
 תקן בחכמתו שבעה רקיעים ובכל רקיע מהם כוכבים מאירים ונתן
 בהם כח למשול בזה העולם התחתון משטרים בארץ לעשות טוב ורע מרת
 וחיים ועושר ורש וכל זה בכל כח מנהיגים ומאשרם והחווה במחוזות
 הכוכבים ומביט במשולתם בעולם נותן הכח והפמשלה לכוכבים ועושרה
 מהם אלונה ויעברו וישתחוו ויחשבו כי כל אשר יעשו ייעשם מאליהם
 ונבורתם וכוחם ישמלו וכעניין זה נתנו החכמים הקדמונים שעשו
 צלמים רבים דמיון לכוכבים שהן עובדיהם האשרות והבעלים ושכחו העיקר
 והאשרי וכל אחד לוקח לעצמו כוכב שירצה כשו השמש והירח וזולתם ולא
 הביטו הכוכבים הבורקים והסכימו ש מעשה הכוכבים ומהלכם תפיר יהיו
 על הדך לא ישנו את תפקידם ולא ימירו את מצוותם וילכו אלו על
 הכח הנתן להם לא לעשות רצונו וחפצו במהלכם ומובאם בשבתם ובמקפם
 פעם ממזרת למערב פעם ממערב למזרח ויחנה ברצונו ואין מונע
 אבל הכוכבים יחד הם כעבד המצוה לדבר אחד לדבר ואין רשות כס להחליף
 ולהמיר ואין תנועתם ומהלכם בעצמם ולא בכוחם כי הנלגל העליון הוא
 השניעים בעיגולם וניתן זה הכח בגלגל הראשון מאת בוראו אשר יצרם
 ויבוננם בתבונה כאשר במיפרי הפילוסופיה אשר תדקדקנה כחס החכמות
 ויתכוננו כחס יסודם וכל בני אדם טועין בזה העניין ושבא לך אבי
 המשמילים היה שהשכילו וחכמו לתבין היוצר והוא ידע כי כל תוא ראש
 ותחילתה ולו התבמה והפעלה והיתרה הרטה והגבדה ואחר נח גלגל
 אבל הם הזקן אשר החכים מכלם ולמד והבין כי כל בני דורו היו טועין גם
 סהבילים ואז ניסרו האלו וצוהו להקריבו לו בני יחידו ויעש כן כי לבו הירח
 שלם לאלדיו לדעת מעלותיו ולהבין כי השמש וחירת הכוכבים
 יש להם פניע לו ראשון ולא נטר אחריו תרח אביו כשעבד הצלם הנקרא
 עזאי בקין והוא צלם הירח שהיו מקריבין אליו ועובדים אותו ובעברם
 נבחים

קריטין

ספר

קריטין

כיניהם וכנותיהן באש ולבעבור החרוק אברהם אבינו מהם ומסנהגם נקרא
 פילוסוף * והמגיע למעלה זו ויבין בחכמה הפילוסופים כאשר הכינה
 אברהם ראוי לבקש המות כאשר אמרתי יאכל אני עד הנה לא הנעתי למעלה
 הגבוהה והיתירה הזאת ולא אבקש עד בואה * אולי כהויתו יאחסו ואנע
 למעלה הקדושה הזאת * ענה אריסטו וטוליס ואמר לקריטון נעשה לי
 תשובת מ' לון וייטבו בעיני דבריו וחכמת אמת ענה לך והנני מורה אחרת
 ומטבת חכמתו ותבונתו * ויען אחד מן התלמידים אריסטוס אדונינו הגדול
 נא חסדך אתנו * והרינו איך הפילוסופים שיש להם המעלה הגדולה הזאת
 שתוציא האדם ממה שישן וממאלל הפתיית לנוגה החכמה חיוו התבונה
 ואור והרעות והשכל * ענה אריסטו וטוליס החכם ואמר הרוצה להבין
 הפילוסופיאה ולתחכם יקרא וילמוד השמונה כתבים הראשונים שחברתי
 עד שהגיעו לספר הנפש * וממנו ידע ויבין נפשו איכה עומדת בנוף
 מבונה ומעונה וטבעה * ואם היא בו אסורה ועצורה ואם היא קדושה
 או נכראת מן הגוף * ואם היא שוכנת בו * ולמה נעלה מעיני כל
 מי * ואם תקום ותחיה אחר פרידתה מן הגוף או תכלה עמו * וכחבין
 מאורות הנפש * אז הבין את כוונתה ויטה לדרך ישר * אשר אין דרך
 לנכח ימין ושמאל וזאת היא המעלה הגדולה אשר אין למעלה ממנו * ואנכי
 הנה ביארתי לכם דרך האמת ולא נטווגתי אחר מהכינים מסלולו כי המורים
 והמלמדים יושר ואמת לא ישקרו ולא יכזבו בדבריהם * וידעו כי כל המואס
 בהנאת הגוף וילמד נפשו חכמת הפילוסופיאה וידע מעלת הנפש
 אחר פרידתו מן הגוף וכאשר יקרהו רומרו ופחד ויבהל לה אין זרז חכמתו
 שליטה ולא הגיע לקצווי חכמת הפילוסופיאה כל שומעיו ליעגלו והנוטרה
 דרך החכמים ומענה נפשו ומכש יצרו ותאותו * ובטוח ביצורו מואס
 ברע ובסחר בטוב ולא יחרד למות ראוי לקרא חכם * וזה אשר למד והבין דרכי
 החכמה וענייני הפילוסופיאה ויחד בעיניו בהפחד הנפש מן הגוף כי מה יתרון
 החכמה בלא פרי * ועל זה הוצרך הכוונא איש נביא וחכם להודיע לבוערים
 ולהבינ' אשר לא הבינו ולא חכשו ולא ידעו כוונא' ולא תשיג דעתם זולתי אשר
 ילמדו מקטנותם הן טוב הן רע * והמלמד מהן דרך הטובה ואחזוה ותתקע
 כחו יתר בנפשו ולא יטה ממנה ולא יסירנה יוכן הלומד מעגל לא מסוקל ודרך
 לא סלולה * ובינו ובין הנוטה דרך נבונה הפרש גדול * והראשונים אשר
 זכרנו ואם הם על דרך טובה דומים לבהמות ואין הפרש כיניהם לבין הבהמות
 שישמכם האדם במתן * וטוליקנו בדרך טובה ונבונה וזאת דרך בני אדם שלא
 תשיג דעתם להבין מאיליהם יושי מין אחר בבני אדם שדעתם ובניהם מוכנת
 וחזקה לכל * ותחלה באשר יחלה הגוף ויראו העיניינים בעין לכם *

פרש
קריטון
אריסטו

פרש
מאליקים

נזרת מגזרת אחת זולתי הגוף ולמה ימנענה הגוף מהשינוי בתוכנה וכי תמצא
 עת יחלה הגוף יחלה רהנפש וישתמה האדם וכבר בשנעון ויחטר דעתו וכן
 יתכונן להם מעשה הכורא וחכמתו הגדולה מאברי האדם ונדיו ועצמו והנה
 הכינותי וביאתי להם הענינים האלה בספרים אשר חיברתי ובהם תמצא
 באטול שני חלקים שזכרתי וביטולתים על דרך החכמה והנכונה אמרו
 אילו התלמידים היו שבים לפניו אדונינו ומורינו אילו החכמה היתורה
 שיש לו לאדם להכין ולהורות ויעלה בו במעלת החכמה והיושר
 ויעז אריסטוטלוס ויאמר אין בכל החכמות בחכמת הפילוסופי ארר המאריך
 והמנהיגה בתום וכיושר בעולם הזה שהוא תחילת מציאתה והיא תנהו
 לאחוז בטוב הבא ומוצאה מצא חיים בשני עולמים כי בשמונה הספרים ה
 הראשונים כל דרכי החכמות אשר יש לאיש להשיגם ולעמוד על יסודם ו
 ולדעת הטעמים המובאים כס איזה מהם עומד על סכונו ואיזה סמנונטיה
 דרך אחרת אינינו ישר ונכון ואין להבין ממנו דרך אמת ואלה הם הטעמים
 הקרובים לאמת ואינם אמת ואינם מועילים זולתי בראות יי להראות נבונות
 כרבמו בחכמת לתחליש החכם דברי הכיור ולהתגבר עליו מנח החכמה ב
 בטעמים נכונים ונפלאים ולא יהיה לשנוי כח חכמה לענור ולהשיב דברי
 אחריו והחכמה הזאת היא לעזור גם לעולם באשר יועיל בשר האפעה ב
 ברפואת הצרי עד ירחק מגדל הכאב יש בה תועלת ומרפא ואם הוא סס
 המות וחוק על הפילוסוף לדעת כל אלה הטעמים לכל יפול בדבריו וילכד
 במאמריו ולהבין המקומות שיטעה בהן וכספרי אלה לכלי כל החכמות אבל
 לא פרטן ועוד חברתי בספר אחר קראתי בלתי הטבע הנמצא וביאתי
 בו רקיע רקיע השמים ומלאכת המוככים אינם מהטבעיים הנמצאים תחת
 אופן הירח כי הם טבע אחר ואין דיי בתוכינו לדעתו ולהנינו והנפש
 החכמה סרה אל הגוף משם אינינה והיא מורכבת ממבני אחר אבל
 פשוטה היא נקייה וברה אשרי הנפש שלא ננאלה כמעשים רעים
 והשכילה בוראה היא השבה למעונה כתענוג והנאה גדולה
 ולא בהנאת בזויות ואוי לנפשו החטאת אשר אין בה כח
 לשוב למעונה ולעלות כמכונה כי מעשיה הננאלים
 בהלא הנאל הגוף מונעי אותה מלעלו ויהי כאש הגיע
 החכ לתכלית הדברים האלה רפוי דיו ונפל החפזה
 מידו ושחרו פניו ויסר ויפלו עליו תלמידיו וישקו
 לו וישאו קולם יחד ויבכו בכי גדול ויאמרו
 האוסף נשמו הפילוסופי הוא יאמקו רוחך
 וישמך בגנזיו כאשר יאות
 לאיש חס ויושר כמך

חס ונשלם שבה לבורא
 עולם :

להיות

כי שלימים וכן רבים הם אשר אתנו מאשר אתכם
 יושר יחזופנימו לקרב אל מלאכת הקודש לחזות
 בנועם פני ספרים רבים ונכבדים כאלה * ולא ראי זה כראי זה * יש אשר
 נעלה ענינו ועל משכנו * שפוט שפוט ללמוד ספר ולשון כפרט שהוא צריך
 לכל * ויש אשר ישכון עליו ענן איה ספק ולא אה למצא פתח החרת
 ישים עינו עליו בכלל שהוא צריך לפרט * הצד השנה שבהם כהאריך הענין
 עליהם יצאו מן הכלל והפרט לא ללמד * וכל הפריש לסבת חובא קא פריש
 לזאת נכנסת * לפני ולפנים חדר בחורי הספר הנאסר הזה * וחלקתו לשערים *
 ולפרקים * נוסף על זכרון החכמים ונושא הפרקים אשר חדשתי סביב הגלעון
 ומסרתי מפתחות הללו אשר מציונם תצא תורה כרצון איש ואיש *
 גם תעלא בלא עדני יוסף בכמר יעקב שליט הירד אשכנזי מפרטא *

הספר הזה יחלק לשלשה שערים

השער

הראשון בקבוץ על יד רבו הפילוסופים לחכמי
 יון בכירה ועד לחכמים למען יתאבקו בעפר
 רגליהם התלמידים הבאים אחריהם * ונמצא
 שם התכמה ויראת שמים מתהלל וסבת הקבוצים וענין היכלם ותנויה ותפילתם
 וציוניהם * וכל יו פרקים

הפרק

הראשון כמניעת הפילוסופים לתלמידיה כתיבת התכמו בספרי
 למען יהא זקוקים על לוח לבם *

הפרק

השני בקצת ספרים הנמצאים להם *

הפרק

השלישי בענין מגילות הקדמונים וציוניהם

הפרק

הרביעי בתועלות זכרון רבני הפילוסופים *

הפרק

החמישי בזכרון פיתוחי תורת הפילוסופים למען יהיה המוסר נגד
 עיניהם תמיד *

הפרק

הששי בקבוץ ארבעה פילוסופים דברו על ענין החכמה *

הפרק

השביעי בהכלי האורות הסתהבות ביום מועד ממועדי היונים *

הפרק

הח' בקבוץ הפילוסופים דברו על ענין החכם ומוסר בחיוליהו חכם *

הפרק

הח' בבואור סבת עקר קבוצי הפילוסופים וציוניה ותפילת ועבודת
 פרק

התשיעי בהתחלת חכמה ארסמו בעמדו לפני אפלטון ונגב	הפרק
הלמוד מניספריש בן דופסטיאנים	הפרק
העשירי בדברי ארסטו בקדושה ותעצומת וגדולת וכבתי	פרק
אחד עשר • בסדר למוד עשרה החכמות כפי מדרגותם	הפרק
שנים עשר בקבוץ ארבעה חכמים אחד יוני ואחד הדאי ואחד	הפרק
רומי • ואחד פרסי בהיכל פניפוס • דברו על המליצה •	הפרק
יג בקבוץ שבעה חכמים מחכמי יון כבית חיהב דברו על החכמה	הפרק
היד בקבוץ עשרה פילוסופים באפיריון רצפת בהם ושש בזים	הפרק
פועדם בכליות הפילוסופים ישבו בהיכל על גרם המעלות להשמיע	הפרק
עניני החכמה לתלמידים •	הפרק
היו בקבוץ חכמי פילוסופים היוני בהיכל אשר שם המלך הסתרי	הפרק
על כסאו מצופו זחב וידברו עליה ועל זכר למען לא יסוף מזרע •	הפרק
היו בקבוץ ד' פילוסופים אצל אנוטריאון המלך • דברו כל אחד	הפרק
על החכמה במלות כוללות •	הפרק
הפרק היו בקבוץ ששה פילוסופים בזריון הכתור הגעלמור	הפרק
והשנת כח הראות והשמע והמטוש והמתשבה •	הפרק
הלח בעניני הננון והמוסיק בסעוד הדקל המלך אשר עשה לבנו	הפרק
וצוה לבעל המוסיקה לשקוד לפניו וללמד מפייהם מרה	הפרק
שיאמרו במליצתם •	הפרק
היט בקבוץ גדול למלך אנטיפולו • אצל פריניוס הזקן ושולח	הפרק
ספר לכתוב על ספר דבריהם בעניני המוסיקה •	הפרק
הכ' בהרכבת הכנור והמתירים והאדאתם •	הפרק

נשלם שער ראשון

השער השני

במסרי הפילוסופים וחדוהם ורמיזותם	הערק
אשר נכתבו בספר למען יעמדו ימים	הפרק
רבים כי בחכמת הטבע ידם רמה •	הפרק
ולו כח פריקים •	הפרק
הא' במסרי סקראט בחכמה ובבינה ובהרבה ענינים יפים מאד •	הפרק
השני במסרי אפלטון בענינים כוללים מעורכים •	הפרק
השלישי במסרי ארסטו • וחפילתו בכל בקר ובקר	הפרק
הרביעי במסרי ארסטו באגרת שלח אל מלך אלכסנדר בעניני	הפרק
המלכות ושאר דברים	הפרק

התשישי במוסרי אלכסנדר בן פליפוס המוקדוני בעל הקרנים הפרק

הלמה קראו אותו בעל הקרנים הפרק
הששי במוסרי דיואניוכבעניניכוללים

השביעי במוסרי פיתגוריש לתלמידיו וקרא שמה גליוס הפרק
המחביות במוסריס כוללים

השמיני במוסרי איפוקרט בלב הפרק
התשיעי במוסרי גליאנוס בלב הפרק

העשירי ג'כ בלב לגליוס וענינים אחרים הפרק

היא בעניני הרבה לבטלם ויהפילתו שהיה מחפלל ככל יום הפרק
קח הנץ החם מסותר פתלמיריוס צאווה במגיל ספר לאח פיתתו

היב במוסרי לוקסן החכם במרחת הפרק
היב במוסרי הרופיים בענינים כוללים הפרק

היב במוסרי אמידום בכתיבה זכראנה הפרק
היב במוסרי אוניסום במרחת ושאר ענינים הפרק

השש עשר במוסרי סולון כבעט ושאר דברים הפרק
השמינה עשר במוסרי אקלידס בכתיבה הפרק

היב במוסרי קפילוסופי השרים אשר שלח אחריה שלפ המלך הפרק
וצוה על הדוח וכשאום בכנפם לפניו וישאלם על הכפתם הפרק
היב במוסרי מתודגנים הפילוסוף המלמד הפרק

היב בשאלת הדיבה פלוסופים ותשבותם הפרק

נשלם שער שני

השער השלישי

במיתח אלכסנדר המוקדוני
בעל הקרנים ע' סס המורה
ההפדו וקורותיו והכרי אמר

להשפידה וחכמתה הכרי הפילוסופי

הראשון פתשגן כתב תנחומין כתב אלכסנדר לאמו כאשר נהג
 לו כי הושקה מסם הפות וצוויו לעשות משתה גדול
 השני באגרת שני להכניב לאמו בענייני תנחומין

הפרק

השלישי פתשגן אגרת תשובה כתבה אם אלכסנדר אליו
 והצדיקה עליה הדין

הפרק

הרביעי במיתת אלכסנדר ונושאי ארון הזהב אל אמר ורביה
 בראותה אותו

הפרק

החמישי בקבוץ גדול מן מחכמי הפילוסופים וחכמי האומן לפני
 הארון מכבל ופאמן וידברו דברי מוסר לא יערכם זהב וזכוכית
 הששי בדברי הסמוק בת דריוש אשתו וכעל הוצאותיו ופקידת
 ומשניהו וסופרו ושר הטכחים נגד הארון

הפרק

הז' בדברי אמו על הארון כאשר באו מבבל וקדמו לאלכסנדר יאה
 תזיל עיני הרואים

הפרק

השמיני בדברי יז פלוסופים על הארון כאשר הלכה לאם
 אלכסנדר יכבו לב השומעים

הפרק

התשיעי בדברי אמו שנית בחדרה אורזי הביאו לה הארון שם

הפרק

העשירי בקבורת הארון ובדברי הפילוסופים להחנחם אם
 אלכסנדר ותשובתה על כל אחד ואחד דברים יפים מאד

הפרק

האחה עשר האגרת תנחומין כתב ארסמו רבו של אלכסנדר אל
 אם אלכסנדר

הפרק

השנים עשר בתשובת אם אלכסנדר לאגרת ארסמו
 וקבלתה תנחומין

נשלם השער השלישי והוא

השלמת הספר

ישלמו תענית

Carroll

אשר

